

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Primož Papič

Demokracija in republika na ustavni konvenciji v Filadelfiji 1787

Magistrsko delo

Ljubljana, 2014

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Primož Papič
Mentor: red. prof. dr. Jernej Pikalo**

Demokracija in republika na ustavni konvenciji v Filadelfiji 1787

Magistrsko delo

Ljubljana, 2014

Zahvaljujem se svojemu mentorju prof. dr. Jerneju Pikalu za svetovanje in pomoč pri pisanju magistrske naloge.
Zahvaljujem se tudi staršem za potrpežljivost, pomoč in podporo med pisanjem magistrske naloge.

Demokracija in republika na ustavni konvenciji v Filadelfiji 1787

Namen raziskovanja tega magistrskega dela je bil odkriti poreklo sodobne predstaviške demokratične republike ter razkriti preoblikovanje pomena besede demokracija. Za mesto preoblikovanja pomena sem predpostavil ustavno konvencijo v Filadelfiji. Prek raziskovanja se je izkazalo, da ustanovni očetje niso imeli namena preoblikovati pomena demokracije. Politični sistem vzpostavljen prek ustave so označili za republiko. Republiko so razumeli kot vladavino zakonov, kot branik pred tiranijo večine in kot obliko, ki zagotavlja živahno izvajanje oblasti. Edini način, kako lahko republika dosega te cilje je prek predstavništva, ki je oblikovan tako, da loči predstavnike od ljudstva. Anti-federalisti, ki so nasprotovali ustavi, so republiko videli bolj demokratično od federalistov. Namesto ločitve predstavnikov od ljudstva so zagovarjali predstavništvo, ki bi zastopalo prave interese družbe. Takšno videnje izhaja iz bogate zgodovine predstavništva v kolonijah. Nasprotno je bila zahteva po ločitvi predstavnikov od ljudstva izum federalistov in izhaja iz izkušnje Shaysovega upora, v katerem so uporniki uporabljali neposredno predstavništvo za dosego svojih ciljev. Ločitev je imela tudi socialni naboj, saj je bil njen namen preprečiti vpliv revnih na predstavnike. Poleg tega so federalisti želeli volitve oblikovati tako, da bi imeli izvoljeni predstavniki pridih aristokracije. Tako urejene republike ni mogoče označiti za demokratično, ali celo za dobro urejeno demokracijo, temveč za vlado namenjeno bogatenju vladarjev in ne za korist ljudstva.

Ključne besede:

demokracija, republika, predstavništvo, ustava Združenih držav Amerike, Konvencija v Filadelfiji 1787

Democracy and republic at constitutional convention in Philadelphia 1787

The research in this thesis sought to find out provenience of modern representative democratic republic and to show the redefining of the word democracy. As point of redefining I presupposed the Constitutional Convention in Philadelphia. Research showed that the Founding Fathers didn't want to redefine democracy. Political system, established by the constitution was called a republic. Republic was seen as a bulwark against tyranny, and as a form, that provides energetic execution of government. Only way for republic to achieve these goals is through representation that separates representatives from the people. Anti-federalists, who opposed the constitution, saw the republic more democratically, than the federalists. Instead of separation of representatives from the people, they wished for representation that would represent the real interests of society. This stemmed from rich history of representation in the colonies. Demand for separation of representatives from the people, was on other hand a federalist invention and stemmed from experience of Shays rebellion in which the rebels used direct representation to achieve their goals. Separation also had a social charge and strived to prevent the influence of poor on representatives. The federalists wished to form elections in such a way, that the representatives would have an aura of aristocracy. This form of republic cannot be called democratic, or even a well-ordered democracy, but a government for emolument of rulers and not for the benefit of the people.

Key words:

democracy, republic, representation, constitution of United States of America, Convention in Philadelphia 1787

KAZALO

1	UVOD	7
2	STRUKTURA	10
3	TEORETSKO-METODOLOŠKI KONCEPTI	11
3.1	PROBLEMSKO VPRAŠANJE IN IZ NJEGA IZPELJANA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN TEZE	13
4	RAZLOGI ZA SKLIC KONVENCIJE	16
4.1	OBLIKOVANJE ČLENOV KONFEDERACIJE	17
4.2	KONSERVATIVNA REVOLUCIJA	19
4.3	EKONOMSKI PROBLEMI ZDA IN SHAYSOV UPOR	20
4.4	KONVENCIJA V ANNAPOLISU	22
5	IZOBLIKOVANJE USTAVE	24
5.1	VIRGINIJSKI NAČRT NACIONALNE OBLASTI IN NASPROTOVANJE TEMU	25
5.2	HAMILTONOV NAČRT NACIONALNE OBLASTI	26
5.3	ZDRUŽITEV NACIONALNEGA IN FEDERALNEGA NAČRTA	28
5.4	NASPROTOVANJE SPREJETI USTAVI	29
6	REPUBLIKA: DOBRO UREJENA DEMOKRACIJA	32
6.1	DEFINIRANJE REPUBLIKANSKE OBLASTI	34
6.1.1	Republika je vladavina zakonov in ne mož	34
6.1.2	Zagotavljanje svobode in preprečevanje tiranije v republiki	36
6.1.3	Republika prepreči tiranijo večine	39
6.1.4	Meje republikanske ureditve	41
6.2	OMEJENA ALI ŽIVAHNA VLADA	44
6.2.1	Oblikovanje ideje omejene vlade	44
6.2.2	Ameriška revolucija in omejitev oblasti	46
6.2.3	Ideja omejene vlade na konvenciji in premik k živahni vladi	49
6.2.4	Živahna oblast se izvaja na ljudeh (in ne na državah)	51
6.3	REPUBLIKA IN PREDSTAVNIŠTVO	55
6.3.1	Kako prečistiti ljudsko predstavništvo?	55
6.3.2	Predstavništvo za vse, ali le bele moške?	59
6.3.3	Vlada naravne aristokracije	62
6.3.4	Jeffersonova demokratična republika	66
6.4	JE REPUBLIKA RES DOBRO UREJENA DEMOKRACIJA?	69
7	DEMOKRACIJA KOT IDEAL REPUBLIKANSKE VLADE	71
7.1	ANTI-FEDERALISTI IN DEMOKRATIČNA REPUBLIKA	71
7.1.1	Pravično in polno predstavništvo je temelj demokratične republike	71
7.1.2	Demokratična republika in svoboda	74
7.1.3	Ali republika omeji svobodo	76
7.1.4	Listina pravic	79
7.2	FORMACIJA DEMOKRATIČNIH PRAKS	84
7.2.1	Kapitalistična teorija oblikovanja predstavništva	85
7.2.2	Rhode island in razvoj demokracije	89
7.2.3	Demokracijo je zapisala narava ter podpisal Bog	93
7.2.4	Je bil Shaysov upor demokratični del ameriške revolucije?	96
7.3	REPUBLIKA ALI DEMOKRACIJA	101
8	ZAKLJUČEK	106
9	LITERATURA	112
	PRILOGA: SEZNAM NA INTERNETU DOSTOPNE LITERATURE	119

KRATICE:

ZDA   Združene države Amerike
RCCB   Record Commisioners of the City of Boston
EU   Evropska Unija

1 UVOD

K raziskovanju teme za magistrsko delo me je spodbudilo branje in razmišljanje o članku Ellen Meiksins Wood z naslovom *A Manifesto for Global Capital?*. Avtorica v članku kritizira knjigo *Imperij* avtorjev Michaela Hardta in Antonia Negrija. Meiksins Woodova kritizira Hardtovo in Negrijevo razumevanje demokracije in ideje »Imperija, ki je hkrati tudi demokratična republika« (Meiksins Wood 2003, 73; primerjaj: Hardt in Negri 2003, 142), predvsem pa izpostavi njuno nerazumevanje ustave Združenih držav Amerike (ZDA), ki za njiju uteleša bistvo moderne demokratične republike. Glavno ost kritike Meiksins Woodova ne naperi proti Hardtu in Negriju, temveč proti ustanovnim očetom [Founding Fathers] ZDA, ki naj bi preoblikovali pomen demokracije (Meiksins Wood 2003, 76).

Branje te kritike me je torej spodbudilo k raziskovanju ustave ZDA in tega, ali je res preoblikovala pomen demokracije. Kritike Meiksins Woodove nisem bral kot kritiko knjige *Imperij*, temveč kot kritiko ustave ZDA in *demokratične republike*, ki jo je ta vzpostavila. Takšno branje kritike mi je omogočilo, da sem že takoj prepoznal nekatere *linije napada*, prek katerih sem se lahko lotil raziskovanja. Meiksins Woodova (prav tam, 74) najprej postavi pod vprašaj idejo o novosti demokracije, ki jo vzpostavi ustava ZDA. Novost, ki naj bi jo vpeljala ustava je bila utemeljitev suverenosti na ljudstvu. Takšna utemeljitev suverenosti naj bi po Meiksins Woodovi (prav tam) obstajala že pred ustavo ZDA.

Glavna kritika, ki jo poda Meiksins Woodova je seveda preoblikovanje pomena demokracije. Ustava ZDA naj bi naredila vlado bogatih združljivo z idejo demokracije (prav tam, 76). A Meiksins Woodova ni prva, ki je trdila, da je ustava ZDA produkt interesa bogatih. Utemeljitelj teorije, da je ustava orodje bogatih, je Charles A. Beard, ki je to teorijo predstavil v delu *An Economic Interpretation of the Constitution* (Hardy 2011, 695). Nasprotna tej teoriji pa je teorija, »/.../ da je ustava ne-le amalgam kompromisnih interesov, ampak tudi utelešenje demokratične teorije«, katere utemeljitelj je Max Farrand (Hardy 2011, 695).

Zahodna politična misel se je, tako Meiksins Woodova (2003, 76), prek svoje celotne zgodovine ukvarjala z vprašanjem, kako omejiti demokracijo. V antiki so to dosegli z oligarhičnimi načeli in konceptom mešane ustave, kasneje pa s tem, da so koncept ljudske oblasti (suverenosti) uravnotežili z njenimi omejitvami (prav tam). Ustava ZDA naj bi igrala pomembno vlogo tudi pri omejitvi ljudske oblasti (prav tam, 76–77).

Razlog za preoblikovanje demokracije namesto uveljavitve kakšne druge oblike oblasti, po Meiksins Woodovi (prav tam, 77), izhaja iz ameriške revolucije in demokratičnih lokalnih institucij, ki so obstajale že pred njo. Tako so morali ustanovni očetje v razumevanje demokracije vpeljati idejo odtujitve ljudske oblasti, ki je bila pred tem nezdržljiva z demokracijo. Nasprotniki federalistov (anti-federalisti) so ustavno formulo *Mi, Ljudstvo* videli kot napad na demokracijo in ne njeno zagotovitev (prav tam). Ustanovni očetje niso trdili, da želijo ustanoviti demokracijo, oziroma so ZDA označili za predstavniško demokracijo. Odtujitev oblasti je izhajala prav iz predstavništva. Federalistični razlog za predstavništvo je bil, da se odtuji »suvereno multitudo« od resničnega izvajanja moči, ki bi ostala v rokah elite (prav tam, 78). Pri tem se Meiksins Woodova (prav tam) sklicuje na Publiusovega *Federalista št. 10*, v katerem zagovarja idejo, da je velika republika bolj primerna, prav zato, ker bo v njej nižje razmerje med predstavniki in ljudstvom (prav tam; primerjaj: Madison 1992, 584).

Branje *Federalista št. 10* razkriva, da je Meiksins Woodova navedla le del, ki je njeno tezo podprl, ne pa tudi dela, ki bi lahko nanjo vrgel senco dvoma. Malo naprej od mesta, kjer Publius (Madison 1992, 584) zapiše zgornjo trditev o velikih republikah, opozori na nevarnosti nižjega razmerja med volivci in predstavniki. Hkrati je branje *Federalista št. 10* potrdilo njeno trditev, da ustanovni očetje niso želeli ustanoviti demokracije, saj Publius (prav tam, 583) »čisto demokracijo« opiše v zelo negativni luči, nasproti njej pa postavi republiko. *Federalist št. 10* ni edini, na katerega se sklicuje Meiksins Woodova (2003, 78), saj zapiše, da Alexander Hamilton izrecno nasprotuje vsakršnemu sistemu pravega predstavništva in zagovarja, da so trgovci naravni predstavniki obrtnikov in delavcev. Iz takšnega navajanja je sprva težko razbrati, da je bila ta izjava zapisana v federalističnih spisih, a je to veliko bolj jasno, ko ugotovimo, da so bili spisi produkt Alexandra Hamiltona, Jamesa Madisona in Johna Jaya, pod skupnim psevdonimom Publius (Bibič 1992, 586).

Spisi so bili napisani leta 1788 kot obramba in obrazložitev ustave ZDA, ki je bila sprejeta eno leto prej (prav tam, 586–587). Njihov glavni namen je bil odgovoriti na kritike, ki so jih proti ustavi naperili anti-federalisti. To dejstvo me je najprej napotilo k branju ustave ZDA. Med branjem sem ugotovil, da sta pojma demokracija in republika omenjena le redko, ali celo sploh ne. Republika se neposredno pojavi le enkrat, enkrat pa posredno. Neposredno se beseda *republika* pojavi kot koren besede republikansko. Ta se pojavi v četrtem razdelku četrtega člena, ki se glasi: »Združene Države morajo vsaki Državi v tej Zvezi zagotavljati Republikansko Obliko Vladavine in vsako od njih

varovati pred napadom; ter na Prošnja zakonodajalca ali Izvršilne oblasti (ko se Zakonodajalca ne more sklicati) pred notranjim Nasiljem.« (Ustava ZDA 2005, IV.1.1¹) Posredno se na republiko ustava nanaša v devetem razdelku prvega člena, kjer v zadnji klavzuli piše: »Združene Države ne smejo podeliti nobenega Plemiškega Naslova: in nihče, ki je ali v kaki Plačani Službi Združenih Držav, ali v Službi Zaupanja le-teh, brez Soglasja Kongresa ne sme sprejeti kakega darila, Nagrade, Usluge, ali kakršnegakoli Naziva od kakega Kralja, Princa ali tuje Države.« (prav tam, I.9.8) *Demokracija* ni neposredno omenjena niti enkrat, je pa dvakrat omenjeno ljudstvo. Prvič je ljudstvo omenjeno v preambuli, drugič pa v drugem razdelku prvega člena, ki se v delu, kjer se sklicuje na ljudstvo glasi: »Predstavniški Dom sestavljajo člani, katere vsako drugo Leto izberejo Ljudje posameznih Držav /.../« (prav tam, I.2.1). Ljudstvo je tako, kot suveren glede vladanja, omejeno le na volitve predstavnikov enega doma Kongresa.

To pomanjkanje izjav o demokraciji in republici v ustavi, me je usmerilo v branje zapiskov iz ustavne konvencije. Najpopolnejšo zbirko zapisov iz nje je uredil Max Farrand, ki je zbral vse zapiske konvencije ter ostale dokumente, ki so se neposredno navezovali nanjo. Zapiski, ki so jih delali udeleženci, so bolj ali manj redni in bolj ali manj podrobni. Po rednosti so najboljši zapiski Jamesa Madisona, po podrobnosti pa Jamesa McHenryja, čeprav so Madisonovi tudi zelo podrobni. Zapiski iz konvencije tako niso enoten dokument, ampak zbor zapiskov, govorov različnih posameznikov z različnimi prepričanji, na enem mestu, s skupnim namenom, da se napiše ustavo »primerno potrebam vlade in ohranitvi Zveze« (C.C. Pinckney v Farrand ur. 1911a, 42). To tudi pomeni, da zapiski s konvencije nimajo enega samega avtorja, niti ne gre za en sam zapis, niti si zapisi niso enotni. To je tudi glavni razlog, zakaj sem se odločil za uporabo dveh Foucaultovih metodologij: arheologije in genealogije.

Moj prvi cilj te raziskave je, preveriti veljavnost trditve Meiksins Woodove, da so ustanovni očetje preoblikovali demokracijo. Temelječ na *Federalistu št. 10* lahko obliko oblasti, ki jo je uvedla ustava ZDA, označim za republiko. Moj namen je pokazati, da je predstavniška demokracija, v kateri živimo, v bistvu republika, kot so si jo zamislili ustanovni očetje. Poleg tega bom poskusil podati nekaj orodij za drugačno razumevanje demokracije in obliko predstavnštva v njej. To seveda ne pomeni, da želim že *a priori* označiti demokracijo kot dobro obliko vlade in republiko kot slabo obliko vlade, zato bom primerjal prakse in ideje obeh.

---

¹ Ustavo ZDA bom citiral po členih, razdelkih in klavzulah. Členi so tako označeni z rimskimi številkami, razdelki pa z arabskimi. Če ima razdelek več klavzul (odstavkov), te označujem z arabskimi številkami.

2 STRUKTURA

Glavni del magistrske naloge je razdeljen na pet sklopov. V prvem sklopu z naslovom *Razlogi za sklic konvencije* bom pregledal zgodovinske razloge, ki so pripeljali do sklica konvencije.

V drugem sklopu z naslovom *Izoblikovanje ustave* bom na splošno predstavil potek ustavne konvencije od prvih predlogov do končne ustave.

V naslednjem sklopu z naslovom *Republika: dobro urejena demokracija* bom predstavil takraten pogled na republiko. Ta sklop sem razdelil na štiri dele. V prvem delu bom poskusil oblikovati definicijo republike, kot je bila razumljena na ustavni konvenciji. V drugem delu bom predstavil idejo omejene vlade in razloge, zakaj so se na konvenciji odločili nadomestiti to idejo z idejo živahne vlade. V tretjem delu bom predstavil povezavo med republiko in predstavništvom. V četrtem pa bom potrdil, ali zavrnil začetno trditev, da je republika dobro urejena demokracija.

Četrty sklop sem naslovil *Demokracija, kot ideal republikanske vlade*. Ta sklop je razdeljen na dva dela. V prvem delu bom predstavil anti-federalistične zahteve in njihove ideale o demokratični republici. V drugem delu pa bom predstavil zgodovino demokratičnih, republikanskih in predstavniških praks v ameriških kolonijah.

V petem sklopu z naslovom *Demokracija, ali republika* bom zaključil s svojim zgodovinskim raziskovanjem razumevanja demokracije in republike ter predstavil sklep, ali je ustava ZDA oblikovala demokracijo, ali republiko.

Zadnji sklop je sestavljen iz zaključka, v katerem bom odgovoril na raziskovalna vprašanja ter odgovoril na problemsko vprašanje.

3 TEORETSKO-METODOLOŠKI KONCEPTI

Na začetku tako kot Foucault (2008a, 3) predpostavljam, da univerzalnosti ne obstajajo. Ta teoretsko-metodološka odločitev se navezuje tako na Foucaultovo teorijo o *gouvernementalité*, oziroma *vladnosti*², kot na njegovo metodologijo imenovano genealogija. Foucault (2009, 108) pod vladnostjo razume tri stvari. Najprej jo razume kot nabor, ki ga oblikujejo institucije, procedure, analize in refleksije, preračunavanje ter taktike, ki omogočajo izvajanje oblasti. Drugič je vladnost tendenca, ki je vodila k prevladi ene oblike oblasti nad vsemi ostalimi. Ta oblast je vlada, ki je razvila tako svoje aparate, kot svoje znanje. Tretjič pa je rezultat procesa, preko katerega se je država pravičnosti preoblikovala v administracijsko, ter se sčasoma povladila (prav tam, 108–109). Foucault (2008a, 2–3) svojo metodologijo preučevanja vladnosti opiše kot odločitev, da začne iz dane prakse, ki pokaže način formacije gotovih stvari in jih razkrije kot nekaj, v kar se mora podvomiti (prav tam, 3).

Temelj genealogije je prav ta metodološki pristop, torej želja izvedeti, kako so stvari empirično nastale, in ne kaj je njihov izvor ali temelj (Veyne 2010, 107). Foucaultovo celotno delo je nadaljevanje Nietzschejeve *Genealogije morale*, saj želi pokazati, da ima vsak koncept, ki se zdi večni, zgodovino, ter da njegovi začetki niso visoki (prav tam, 110). Navezavo svojega dela na Nietzscheja je Foucault najbolj podrobno opisal v delu *Nietzsche, genealogija, zgodovina* (2008b). V tem delu si za utemeljitev genealoškega programa izposodi tri besede, ki jih je Nietzsche uporabljal v svojih delih, to so *ursprung*, *herkunft* in *entstehung*. Foucault (2008b, 88) opazi, da Nietzsche v *Genealogiji morale* loči med *ursprung* ter *herkunft* in *entstehung*. Kot genealog pa Nietzsche odklanja raziskavo izvora (*ursprung*). Zaradi tega razloga je za Foucaulta (prav tam, 88) genealogija nasprotje iskanja izvora. Nasproti *ursprunгу* pa Foucault postavi *herkunft* in *entstehung*, ti dve besedi pomenita tako izvor kot tudi poreklo (prav tam, 92). *Herkunft* Foucault (prav tam, 93) razume kot poreklo ali provenienco; torej, da se razkrije nezgode, drobne deviacije ali popolne obrate, napake, napačne ocene in da na začetku ni resnica in bit sama, ampak zunanost naključja. *Entstehung* pa je nekakšen prostor soočenja različnih sil, ki prikaže njihovo medsebojno igro in kako se borijo med seboj (prav tam, 95–96). Glavno orodje Nietzschejeve genealogije, ki raziskuje *herkunft* in *entstehung*, je *wirkliche historie* oz. čut za zgodovino (prav tam, 98). Ta se od zgodovine zgodovinarjev loči v tem, da se ne opira na nobeno stalnico. Čut za

---

² Za francoski izraz *gouvernementalité* se je v slovenskih prevodih uveljavila beseda *vladnost* (glej: Dolar 2010, 76 in Foucault 2007, 110–131; predvsem 129).

zgodovino mora vsako takšno stalnico nujno razbiti. Dogodek tako prikaže skozi tisto, kar je v njem enkratnega in poudarjenega. Svet, kot ga poznamo prek čuta za zgodovino, tako ni preprosta figura, kjer bistvene poteze in končni smoter prekrivajo dogodke, temveč je velika množina prepletenih dogodkov (prav tam, 99–100). Analizo dogodka Foucault (1991a, 77) dodatno predstavi v svoji ideji dogodkovnosti, ki deluje tako, da okoli dogodka, analiziranega kot proces (oziroma vsoto procesov, ki ga sestavljajo), izgradi polieder jasnosti [konteksta], katerega število stranic ni dano vnaprej in se ne sme vzeti kot končno. Dogodkovnost tako omogoča identificiranje širokega nabora vzrokov, ki sestavljajo objekt genealoškega preučevanja (Banjac 2012, 69).

Genealoško metodo Foucault podrobneje predstavi v sklopu predavanj na Collège de France naslovljenih kot *Il faut défendre la société*³. Namen genealoške metode je rešiti podvržene vednosti iz znanstvenih okvirov (Foucault 2007, 81). Podvrženo vednost Foucault (2007, 78) deli na: pokopane zgodovinske vsebine in na izključene ljudske vednosti. Pri pokopanih zgodovinskih vednostih si bom ogledal izjave na konvenciji, v federalističnih spisih in na državnih konvencijah ter pogoje, ki so jih omogočile.

Izključene ljudske vednosti vsebujejo vse nekonceptualizirane, premalo obdelane in naivne vednosti, ki ne dosegajo standardov znanosti, ki so hkrati lokalne in individualne (Foucault 2007, 78). Malo verjetno je, da bom našel vire, ki so popolnoma neznani ostalim raziskovalcem tega obdobja in te politične teorije. Vseeno se bom potrudil predstaviti vse vire in izjave v njih, same na sebi, brez predpostavljenih višjih motivov, ki so jih morda imeli ti, ki so jih v kakršni koli obliki izjavljali. Poleg ustanovnih očetov bom poskušal predstaviti tudi *ljudske vednosti*, ki so nastale v državah pred in po ameriški revoluciji.

Iz teh dveh oblik podvrženih vednosti bom osvobodil znanje o formaciji sodobnega pojmovanja demokracije. Do obeh vednosti bom prišel preko arheološke analize izjav. Arheologija je predhodnica genealogije, a je genealogija ne nadomesti, ampak ji je komplementarna. Foucault (2003, 10–11)⁴ razume arheologijo kot metodo za analizo lokalnih diskurzivnosti, genealogijo pa kot taktiko, ki na podlagi tako opisanih lokalnih diskurzivnosti uvaja v igro, iz njih sproščajočo se, rešeno vednost. Izmenljivost in komplementarnost obeh metod Foucault (2009, 35–36) najbolj jasno pokaže, ko razloži,

---

³ Predavanja so potekala pet let po eseju *Nietzsche, genealogija, zgodovina*, ki je bil prvič objavljen leta 1971.

⁴ Povzemam po slovenskem prevodu v *Življenje in prakse svobode* (2007, 81)

da bi lahko nekaj preučeval prek arheologije vednosti, kot analizo teoretičnega polja, s katero bi odkrili »/.../ vodilna načela, pravila formacij njenih konceptov, njenih teoretičnih elementov /.../«, a se raje odloči za genealogijo tehnologije oblasti [power], prek katere se rekonstruira funkcija teksta, »/.../ ne glede na pravila formacije njegovih konceptov, temveč glede na njegove cilje in strategije, ki mu vladajo in na program politične akcije, ki ga predlaga.« Obe, arheologija in genealogija, se ukvarjata z zgodovino. Podobno dopolnjevanje obeh metod opiše tudi Paul Patton (2009, 581), ki predlaga, da se z arheologijo analizirajo osnovne sistematičnosti, z genealogijo pa dogodke, ki so pomagali sodobni izkušnji do njenega vzpona.

V mojem problemu je to demokracija, oziroma njeno razmerje do republike. Genealoško me tako zanima, kateri dogodki so pripeljali do sodobnega razumevanja demokracije. Genealoško bom pristopil k raziskovanju vpliva konvencije na sodobno razumevanje razmerja med demokracijo in republiko. To pomeni, da se bom osredotočil prav na tehnologijo oblasti, prek katere se je rekonstruirala funkcija teksta, torej ustave, glede na njene cilje in strategije ter glede na program politične akcije, ki ga predlaga. Za to pa moram razkriti sistematizacijo demokracije kot koncepta in iz tega koncepta osvoboditi vednost in lokalno diskurzivnost o demokraciji. Z združitvijo genealoške analize dogodkov in arheološke analize osnovne sistematičnosti, bom razkril obliko vladnosti, ki se je razvila na konvenciji in se utelesila v ustavi, ki še vedno oblikuje naše razumevanje demokracije, republike, liberalizma in predstavništva.

Foucaultev pristop k raziskovanju, namesto zgodovinskega obdobja, izbere vprašanje, na katerega odgovori v procesu raziskovanja (Kendall in Wickham 1999, 22). To je tudi razlog, zakaj sem si namesto hipoteze postavil problemsko vprašanje in iz njega razvil raziskovalna vprašanja, na podlagi teh pa postavil teze, ki služijo kot odgovor na vprašanja.

3.1 PROBLEMSKO VPRAŠANJE IN IZ NJEGA IZPELJANA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN TEZE

Problemsko vprašanje, ki sem si ga postavil se glasi: »Zakaj se demokracijo razume kot predstavniška oblika oblasti?« Odgovor oziroma tezo na to vprašanje bi lahko, temelječ na kritiki Meiksins Woodove (2003), zastavil tako: »Ustanovni očetje so preoblikovali demokracijo iz neposredne oblike oblasti v predstavniško. Sami so tej obliki pravili republika, a se je to poimenovanje nekje spremenilo, saj se sedaj ta oblika imenuje predstavniška demokracija«. Glede te transformacije me zanima predvsem,

kako se je formirala *republika*, torej kako so ustanovni očetje formirali republiko, in ali so se vsi strinjali s takšno ureditvijo. Že zdaj lahko trdim, da so ustanovni očetje republiko formirali na konvenciji preko dolgih in zahtevnih serij pogajanj in razpravljanj med seboj. Končno formo republike so potem zagovarjali na državnih konvencijah in drugje. Zagovornike poimenujejo zgodovinarji s skupnim imenom federalisti. V New Yorku so Hamilton, Jay in Madison v sklopu propagande pred državno konvencijo napisali *Federalistične spise*, za katere zdaj velja, da najboljši komentar ameriške ustave. V *Federalističnih spisih* se je tudi najbolj jasno ločilo med republiko in demokracijo (glej Madison 1992). V nasprotju od federalistov naj bi bili anti-federalisti bolj naklonjeni demokraciji (v Ketcham ur 2003, 17). To trditev moram preveriti, saj nekateri viri kažejo na to, da je bilo njihovo razumevanje *demokracije* zelo omejeno. Anti-federalisti naj bi tako v *demos* vključevali le svobodne kmete (zemljiške lastnike), po angleško: yeomane. Morda je bilo njihovo razumevanje ljudstva (*demos*) omejeno, je pa bilo to ljudstvo veliko bolj povezano z vlado kot pri federalistih. Lahko bi vseeno trdil, da je politična ureditev, kot so jo predlagali anti-federalisti, bližje antični demokraciji, kot pa federalistična republika, kar pa moram preveriti.

Na teh spoznanjih sem si zastavil prvo raziskovalno vprašanje, ki se glasi: »Zakaj so pri definiranju nove oblasti uspeli federalisti in ne anti-federalisti?« Iz vprašanja sem nato razvil naslednjo tezo: »Zgodovinske okoliščine so pomembno vplivale na pisanje ustave in s tem na razumevanje demokracije in republike«. Zgodovinske okoliščine seveda vplivajo na formacijo nove oblasti. Ustavna konvencija je bila tako sklicana za to, da se popravi že obstoječa ureditev ZDA – člene konfederacije. Federalisti so namesto popravka predlagali popolnoma novo ureditev, ki se jim je zdela najboljši odgovor na takratne probleme, ki jih je doživljala zveza. Anti-federalisti, pa so po drugi strani vztrajali pri členih in njihovih popravkih, ki bi morda izboljšali delovanje konfederacije. Veliko glavnih akterjev v ameriški revoluciji je podpiralo anti-federaliste, saj so videli federalistično ureditev kot kršenje pravic in svoboščin posameznika.

Moderni interpretatorji ustave od Bearda naprej obtožujejo pisce ameriške ustave elitizma, ter da so ustavo napisali z namenom, da se zmanjša vpliv ljudstva na predstavnike (Hardy 2011, 695). O tem jih je prepričalo takratno stanje po državah in na ravni zveze. Pred vprašanjem o odnosu do demokracije moram odgovoriti na vprašanje, ali so pisci ameriške ustave res sprejeli takšno obliko oblasti z namenom, da se zmanjša vpliv ljudstva, ali je ustava le amalgam različnih interesov in s tem utelešenje demokratične teorije. Drugo raziskovalno vprašanje se tako glasi: »Zakaj so federalisti

predlagali takšno obliko oblasti (republiko) kot so jo?« Teza, ki sem jo postavil tu, je ravno Beardova teza (Hardy 2011, 695), torej: »Federalisti so hoteli zmanjšati vpliv ljudstva na predstavnike«.

Iz dejstva, da so federalisti in anti-federalisti imeli drugačen pogled na demokracijo, sem razvil tretje raziskovalno vprašanje, ki se glasi: »Kakšen je bil odnos do demokracije med federalisti in kakšen med anti-federalisti?« Teza, kot odgovor na to vprašanje se glasi: »Anti-federalisti so demos razumeli tudi socialno, medtem ko so ga federalisti razumeli le politično«. Ta teza izhaja deloma iz teze, ki jo poda Meiksins Woodova (2003, 78) in deloma iz Ketchamovega (2003, 19) opisa anti-federalistične misli, ki jo naveže na govore Melanctona Smitha.

Zadnje raziskovalno vprašanje je genealoška razsežnost moje naloge, saj genealoško pristopi k problemskemu vprašanju. Če sem se pri problemskem vprašanju vprašal, zakaj se demokracija razume kot predstavniška oblika oblasti, zdaj to vprašanje apliciram na svojo temo – ustavno konvencijo, tako da se glasi: »Kako je definicija demokratične oblasti, kot so jo definirali na ustavni konvenciji v Filadelfiji, vplivala na sodobno razumevanje demokracije?« Teza izpeljana iz tega vprašanja, je: »Oblika demokratične oblasti, kot so jo definirali v Filadelfiji, je pomembno vplivala na sodobno razumevanje demokracije«. Pri odgovarjanju na to vprašanje in pri potrjevanju teze, bom podvržene vednosti, ki sem jih rešil preko prejšnjih vprašanj, apliciral v taktične boje proti sodobnemu *znanstvenemu* razumevanju demokracije kot predstavniške oblike oblasti.

4 RAZLOGI ZA SKLIC KONVENCIJE

Za okvir raziskave razmerja med demokracijo in republiko sem si izbral ustavno konvencijo v Filadelfiji, katere člani naj bi preoblikovali pomen demokracije in odtujili moč ljudem (Meiksins Wood 2003, 77–78). Sprejetje ustave je do neke mere pomenilo konec burnega obdobja v ameriški zgodovini⁵. To obdobje se je začelo leta 1765 z nasprotovanjem *stamp act-u*, ki je obdavčil vse tiskovine, od kart, do časopisov (Hardy 2011, 688). V času od nasprotovanja *stamp act-u* do sprejema *Deklaracije o neodvisnosti* leta 1776, je izšlo mnogo pamfletov, časopisnih člankov in drugih spisov na temo predstavniške vlade in konfederacije (Ketcham ur. 2003, 1). Vrhunec nasprotovanja raznim obdavčitvam je bila bostonska čajanka, ki se je zgodila leta 1773 in je označila *začetek* ameriške revolucije (Hardy 2011, 688). Po bostonski čajanki se je začel upor bolj organizirati. Tako so leta 1774 sklicali prvi kontinentalni Kongres, ki je od kralja Jurija III. zahteval opustitev davkov in ostale reforme (prav tam).

Prvi kontinentalni Kongres svojih zahtev ni dosegel, zato je bil naslednje leto (1775) sklican drugi kontinentalni Kongres (prav tam). Čeprav je v kolonijah prevladovala radikalna *whigovska* ideologija, ki je poudarjala odprtost in svobodo (Ketcham ur. 2003, 2), je bil drugi kontinentalni Kongres razdvojen glede osamosvojitve (Hardy 2011, 688). Približno tretjina je bila za, tretjina proti, ostali pa niso bili odločeni (prav tam). Po izidu knjige Thomasa Paina *Zdrav razum* [Common Sense] se je podpora osamosvojitvi povečala. Drugi kontinentalni Kongres je tako 7. junija 1776 sprejel *Deklaracijo o neodvisnosti*, s katero so kolonije postale samostojne.

Kmalu za sprejetjem *Deklaracije o neodvisnosti* so člani drugega kontinentalnega Kongresa opazili potrebo po nekakšni centralni vladi, ki bo koordinirala države in zbirala denar ter druge surovine potrebne za vojno, zato se je oblikoval komite za oblikovanje *Členov konfederacije in trajne zveze* (prav tam, 689). Po koncu vojne za neodvisnost leta 1783, ko je bila podpisana mirovna pogodba v Parizu, so ZDA zašle v ekonomsko krizo, ki jih je leta 1786 pripeljala do roba propada (prav tam, 690). Istega leta se je začel Shaysov upor, ki je ogrozil notranji mir novo nastalih držav (prav tam). Ekonomska kriza in Shaysov upor sta najbolj jasno pokazala, da so člani konfederacije neprimerni, prav to pa je bil glavni razlog za sklic konvencije leta 1787.

Konvencija je potekala od 14. maja do 17. septembra. Nanjo je vsaka država (razen

---

⁵ Na tem mestu podajam samo nek splošen pregled zgodovinskih dogodkov, od začetka ameriške revolucije, do sprejema ustave. Podrobnejši zgodovinski opis sledi v naslednjih poglavjih, vezan na kontekst konvencije.

Rhode Islanda) odposlala svoje predstavnike, ki so glasovali po državah. Ena bolj zaželenih sprememb ustave je bila, da se v Kongresu predstavništvo po državah nadomesti z ljudskim predstavništvom. Takšna ureditev je bila predlagana že kmalu po osamosvojitvi, a ni bila vključena v člene konfederacije (Rothbard 2011, 1359). Pred konvencijo je James Madison v pismu Georgeu Washingtonu opisal svoj načrt za novo ustavo. Ta bi morala biti »nekaj med popolno neodvisnostjo držav in združitvijo v eno državo« ter bi morala imeti večjo federalno oblast nad državami (Madison v Ketcham ur. 2003, 31–34). Dne 29. maja, ko se je zbralo dovolj predstavnikov, da je bila konvencija sklepčna, je guverner Virginije, Edmund Randolph predstavil načrt za ureditev zveze, znan kot virginijski načrt. Ta načrt je utemeljen na Madisonovih idejah, ki jih je Madison v pismu predstavil Washingtonu. Virginijski načrt je bil uvod v razprave glede oblikovanja ustave. Večina razprav se je osredotočila na tri glavne naloge pri oblikovanju ustave: 1) ustvariti bolj popolno zvezo, 2) izoblikovati federalno vlado z omejenimi, podeljenimi in naštetimi močmi, ki bo zmožna vladati učinkovito in bo ohranila moči držav in ljudi v njih, ki ji niso bile podeljene, ter 3) oblikovati vlado s privolitvijo zgrajeno na temeljih ljudske suverenosti brez žrtvovanja suverenosti držav (Carey in McClellan 2001, xix–xx).

Prede je Randolph (v Farrand ur. 1911a, 18) predstavil virginijski načrt, je predstavil stanje, v katerem so takrat bile ZDA. Omenil je, da so ZDA v krizi in pred propadom, če se ne bo popravilo členov konfederacije. Nadalje je naštel tudi vse napake členov konfederacije, med drugim: probleme s trgovino, upor v Massachusettsu ter neplačevanje tujih dolgov. Predlagani virginijski načrt je ukinil Kongres, ki je konvenciji podal pooblastila in usmeril konvencijo k oblikovanju popolnoma nove ustave, kar je podprla večina članov konvencije. Da bi ugotovil zakaj je večina konvencije podprla ukinitve Kongresa pod členi konfederacije, se moram najprej posvetiti političnemu razvoju v ZDA od osamosvojitve do začetka konvencije.

4.1 OBLIKOVANJE ČLENOV KONFEDERACIJE

Eden glavnih razlogov, zakaj je bila konvencija sklicana, je bil utrditev zveze. Zahteve po bolj trdni zvezi in močni vladi, utemeljeni na ljudski suverenosti, so že od revolucije zagovarjali konservativci (Rothbard 2011, 1358). Tem zahtevam so nasprotovali radikalci, ki so zagovarjali šibko vlado in decentralizirano državo (prav tam). Ustavna konvencija, in še bolj sprejemanje ustave po državah, je na novo obudila te razlike, le da so bili zagovorniki močne vlade imenovani federalisti, zagovorniki

šibke vlade, pa anti-federalisti.

Že od osamosvojitve naprej so konservativci spodbujali oblikovanje trdnejše zveze med državami (prav tam, 1357). Tako so pomembno vplivali na oblikovanje členov konfederacije, saj so si zagotovili premoč v Kongresnem komiteju, zadolženemu za oblikovanje členov konfederacije (prav tam, 1360). Ta komite je bil sklican že leta 1776, skupaj s komitejem zadolženim za Deklaracijo o neodvisnosti (prav tam), z namenom, da se trdneje povežejo države, združene pod kontinentalnim Kongresom. Želje konservativcev glede ureditve zveze so bile podobne kot potem na ustavni konvenciji. Radikalcem pa je, ne glede na premoč konservativcev, uspelo zagotoviti varovala, ki so preprečila oblikovanje nacionalno-federalne ureditve. Dosegli so, da se v Kongresu voli po državah (Rothbard 2011, 1362) in dodali drugi člen, ki je zelo omejil pristojnosti zveze, saj je določil, da »/v/saka država ohrani svojo suverenost, svobodo in neodvisnost ter vsako oblast, zakonsko pristojnost in pravico /.../«, ki je izrecno ne podeli zvezi (Ketcham ur. 2003, 357).

Preambula členov konfederacije tudi ne imenuje *ljudstva* ZDA za suverena, temveč suverenost ostane pri državah, ki se združijo v trajno zvezo (prav tam). Iz preambule členov konfederacije je jasno, da so bili bolj pogodba med neodvisnimi državami, kot pa ustava, ki bi združila države, predvsem pa državljane v en subjekt. Je pa imela ta zveza vseeno nekatere (kon)federalne elemente. Prvi člen tako zvezo poimenuje za Združene države Amerike. Drugi in tretji člen pa jasno omejita pristojnosti zveze (kar je bila kritika anti-federalistov glede ustave). Tretji člen zvezo omeji na »/.../ skupno obrambo, varovanje svoboščin držav in njihovo skupno in splošno dobrobit« (prav tam).

Radikalci so dosegli še nekaj uspehov pri omejevanju zvezne oblasti, tako so namesto trajnega izvršnega sveta (Rothbard 2011, 1360 in 1367) v člene zapisali komite držav, ki ni imel veliko moči (Rothbard 2011, 1367; primerjaj: Ketcham ur. 2003, 362). Členi konfederacije so bili predloženi državam za potrditev že leta 1777 (Rothbard 2011, 1368), a niso bili sprejeti vse do leta 1781 (prav tam, 1770). Nekateri voditelji radikalcev so skušali prepričati zakonodajce po državah, češ da členi konfederacije in Kongres ne bodo potrebni po koncu vojne, a je večina držav člene sprejela (prav tam, 1369–1370). Edina država, ki ni sprejela členov, je bila Maryland, kjer je bil glavni razlog proti članom v tem, da niso nacionalizirali zahodnega teritorija. Maryland je člene končno sprejela leta 1781, ob koncu vojne (prav tam, 1770).

4.2 KONSERVATIVNA REVOLUCIJA

Leta 1781 so že pod členi konfederacije izvolili nov Kongres in oblikovali prvo vlado. Finančni minister (sekretar) v njej je postal Robert Morris, ki je bil tudi eden od voditeljev konservativcev (Rothbard 2011, 1503). Morris je pri sprejemanju te funkcije imel toliko moči, da je Kongresu postavil pogoje, pod katerimi bo sprejel to funkcijo. Prvi pogoj je bil, da Kongres že vnaprej pristane na njegove zasebne posle med izvajanjem funkcije, drugi pa je bil, da ima neomejeno pravico ne-le, zaposliti kogarkoli znotraj svojega ministrstva, ampak ima poleg tega še moč odpustiti kogarkoli, tudi izven njegovega ministrstva (prav tam).

Te moči je takoj začel izvajati in tudi širiti. Tako je imenoval ministra za pomorstvo ter vplival na izbiro vojnega ministra. S tem, ko je Morris uporabil svojo moč in vpliv ter imenoval Benjamina Lincolna za vojnega ministra, je pridobil moč podeljevanja vojnih pogodb in določanja politike [policy] za ravnanje z vojnimi ujetniki (prav tam, 1504). S pomočjo francoskega ambasadorja LaLuzerna, ki je podkupil predstavnike, pa je imenoval še ministra za zunanje zadeve (prav tam). Svojo moč je dodatno utrdil z neformalnimi sestanki vseh ministrov, skupaj s poveljnikom vojske in pomočnikom finančnega ministra (prav tam).

Ena prvih odločitev, ki jih je Morris sprejel, je bila ustanovitev prve komercialne in nacionalne banke (prav tam, 1504). Morris je želel, da bi bil njen denar edino plačilno sredstvo v ZDA, banka pa bi ga zvezi za ta namen posojala. Končni dolg zveze do banke je tako narasel na 1,2 milijona dolarjev (prav tam, 1506). Naslednja želja Morrisa je bila uvedba federalne carine, ki bi jo uporabil za odplačevanje dolgov, a pri tem ni uspel (prav tam, 1514–1515). Novo možnost za doseg svojih ciljev je Morris videl v uporu častnikov vojske, ki se je zgodil leta 1782.

Vojna se je bližala koncu, s tem pa tudi razpustitev vojske. Pred tem so častniki zahtevali, da jim Kongres zagotovi pokojnino v višini polovične plače (prav tam, 1518). Morris je poveljnikom vojske svetoval, naj se uprejo, če Kongres ne bo sprejel njihovih zahtev, hkrati pa je sam napovedal odstop s funkcije finančnega ministra, če ta ne bo sprejel sistema za trajno odplačevanje dolgov (prav tam, 1519–1520). Morris je tako od Kongresa zahteval, da ukaže državam, naj odplačajo svoj dolg v enem letu, drugače bo pobiranje davkov prevzel Kongres in tako obšel države (prav tam, 1520). Morrisove spletke je preprečil Washington, ki je nasprotoval vojaškemu udaru in s čustvenim nagovorom poveljnike odvrnil od te ideje (prav tam). Namesto polovične plače, ki bi jo

izplačevali dosmrtno, je Washington predlagal sedem let polne plače, kar se je kasneje znižalo na pet let (Otis Warren 1989, 611). Pri pobiranju federalnih davkov se je dogovorilo, da se bo 25 let pobirala federalna carina (Rothbard 2011, 1521). Morris je na ta dogovor privolil, a je s tem izgubil večino politične moči, ki si jo je nabral kot finančni minister.

4.3 EKONOMSKI PROBLEMI ZDA IN SHAYSOV UPOR

S podpisom mirovne pogodbe leta 1783 se je razpustila celotna vojska, razen Washingtonovega poveljništva (Rothbard 2011, 1521–1522). Morrisova banka je izgubila status federalne banke, dolg federacije do nje pa je bil poplačan (prav tam, 1522). S tem se je zaključil prvi poskus centralizacije moči. Te spremembe pa niso rešile težav z zunanjo trgovino. Komite za trgovino je 28. februarja 1786 ugotovil, da ni možnosti, da bi ZDA sklenile pogodbo s katerokoli drugo evropsko silo, s katero še niso sklenili pogodbe (Fitzpatrick ur. 1934a, 87). Glavni razlog za to je, da Kongres nima moči, da bi lahko oblikoval regulatorni sistem zunanjega trgovanja. Ker ima dobro urejena zunanja trgovina najvišjo nacionalno pomembnost, si želijo, da bi države Kongresu odobrile takšno moč, kot je nujna za doseg tega cilja, ter da bi se združile v enoten in učinkovit sistem (prav tam, 88).

S preoblikovanjem Morrisove zvezne banke v zasebno niso rešili težav s papirnatim denarjem. Benjamin Franklin (1840, 421) je zapisal, da se je med vojno, ko je vlada izdala večjo količino denarja, s katero je želela podpreti vojsko, zgodila devalvacija. S papirnatim denarjem je namreč težko trgovati v tujini, kar bi zmanjšalo njegovo količino v notranjem obtoku. Če se njegova količina še povečuje, to dodatno znižuje njegovo vrednost. Prav to se je nadaljevalo tudi po letu 1776 (prav tam, 422). Kongres se je s temi težavami spopadel na dva načina. Najprej se je zadolžil v tujini, a to ni bilo dovolj, zato je bil prisiljen dati v obtok še več papirnatega denarja. Kongres se je nato odločil z davki zmanjšati količino papirnatega denarja v obtoku. Namen teh davkov je bila regulacija denarja v obtoku, saj so z davki pobrani papirnati denar sežgali. Uvedli pa so tudi možnost plačila v srebru, v vrednosti enega dolarja (prav tam, 423).

Največje posledice ekonomskih težav je izkusil Massachusetts, kjer se je zaradi njegovega slabega finančnega stanja začel Shaysov upor. Massachusetts je moral poleg javnega dolga, odplačati še federalni dolg, česar pa s pobranimi davki ni uspel (Minot 1788, 6). Zaradi vsesplošnega slabega ekonomskega stanja Massachusettsa, se je število dolžnikov povečalo (prav tam, 14). Ti zaradi pomanjkanja gotovine niso zmogli

odplačevati svojih dolgov in zato jim je splošna skupščina⁶ omogočila odplačevanje dolgov v posesti, namesto v denarju (prav tam, 15). Sprejetje tega zakona je prišlo prepozno in naj bi po Minotovem (prav tam, 16) prepričanju le spodbudilo upor, saj so ljudje dobili občutek, da jih davki in dolgovi zatirajo.

V tem smislu je Shaysov upor logično nadaljevanje ameriške revolucije in vojne za osamosvojitvev. Ta je zagovarjala nedopustnost davkov, ki so bili glavni razlog za vojno (prav tam, 17). Tako kot med ameriško revolucijo (primerjaj: Lincoln 1838) so uporniki in drugi, ki se niso strinjali z obdavčitvijo in odplačevanjem dolgov, organizirali konvencije po celotnem Massachusettsu (Minot 1788, 24–25), kar so utemeljili na devetnajstem členu listine pravic Massachusettsa. V tem členu piše, da se ima ljudstvo pravico mirno zbrati, da se posvetuje o skupnem dobrem, poda navodila svojim predstavnikom, ali zaprosi zakonodajno telo, da odpravi nepravčnosti, ki jih trpijo (Poore 1878a, 959). Ko je bil leta 1782 Samuel Ely obtožen, ker je hotel s konvencijo preprečiti zasedanje sodišča splošnih pritožb [Court of Common Pleas] (Minot 1788, 26), so se, do takrat dokaj mirni protesti, spremenili v upor.

Upor je dosegel svoj vrhunec leta 1786, ko so oboroženi uporniki zasedli sodišče splošnih pritožb v okrožju Hampshire (Minot 1788, 38). Upor se je razširil tudi na sosednja okrožja. Poleg tega, da so uporniki zasedli sodišče splošnih pritožb, so želeli preprečiti tudi zasedanje vrhovnega sodišča (prav tam, 48). Pod poveljem Daniela Shaysa so najprej želeli zavzeti orožarno v Springfieldu, kar pa jim je preprečila vojska (prav tam, 49–50). Uporniki so želeli svojo številčnost izrabiti zato, da bi splošna skupščina sprejela njihove zahteve in pogoje za prekinitev upora (prav tam, 82–83 in 127–128). Splošna skupščina je pogajanja zavrnila, propadla pa so tudi pogajanja o premirju med uporniki in vojsko (prav tam, 121–122), ta jih je kasneje razgnala in s tem končala upor.

Upor je združeval ljudi z različnimi interesi. Nekateri so zahtevali reformo sodišč, nekateri pa so celo želeli preprečiti kakršnokoli izvajanje pravice (prav tam, 104). Drugi so odkrili krivice pri pobiranju carin in davka na obrt in so si želeli kakršnekoli razumne spremembe, ki bi pomirila ljudi (prav tam). Nekateri uporniki, so zahtevali izbris javnega in zasebnega dolga, ukinitvev ali spremembo ustave ter zahtevali več demokracije (prav tam, 105). Ti uporniki so postali sinonim za Shaysov upor, saj je Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 92) vse upornike opisal kot vstajnike in

---

⁶ General court, zakonodajna veja oblasti v Massachusettsu.

dolžnike, ki so nasprotovali vsem zakonom in so zahtevali novo porazdelitev lastnine ter vlado, ki bi delovala po njihovi volji. Minot (1788, 105) omeni, da so nekateri podpirali upor, da bi pokazali absurdnost demokratičnih načel ustave in dokazali, da jih je treba omejiti.

Zdi se, da so slednji uspeli, saj so na ustavni konvenciji videli največjo nevarnost v demokraciji, kar je v svojem govoru pred predstavitvijo virginijskega načrta poudaril tudi Randolph (v Farrand ur. 1911a, 26). Prepričan je bil, da je ljudska veja oblasti (predstavniški dom) prevzela tudi druge veje oblasti, in da nobena ustava ni zagotovila ustrezne zakonske zavore za demokratični del zakonodaje (prav tam). Podoben pogled na demokracijo je imel tudi predstavnik Massachusettsa Elberidge Gerry (v Farrand ur. 1911a, 48), za katerega glavne težave zveze izhajajo iz presežka demokracije.

4.4 KONVENCIJA V ANNAPOLISU

Težave pri trgovanju in odplačevanju dolgov so botrovale oblikovanju komiteja, ki bi predlagal amandmaje k členom konfederacije. Ta je 7. avgusta 1786 predlagal (Fitzpatrick ur. 1934b, 494), da bi edino Kongres imel moč reguliranja tako notranje, kot zunanje trgovine ter določanja prepovedi, carin in pristojbin na uvoz in izvoz (prav tam, 495). Zveza bi imela pravico državam določiti, do kdaj morajo odplačati letno kvoto dolgov in plače za skupno vojsko, Kongres pa bi imel moč, da ta denar od države vzame, če ga ta ne bo zbrala v določenem obdobju (prav tam, 495–496).

Tudi po vseh prošnjah in priporočilih Kongresa, države še vedno niso odplačevale dolga. Zato je Kongres v imenu ZDA, 31. avgusta poslal zakonodajam nagovor, v katerem jih je ponovno zaprosil, da se držijo poziva iz prejšnjega leta (1785), k rednemu odplačevanju dolga (prav tam, 613–614), sprejetju predlagane splošne carine, ki bi jo uporabili le za odplačevanje dolga in s katero bi odplačali, tako zunanji dolg, kot notranji dolg (prav tam, 615–616). Nagovor se zaključi s prošnjo, da naj »/.../ v imenu Razuma, Pravičnosti in Interesa posamičnih držav« v skupno blagajno vplačajo vsoto, ki je bila podana v zadnji rekviziciji (prav tam, 619). Vse te težave so pripeljale do odločitve Kongresa, da je 11. septembra 1786 v Annapolisu sklical konvencijo. Udeležili so se je predstavniki držav New York, Pensilvanija, Virginija, Delaware in New Jersey (Fitzpatrick ur. 1934b, 678). Vsi predstavniki, razen predstavnikov New Jerseyja, so imeli pooblastila omejena na urejanje skupne trgovine. Predstavniki New Jerseyja pa so dobili pooblastilo, da lahko razpravljajo o vseh pomembnih zadevah zveze (prav tam). Ostalih osem držav ni imenovalo svojih predstavnikov, ali pa se ti

konvencije niso udeležili (prav tam, 679).

Prisotni predstavniki so sklenili, da Kongresu predlagajo, da skliče novo konvencijo, ki bo poleg trgovanja, razpravljala še o stanju javnih zadev (prav tam). Poleg tega so tudi predlagali, da na naslednji konvenciji države podelijo predstavnikom enaka pooblastila, kot so jih imeli predstavniki New Jerseyja. Njihov predlog je Kongres sprejel sklepa 21. februarja 1787 v obliki, v katerem so sklenili naj se »/.../ na drugi ponedeljek, v maju, skliče Konvencijo delegatov, ki jih bodo imenovale posamezne države in bo zasedala v Filadelfiji z enim in edinim namenom, popraviti Člene Konfederacije, ter poročati Kongresu in posameznim zakonodajam po državah o spremembah in predlogih, ki bodo potem, ko bodo sprejete v Kongresu in potrjene po državah, sestavljale federalno ustavo, primerno potrebam vlade in ohranitvi Zveze.« (v Farrand 1911c, 13–14)

5 IZOBLIKOVANJE USTAVE

Ekonomske težave in politična nestabilnost držav sta dva prepričljiva razloga, ki nakazujeta, da so bile ZDA takrat v krizi in na robu propada. Kot glavni vir težav, ki so pripeljali ZDA v krizo, je Randolph (v Farrand ur. 1911a, 24) prepoznal člene konfederacije, ki niso dosegli ciljev, za katere je bila konfederacija ustanovljena. Podobnega mnenja je tudi Publius, ki slabosti členov konfederacije našteje v svojih začetnih spisih.

Členi konfederacije bi morali najprej preprečevati invazije. Tega niso dosegli, ker Kongres držav ni prisilil, da se držijo pogodb, ki jih je sprejela zveza v njihovem imenu. Kongres ni bil zmožen preprečiti državam vdora na tuj teritorij in s tem vojn (prav tam, 24–25). To so razlogi za *upravičeno vojno*, ki izhajajo ali iz kršenja pogodb ali iz neposrednega nasilja (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 10). Konfederacija prav tako ni imela prave moči, da bi vzdrževala harmonijo med državami in jim preprečila medsebojno nasprotovanje, ali celo vojno (Randolph v Farrand ur. 1911a, 25). Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 23) je bil prepričan, da vojne ne bo preprečila trgovina med posameznimi državami, saj je trgovsko tekmovanje lahko enako uničujoče za države kot vojna. Ljubezen do bogastva in želja po trgovanju je začela prav toliko vojn kot želja po moči, slavi in teritorialnih zahtevah. Večina nasprotovanj med državami je takrat izhajala iz ozemeljskih sporov (prav tam, 26). Konfederacija je to deloma razrešila s Severozahodnim teritorijem, ki so ga države oddale zvezi (glej: Poore 1878a, 432), razpad konfederacije, pa bi te razprtije obudil (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 26). Države združene v *nacionalno* (federalno) vlado, so veliko močnejše kot posamične države, ki bi prej ali slej zapadle v medsebojne vojne, tako kot celinska Evropa (prav tam, 36). Blagoslovi, ki bi jih morala zagotavljati zveza, po mnenju Randolpha (v Farrand ur. 1911a, 25) izhajajo iz pobiranja davkov in trgovanja, česar pa zveza ni bila zmožna zagotoviti. Členi konfederacije Kongresu niso zagotovili moči, da bi se obranil pred posegi v svoje delovanje, kar pomeni, da so se po državah razvile stranke, ki so nasprotovale Kongresu v izvajanju njegovih (kon)federalnih moči. Države niso sledile navodilom Kongresa tudi zato, ker členov konfederacije ni sprejelo ljudstvo, ampak le skupščine (Randolph v Farrand ur. 1911a, 26). Poleg tega pa državne ustave niso bile jasno podrejene členom konfederacije.

Vse naštetе težave se, tako Randolph (Farrand ur. 1911a, 20), lahko odpravi z *zdravilom* osnovanim na republikanskem načelu.

5.1 VIRGINIJSKI NAČRT NACIONALNE OBLASTI IN NASPROTOVANJE TEMU

Republikansko načelo je bilo temelj virginijskega načrta, katerega osnovni namen je bil razširiti in popraviti člene konfederacije tako, da se bo z njimi dosegla skupna obramba, varnost svobode in splošna dobrobit (Randolph v Farrand ur. 1911a, 20). Načrt je predvidel dvodomno zakonodajo. Predstavniki obeh domov bi bili proporcionalno razdeljeni po državah. Predstavnike prvega doma bi volilo ljudstvo, drugega pa bi volili predstavniki v prvem, in sicer med kandidati, ki jih imenujejo zakonodaje držav (prav tam). *Nacionalno* izvršilno oblast bi volil celoten Kongres (prav tam, 21). Izvršilna oblast bi skupaj z delom sodstva sestavljala svet za revizijo, ki bi preučil vsak zakon (*nacionalen* in državni), na katerega bi lahko potem dal veto.

Pri razpravah o Randolphovem predlogu se je zapletlo že pri osnovnem namenu, saj je bil Gouverneur Morris (v Farrand ur. 1911a, 33) prepričan, da samo *federalna* zveza držav ne bo dosegla ciljev, o katerih je govoril Randolph. Teh ciljev ne bo zagotovila niti kakršnakoli pogodba ali pogodbe med vsemi ali nekaterimi državami, če bodo te v njih zastopane, kot suverene države. Zato se mora vzpostaviti *nacionalna* oblast, ki bo vsebovala vrhovno zakonodajno, izvršilno in sodno vejo. Morrisova opažanja, predvsem njegova prva trditev, so izzvala glasno kritiko. Charlesa Pinckneya (prav tam, 41) je zanimalo, ali se s tem želi združiti vse države v eno. General Charles Cotesworth Pinckney (prav tam) pa je opozoril, da bo s sprejetjem Morrisovih predlogov konvencija nehala delovati pod pooblastili Kongresa. Namen predlogov je za Randolpha (prav tam) zagotoviti zvezi moč obrambe, ter da se bo državam in njenim zakonodajam odvzelo le toliko suverenosti, kot bo nujno za zagotovitev ciljev. Razliko med *nacionalno* in *federalno* oblastjo, dodatno poudari Gouverneur Morris, ki federalno oblast označi za pogodbo, temelječo na dobri volji članov konfederacije, v nacionalni oblasti, pa je samo ena vrhovna oblast in je zato zvezna ustava nad ustavami držav (prav tam, 34).

Vprašanja glede razmerja med državami in zvezo so se nadaljevala tudi pri določanju pravice veta zveze nad državnimi zakoni. Zato se James Wilson odloči jasno predstaviti razmerje med državo in zvezo. Zanj (Wilson v Farrand ur. 1911a, 166) je država, ki vstopa v zvezo, kot posameznik, ki vstopa v družbo: torej mora oddati del svoje svobodne volje. Države, podobno kot posameznik, se niso pripravljene odpovedati svoji (politični) suverenosti. Wilson (prav tam) opozori, da je bilo že ob sprejetju členov konfederacije rečeno, da posameznih držav ni več in da obstaja le »en narod bratov«. V resnici pa so državne vlade zaradi lokalnih zavisti in ambicij pahnile konfederacijo v

trenutno stanje nemoči. To, da niso imeli učinkovitega nadzora nad državami, je ena od napak členov konfederacije, ki se jo mora odpraviti. Zveza bo redko brez potrebe žrtvovala državo, obratno pa bo skupni interes neprestano žrtvovan v imenu lokalnega (prav tam, 167).

To pa ni zadostovalo predstavnikom manjših držav. Gunning Bedford (v Farrand ur. 1911a, 167), zastopnik najmanjše države na konvenciji – Delawara, je bil prepričan, da bi se v takšni zvezi (s proporcionalnim predstavištvom) majhnim državam odvzelo enakopravno volilno pravico, zaradi tega pa bi jih velike države pomendrale. S tem se je začelo eno glavnih nasprotovanj na celotni konvenciji, nasprotovanje med velikimi in malimi državami.

Interes majhnih držav sta najbolj zagovarjala David Brearly in William Patterson iz New Jerseyja. Dne 9. junija sta s tem namenom odprla razpravo o volitvah v nacionalno zakonodajo (prav tam, 176). Brearly (prav tam, 177) opozori, da bodo po virginijskem načrtu, kjer imajo države predstavnike v razmerju s prebivalstvom, prevladale tri velike države. Patterson (prav tam, 177–178) pa opozori, da to ni le napad na manjše države, temveč je tudi v nasprotju s sklepom Kongresa. Na to tudi ne bi privolilo ljudstvo, ki je predstavnike pooblastilo le za popravo členov konfederacije in s tem federalne sheme. Predlog virginijskega načrta ne more obstati, saj konfederacija predpostavlja suverenost in s tem enakost vseh članic, nacija pa pomeni, da se morajo ukiniti države, jih združiti v celoto in jo potem pravično razdeliti v volilna okrožja.

Iz tega nasprotovanja Patterson osnuje »čisto federalni načrt, /.../ nasproten predstavljenemu« (prav tam, 240), ki ga predstavi 15. junija. Pattersonov načrt predlaga, da se popravi in razširi člene o konfederaciji in se tako oblikuje federalna ustava, ki bo zmožna zagotoviti vse potrebe vlade in bo ohranila zvezo (prav tam, 242). Načrt Kongresu podeli moč neposredne obdavčitve na uvoz (prav tam, 243), kar je predlagal že Kongresni komite (primerjaj: Fitzpatrick ur. 1936a, 494). Izvršilno vejo oblasti bi po tem predlogu volil Kongres (Patterson v Farrand ur. 1911a, 244). Neposlušnost držav je Pattersonov predlog rešil s tem, da so vsi zakoni Kongresa obvezujoči za države, v kar jih zveza lahko (tudi vojaško) prisili (prav tam, 245).

5.2 HAMILTONOV NAČRT NACIONALNE OBLASTI

Pattersonov federalni načrt je bil deležen kritik z vseh strani. Najbolj neposredno ga je napadel Hamilton (v Farrand ur. 1911a, 284) v obliki svojega *nacionalnega* načrta za

popolni federalni sistem. V uvodu v svoj dolg govor⁷ je Hamilton (prav tam, 283), poleg nestrinjanja s Pattersonovim predlogom, poudaril še nestrinjanje z virginijskim predlogom Randolpha. Svoje nasprotovanje Pattersonovemu predlogu utemelji na tem, da amandmaji k členom konfederacije, ki bi pustili države suverene, ne morejo zagotoviti ciljev, ki jih mora doseči zveza.

Hamilton pred predstavitvijo svojega načrta (prav tam, 284) našteje načela, nujna za izvajanje vlade. Prvo načelo je aktivni in stalni interes za njeno izvajanje. Države tega interesa nimajo, saj želijo uveljavljati le svoje lastne interese, ki prevladujejo nad zahtevami in načrti Kongresa. Drugo načelo je ljubezen do moči. To je spet prisotno v vladah držav in njenih prebivalcih, ki bi raje videli, da se razpusti skupna vlada, kot pa državne vlade. Tretje načelo je navezanost ljudi na vlade svojih držav, saj jim je suverenost držav bolj na očeh. Četrto načelo po Hamiltonu (prav tam, 284–285) je sila oziroma prisila preko zakonov in prisila preko vojske. Kongres prisile preko zakonov nima, razen v nekaterih primerih. Shaysov upor pa je pokazal nujnost prisile preko vojske, ki pa jo je nemogoče izvajati nad vsemi državami hkrati. To bi namreč pripeljalo, najprej do bojev med udeleženkami⁸, v katere se bodo zagotovo vpletle tudi tuje države, in na koncu do razpada zveze. Peto načelo (prav tam, 285) je vpliv, ki je zopet na strani držav in tako bo ostalo, dokler bodo obstajale države, kar napravi vsakršno konfederacijo za negotovo. Svojo trditev podpre z zgodovinskimi in tedanjimi primeri konfederacij.

Hamiltonov predlog, kako se temu izogniti je, da se vsa suverenost podeli skupni vladi, saj bo s tem na svojo stran pridobila zgoraj našteta načela (prav tam, 286). Pattersonov načrt ne doseže tega učinka in njegove napake bodo izničile vse njegove pozitivne lastnosti. Ukinitvev držav, čeprav popolnoma nemogoča, se mu zdi potrebna, saj države niso nujne ne za trgovanje ne za prihodke ne kmetijstvo, je pa podrejena oblast nujna za lokalno organizacijo (prav tam, 287). Tudi zmerne plače bi v spodnji dom privabile le male demagoge, senat pa bi sestavljali tisti, ki bi si želeli vladnih funkcij (prav tam, 287–288). Zaradi vseh težav Hamilton (prav tam, 288) dvomi, da je republikanska vlada sploh mogoča na tako velikem teritoriju, a se hkrati zaveda, da bi bilo nespametno predlagati katerokoli drugo obliko vlade.

V času od konca vojne za neodvisnost pa do ustavne konvencije, se je mišljenje o

---

⁷ Poleg Hamiltona je tisti dan govoril le še Dickinson (v Farrand ur. 1911a, 281). Dolžino govora pa je J.C. Hamilton ocenil nekje med pet in šest ur (prav tam, 293; glej sprotno opombo 9 na tej strani).

⁸ Hamilton na tem mestu uporabi besedo »parties«, ki pa v kontekstu nikakor ne more pomeniti strank, lahko pa pomeni udeleženci boja, oziroma bolj verjetneje udeleženske, saj je govora o državah.

tem, kako organizirati vlado, zelo spremenilo. Hamilton spremembo v mišljenju vidi v tem, da je večina udeležencev konvencije spoznala, da Kongres (pod člani konfederacije) ni zmožen zagotoviti vseh ciljev, za katere je bil ustanovljen (prav tam, 288). Lahko bi rekel, da se je celotno mnenje, kako organizirati oblast, spet začelo nagibati proti konservativnosti. To je opazil Hamilton (prav tam) v tem, da so na konvenciji celo najbolj republikanski člani glasno kritizirali demokracijo. To ga je navdalo z upanjem, da bodo kmalu vsi spoznali, da je britanska ureditev najboljša na svetu in po vsej verjetnosti edina zadovoljiva za ZDA (prav tam).

Hamilton⁹ v svojem osnutku oriše, kako bi se britanska ureditev aplicirala na ZDA. Zakonodajci bi razdelili na dva doma, prvi bi se imenoval skupščina, drugi pa senat (prav tam, 291). Člane skupščine bi volilo ljudstvo neposredno, senat pa bi izvolili prek elektorjev. Senatorji bi služili za čas dostojnega vedenja. Enako bi veljalo tudi za guvernerja (predsednika), ki bi bil izvoljen na izvršilno funkcijo (prav tam, 291–292).

5.3 ZDRUŽITEV NACIONALNEGA IN FEDERALNEGA NAČRTA

Naslednji dan je svojo kritiko Pattersonovega načrta, v dolgem govoru, predstavil še Madison. Najprej je poudaril, da tudi Pattersonov predlog ni popolnoma federalen, saj v nekaterih primerih deluje neposredno na ljudeh (v Farrand ur. 1911a, 314). Primeren načrt mora po Madisonu (prav tam, 315–316) imeti dva glavna cilja: 1) ohranitev zveze in 2) oblikovati takšno vlado, ki bo odpravila škodo, ki jo občutijo države posamično in kot zveza. Po Madisonu (prav tam, 316), Pattersonov predlog ne dosega teh zahtev. Njegov načrt naj ne bi izboljšal sklepanja, ali vzdrževanja mednarodnih pogodb, niti ne preprečil vmešavanja v federalne pristojnosti. Ta tudi ne prepreči vmešavanja držav v zadeve ostalih držav, saj načrt ne podeli veta na državne zakone (prav tam, 317). Prav tako ne zagotovi notranjega miru držav, niti ne zavaruje zveze pred tujimi vplivi (prav tam, 318–319). Madison (prav tam, 319) pozove predstavnike majhnih držav, naj pomislijo, v kakšnem položaju bodo njihove države pod Pattersonovim predlogom. Plačevale bodo svoje predstavnike v Kongresu, kar se je že pod člani konfederacije izkazalo za težko izvedljivo. Madison (prav tam) opozori tudi, da so v Kongresu pod člani konfederacije, največkrat manjkali prav predstavniki majhnih držav. Poleg tega jih je pozval naj pomislijo, kaj se bo zgodilo, če bo njihovo vztrajanje pripeljalo do tega, da

---

⁹ Hamilton je ob koncu konvencije Madisonu oddal osnutek ustave, temelječe na načrtu, ki ga je predstavil 18. junija na konvenciji. Ta ustava se v nekaterih delih razlikuje od načrta, kot ga je Madison zapisal v svojih zapiskih tistega dne, a te spremembe ne spremenijo glavne ideje Hamiltonovega načrta. (Farrand ur. 1911c, 617–630).

ne bo sprejeta nova ustava (prav tam, 320). V tem primeru bodo države ostale neodvisne, ali pa se bo oblikovalo več konfederacij. Madison (prav tam) si postavi retorično vprašanje, ali bi bile majhne države v primeru, da spet postanejo neodvisne, bolj varne pred interesi in ambicijami večjih, kot v zvezi, ki izvaja svojo oblast enako *energično* po celotnem *imperiju* in ima enak interes pri varovanju vsakega dela. V primeru oblikovanja več konfederacij pa naj majhne države ne pričakujejo, da se bodo večje države združile z njimi pod istimi pogoji, kot so zapisani v členih konfederacije, ali predlagani v virginijskem načrtu (prav tam, 320–321). S tem govorom je Madison uspešno prepričal člane konvencije, da so podprli virginijski načrt (prav tam, 322).

Nestrinjanje med predstavniki velikih in majhnih držav se je nadaljevalo, dokler ni William Samuel Johnson iz Connecticuta, 29. junija predlagal, da se združita oba principa, torej, da je en dom, osnovan na predstavništvu ljudstva, drug pa na državah (prav tam, 461–462). Drug predstavnik iz Connecticuta, Oliver Ellsworth, je to označil za kompromis, ki bo napravil ustavo za deloma *nacionalno* in deloma *federalno* (prav tam, 468). Temu je veliko predstavnikov nasprotovalo, Madison pa je opozoril, da delitev med interesom majhnih in velikih držav ne obstaja, in da je edini interes, ki deli države, suženjstvo, edina delitev pa tako sever-jug (prav tam, 486). Kompromis, znan tudi kot veliki, ali connecticutski, je bil sprejet 2. julija (prav tam, 509). S tem kompromisom se je dokončno oblikoval *federalni* sistem ustave.

5.4 NASPROTOVANJE SPREJETI USTAVI

Od velikega kompromis, do podpisa končne ustave je preteklo še več mesecev razprav o tem, kako oblikovati federalno in republikansko vlado, kako zagotoviti ravnotežje med vejami oblasti ter trdih pogajanj med interesi južnih in severnih držav.

Čeprav se je konvencija trudila zadovoljiti vse interese, so nekateri nasprotovali samemu sklicu konvencije in se je niso udeležili. Od 74 imenovanih članov konvencije (Farrand ur. 1911c, 557–559) se je te udeležilo 54 članov, ustavo pa je podpisalo le 39 članov (prav tam, 586–590). Velika večina je konvencijo zapustila, zato ker se niso strinjali z ustavo, kot se je izoblikovala prek raznih kompromisov. Celo podpisniki ustave so pred samim podpisom izrazili svoje delno nezadovoljstvo s končno ustavo. Franklin (v Farrand ur. 1911b, 643) tako pravi, da ustava ni popolna, a ni prepričan, da je mogoče sprejeti boljše. Podobno prepričanje so izrazili tudi ostali podpisniki (glej: Morris in Hamilton v Farrand ur. 1911b, 645–646). Treh prisotnih razlogi niso prepričali in ustave niso podpisali. To so bili George Mason in Edmund Randolph iz Virginije ter

Elbridge Gerry iz Massachusettsa. Izmed treh je edino Randolph zagotovil, da ne bo nasprotoval ustavi izven konvencije (prav tam, 644–645). Mason in Gerry pa sta po koncu konvencije postala pomembna anti-federalista.

Anti-federalisti se niso strinjali že z začetkom preambule ustave, torej z »Mi, Ljudstvo Združenih Držav /.../« (Ustava ZDA 205). Za njih ta besedna zveza najprej pomeni nevarno mešanje nacionalnega in federalnega modela, ki ogroža obstoj držav (primerjaj: Brutus v Ketcham ur. 2003, 280–287). Še bolj jasno kritizira navedeno besedno zvezo Patrick Henry, eden glavnih anti-federalistov¹⁰ na virginijski konvenciji. Utemeljitev ustave na ljudstvu, namesto na državah, označi za » /.../ uničevalno, neprimerno in nevarno« (v Elliot ur. 1836c, 44). Takšna ustava zanj ni niti monarhija, ki je pogodba med vladarjem in ljudstvom, niti konfederacija, kjer se združi več držav, ki ohranijo svojo suverenost pa tudi ne demokracija, kjer ljudstvo varno obdrži vse svoje pravice (prav tam).

Glavna bojazen anti-federalistov je bila, da bo ustava ukinila države. Anti-federalist, ki je najbolj jasno izrazil to bojazen, je bil Brutus¹¹ (v Ketcham ur. 2003, 274). To bojazen je razbral iz osmega razdelka prvega člena, ki podeli zelo široka pooblastila zvezni vladi. Brutus (prav tam) predstavi tudi dva primera, kako bi lahko zveza zlorabila, oziroma ukinila državne vlade. Pod pretvezo splošne dobrobiti, lahko zveza prepove državi pobirati davke, s katerimi bi se financirala in odplačevala svoj dolg. V skrajnem primeru bi zveza, lahko celo sprejela zakon, s katerim bi ukinila države, saj so zvezni zakoni nad državnimi in države nimajo nikakršne moči, da bi tak zakon preprečile. Brutus (prav tam, 275) tudi ni prepričan, ali naj se ZDA združijo v eno republiko, kot to (po njegovem) predvideva ustava. V utemeljitvi, zakaj svobodna republika ne more obstajati na tako velikem teritoriju, se sklicuje na Montesquieuja. Na nevarnosti, izhajajoč iz dejstva, da bo ustava nad zakoni, in na nevarnosti, izhajajoč iz ustave same, je že na konvenciji opozoril George Mason, ki je bil prepričan, da bo ustava razveljavila deklaracije pravic (v Farrand ur. 1911b, 637). To bi tudi pomenilo, da ljudstvo ni zavarovano prek splošnega prava [common law], saj to prav tako temelji na državnih zakonih in ustavah. Po njegovem mnenju je predstavniški dom premajhen in tako ne more zastopati ljudstva. Senat ima preveč moči, kar mu omogoča uzurpacijo pravic in svoboščin ljudstva, zvezno sodstvo pa bo uničilo sodstva po državah in

---

¹⁰ Patrick Henry je bil eden izmed voditeljev ameriške revolucije in član prvega kontinentalnega Kongresa, kar je njegove govore naredilo za še bolj vplivne (Hardy 2011, 688).

¹¹ Pod psevdonimom Brutus je pisal Robert Yates, ki je po propadu Pattersonovega predloga zapustil konvencijo.

naredilo pravičnost za nedosegljivo ter omogočilo bogatim, zatiranje revnih (prav tam, 638). Predsednik lahko zlorabi svojo moč, tako da s pomilostitvijo oprostí vse, ki bi z njim sodelovali pri izdaji (prav tam, 639). Za Masona (prav tam, 640) bo vlada pod novo ustavo na začetku zmerna aristokracija, čez čas pa bo proizvedla ali tiransko aristokracijo ali monarhijo.

Podobne razloge za nasprotovanje je podal tudi Federal Farmer. Ta v svojem prvem spisu zapiše, da se mu zdi federalna vlada sicer potrebna, ne pa tudi zelo nujna (v Ketcham ur. 2003, 257–258). Njegovo mnenje je bilo, da so ZDA v mirnem obdobju. Problemi ZDA pa izvirajo iz kreditov in trgovanja, ki jih tudi nova ustava ne more odpraviti v nekaj mesecih (prav tam, 258). Zaradi čustev ambicioznih, nepotrpežljivih in razvpih mož se želi hitro sprejeti ta ustava. Ti možje želijo ostale prepričati, da so ZDA v krizi in da se mora izrabiti kritični trenutek, ali pa bo vse izgubljeno. Takšno vznemirjanje ljudstva vidi kot prijem vseh tiranov skozi zgodovino (prav tam, 259). Federal Farmer je še prepričan, da se bo združitev trinajstih republik pod eno oblastjo končala v eni konsolidirani vladi, kar bo morda pripeljalo do državljanskih vojn in uničenja svoboščin (prav tam, 260).

Najbolj premišljeno in obsežno obrambo ustave pred kritikami anti-federalistov je pripravil Hamilton, ki je k sodelovanju povabil še Madisona in Johna Jaya. Skupaj so, pod psevdonimom Publius, spisali *Federalistične spise*. Eden najbolj znanih spisov je *Federalist št. 10*, v katerem Publius opiše prednosti republike pred čisto demokracijo. Publius (Madison 1992, 583) republiko razume kot predstavniško obliko oblasti, medtem ko je demokracija neposredno vladanje ljudstva. Zanimiv pogled na obe pa je (kot odgovor na zgoraj citirani govor Patricka Henryja) podal John Marshall (v Elliot ur. 1836c, 222), ki ustavo in federalni sistem označi za »dobro urejeno demokracijo«.

Evolucija ustave, od virginijskega predloga, do končne ustave, jasno pokaže vse razlike v političnem mišljenju članov konvencije. Nasprotovanje sprejeti ustavi pa pokaže, da je bilo to mišljenje izven konvencije še bolj raznovrstno. Ne glede na vsa nestrinjanja, so si člani konvencije delili mnenje glede treh glavnih nalog konvencije, ki jih naštejeta Carey in McClellan (2001, xix–xx). Poleg teh nalog se je večina članov konvencije strinjala tudi s tem, da je *zdravilo* za vse težave zveze osnovano na republikanskem načelu. Velik del članov je poleg tega verjel, da po drugi strani, večina težav izhaja iz presežka demokracije. V nadaljnjih poglavjih se bom zato posvetil razmerju med demokracijo in republiko, kako so ju razumeli člani konvencije, ter ali je njihovo razumevanje vplivalo na sodobno razumevanje obeh.

6 REPUBLIKA: DOBRO UREJENA DEMOKRACIJA

Republika je torej predstavniška vladavina, v kateri se oblast prenese na majhno število ljudi, ki jih izvolijo ostali državljani (Madison 1992, 583–584). Zato ni presenetljivo, da je bilo vprašanje predstavništva eno izmed glavnih na konvenciji. Mnenja so se delila predvsem glede tega, kdo naj voli predstavnike. Razprava o predstavnikih se je začela že 6. junija in se v takšni ali drugačni obliki pojavljala prek celotne konvencije. O predstavništvu se je razpravljalo še na dan sprejetja končne ustave (glej: Gorham v Farrand ur. 1911b, 643–644).

Razpravo o predstavništvu je 6. junija začel Charles Pinckney (v Farrand ur. 1911a, 132), ki je predlagal, da naj predstavnike v prvo vejo zvezne zakonodaje volijo državne zakonodaje in ne ljudstvo, ki naj bi bilo neprimeren sodnik za njihov izbor. Roger Sherman (prav tam, 133) je menil, da je način imenovanja predstavnikov odvisen od tega ali se bodo države ukinile ali ne. Če se jih bo ukinilo, morajo biti volitve ljudske, če pa se jih ne bo ukinilo, potem bi se po njegovem mnenju morala ohraniti harmonija med *nacionalno* vlado in državnimi vladami, tako da *nacionalno* vlado volijo državne zakonodaje, te pa ljudstvo. Razlog zato je, da ima zveza le malo ciljev, ki jih mora zagotoviti. Poskrbeti bi morala za obrambo pred zunanjimi nevarnostmi, notranjim nemirrom, za pogodbe s tujimi narodi in za uravnavanje trgovanja. Vse ostale zadeve bi morale ostati pod pristojnostjo držav. Glede tega Sherman (prav tam) priznava, da so nekatere države kot Rhode Island, premajhne in so zato podrejene strankarstvu. Po drugi strani, pa so nekatere države prevelike in jih moč vlade ne prežema.

Na Shermanov govor se je navezal Madison (prav tam; 134), ki je najprej razložil, zakaj morajo ljudje voliti vsaj en dom v zakonodaji in zakaj so naloge zveze, ki jih je načrtoval Sherman, premalo. Tem nalogam Madison (prav tam) dodaja še varovanje zasebnih pravic in trajno [steady] izvajanje pravičnosti. Vmešavanje v to, pa je eden glavnih razlogov (zločinov), ki so pripeljali do te konvencije. Madison (prav tam) se strinja s Shermanom, da strankarstvo in zatiranje lažje uspe v majhnih državah. Iz tega izpelje, da so potemtakem vse države, v katerih je uspelo strankarstvo, premajhne. Glede na to, da je strankarstvo uspelo tako v velikih, kot v majhnih državah pomeni, da se mora nujno razširiti sfero vpliva vlade, kar je tudi edina obramba pred slabostmi demokracije, skladna z demokratičnimi načeli vladanja (prav tam; 134–135).

Strankarstvo, torej razdeljenost v različne sekte, frakcije [factions] in interesne skupine je sestavni del družbe, saj jo sestavljajo posamezniki, ki imajo drugačna

prepričanja in interese ter so različno bogati oziroma revni (prav tam 135). Madison si postavi retorično vprašanje, kako to preprečiti. Moralno utemeljeni nadzor, torej vest in dostojanstvo, sta zanj (prav tam) prešibka. Poleg tega je lahko vera razlog za preganjanje in zatiranje, torej je tudi sama interes, prek katerega se izoblikuje strankarstvo.

Madison se v opisu, kako so se formirali različni interesi in s tem strankarstvo, najprej osredotoči na razmerja med posamezniki: »/t/ako v Grčiji kot Rimu, so bogati in revni, dolžniki in upniki, kot tudi patriciji in plebejci, izmenjujoče zatirali drug druge[ga], z enako nemilostjo« (prav tam). Nadaljuje z razmerjem celote do njenih delov (torej zveza proti državam), kjer trdi, da je vir zatiranja med Rimom, Atenami in Kartagino ter njihovimi provincami v tem, da so prve posedovale moč, druge pa so prve videle kot sebi drugačne (prav tam). Podobno velja tudi za ameriško revolucijo in osamosvojitve, kjer so kolonije imele drugačen interes od Velike Britanije. Celo barva kože je razlog za najbolj tiransko gospostvo nad sočlovekom, torej suženjstvo (prav tam). Madison, ki je bil tudi sam sužnjelastnik, je videl suženjstvo kot obliko zatiranja in s tem strankarstva. Razlog za nepravične zakone je interes večine, ki bo vedno uporabila svojo moč, za zatiranje pravic manjšine. Večini v republikanski vladi nič ne prepreči, da bi združena zatirala pravice manjšine. Treba je razširiti sfero, torej teritorij in populacijo, da se skupnost razdeli na tako veliko število interesov in skupin, da prvič, večina ne bo imela drugačnega skupnega interesa od vseh ali manjšine; in drugič, če bi kdo imel drugačen interes, ga ne bi bil zmožen združiti z interesom večine, z namenom, da ga uveljavi (prav tam, 135–136).

Hamilton (v Farrand ur. 1911a, 146) v svojih zapiskih iz Madisonovega govora izpelje dve načeli, na katerih se mora vzpostaviti republika: »I. biti morajo velike, da se napravi kombinacije na področju interesov za napore – II. S procesom volitev, preračunanih, da prečistijo ljudsko predstavništvo«. Hamilton (prav tam) k temu pripiše, da se na koncu vsi predstavniki zberejo na istem mestu in bodo tako nagnjeni k istim čustvom kot ljudske skupščine, kar pomeni, da jim bo vedno uspelo najti povezave za oblikovanje skupnega interesa, tako da se bodo nasprotovanja formirala: med »/.../ /z/ahodnimi, srednjimi in južnimi državami; med trgovskimi in netrgovskimi državami /.../«, temu se ne da izogniti, saj se je »/č/loveški um navajen omejiti na bližnje in lokalne objekte«.

6.1 DEFINIRANJE REPUBLIKANSKE OBLASTI

Prvo načelo Hamilton izpelje iz bojazni pred strankarstvom in Madisonovo (v Farrand ur. 1911a, 134–135) trditvijo, da so tudi velike države premajhne, da bi preprečile nastanek strankarstva. Zagovorniki despotizma so dejstvo, da so bile majhne republike tudi v zgodovini polne revolucij, zaradi katerih so nihale med tiranijo in brezvladjem, uporabljali kot glavni razlog proti vsem oblikam republikanske vlade in celo svobodi sami (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 37).

Za Publiusa¹² (prav tam, 38) je ta kritika na mestu, a je vseeno prepričan, da imajo ameriške republike veliko prednosti pred antičnimi. *Znanost o politiki* je od antike veliko napredovala in uvedla veliko izboljšav, kot so: delitev oblasti, zakonodajne zavore in ravnotežja¹³, sodišča s trajnimi sodniki in predstavništvo ljudstva. K temu Publius doda še razširitev sfere, torej ali večji teritorij ene države ali združitev več držav v eno konfederacijo. Vse to so močna sredstva za ohranjanje izvrstnosti republikanske vlade in zmanjševanje njihovih nepopolnosti (prav tam).

Čeprav Publius razširjeno sfero šteje k ostalim načelom, je jasno, da je prav razvoj *znanosti o politiki*, predvsem na področju ostalih načel, sploh omogočil formiranje načela razširjenosti sfere republike. Po drugi strani pa prav to načelo zagotovi dobro izvajanje ostalih načel. Velik teritorij, torej zveza, je hkrati nujnost in pogoj za dobro republiko.

6.1.1 REPUBLIKA JE VLADAVINA ZAKONOV IN NE MOŽ

Prvi dve sredstvi republike, torej delitev oblasti ter zavore in ravnotežja, sta neločljivo povezana. Njuno povezanost in vlogo v oblikovanju vlade, opiše Publius v svojem *Federalistu št. 51*. Vlada, ki je oblikovana na načelih delitve oblasti, mora biti tako sestavljena, »/.../ da njeni posamični sestavni deli, prek skupnih razmerij držijo drug drugega na njihovem primarnem mestu.« (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 267), in nadalje: »/s/plošno zavarovanje pred koncentracijo moči v eni veji leži v tem, da se podeli tistim, ki upravljajo vsako vejo nujna ustavna sredstva in osebne razloge, da nasprotujejo prevzemu oblasti iz ostalih delov. /.../ Uporabiti moramo ambicijo kot način, da nasprotuje drugim ambicijam. Interesi članov morajo biti povezani z ustavnimi pravicami mesta« (prav tam; 268).

Nujnost, da se ustava oblikuje tako, da se vlada razdeli na več delov, je v nadzoru, saj

¹² Avtor šestega federalističnega spisa je bil prav Hamilton.

¹³ Checks and balances. V *Federalistu št. 9* dobesedno piše: »balances and checks«; checks and balances so uveljavljena besedna zveza, ki se v slovenščino prevaja kot zavore in ravnotežja.

nadzor, ki ga izvaja ljudstvo ni dovolj (prav tam, 269). Republikansko družbo se mora poleg zatiranja vladarjev, zavarovati tudi pred zatiranjem enega dela družbe s strani drugega. To se prepreči le s tem, da se naredi združevanje v večine za težko, ali celo nemogoče, kar se doseže v razširjeni republiki (prav tam, 270). Zmes velikega teritorija zveze, skupaj z ustavo, oblikovano tako, da loči interese članov vlade, je prava *revolucionarnost* Publiusove znanosti o politiki in ustave, ki jo z njeno pomočjo razlaga.

Revolucionarnost Publiusove misli je v tem, da se je oddaljil od takrat splošno sprejete Montesquieujeve ideje republikanske *vrline*. To Montesquieu (1989, 53–54) vidi kot ljubezen do republike, ki omeji ambicije državljanov na željo, da bi služili državi bolje kot ostali sodržavljeni. Publius Montesquieujevo idejo zavrne ter namesto te uporabi sumničenje in nezaupanje. Nezaupanje ni le nezaupanje ljudstva do oblastnikov, ampak tudi nezaupanje delov oblasti med seboj. Zaradi tega so predstavniki prisiljeni nadzorovati predsednika in senat. Predsednik mora nadzorovati zakone obeh domov Kongresa, njega in predstavniški dom pa nadzoruje senat. Razsodnik med njimi je vrhovno sodišče¹⁴.

Delitev oblasti ter uveljavitev zavor in ravnotežij razprši interes *ljudstva* ali *države* v množico nasprotujočih si interesov. Za oblast v republiki ni važno, da deluje v interesu ljudstva, temveč mora preseči kakršnekoli interese in vladati v skladu s pravičnimi zakoni. Federalistično definicijo republike bi lahko povzel v izjavi, da je to *vladavina zakonov in ne mož*. To definicijo sem vzel iz tridesetega člena massachusettske listine pravic, ki zagotavlja prav delitev oblasti in pravičnost s tem, da ni nihče nad zakoni, ali da vlada izven zakonov (Poore 1878a, 960).

Pisec massachusettske listine pravic (in ustave) ter glavni zagovornik delitve oblasti je bil John Adams. Adams prednosti takšne ureditve predstavi v knjigi *A Defence of the Constitutions of Government of the United States of America*, ki je odgovor na Turgotovo (v Adams 1851, 279) kritiko ameriških ustav in na njegovo trditev, da republike ne potrebujejo delitve oblasti. Adams (prav tam; 303–382) svoje nasprotovanje Turgotu utemelji na praktičnih primerih držav. Zaključi s tem, da imajo države ZDA, od vseh držav najboljšo ureditev ter najbolje varujejo pravice in svoboščine ljudi (prav tam 379–382). Nadalje svoje nasprotovanje utemelji na teorijah Jonathana Swifta, Richarda Pricea in Benjamina Franklina¹⁵. Pri Swiftu (prav tam, 383–

---

¹⁴ Za podrobnosti glede *zavor in ravnotežij* glej Epstein 1984, 5. poglavje.

¹⁵ Adamsovi razlogi utemeljeni na idejah Benjamina Franklina se sklicujejo predvsem na naravno aristokracijo. Podrobneje se bom temu konceptu posvetil v poglavju: *Vlada naravne aristokracije*.

385) se osredotoči na njegovo razmišljanje o tem, da je mešana vlada naravno ravnovesje med enim (monarhija), nekaj (aristokracija) in mnogim (demokracija) in je naravno stanje (dobre) vlade. S tem, ko en del izgubi enako moč, kot jo imata druga dva, se ravnovesje poruši tudi med drugima dvema in ravnovesje se začne nagibati na eno izmed drugih dveh strani. To lahko ustavi le nova vzpostavitev ravnovesja, ki se lahko ohrani le, če so omejitve oblasti, ki se jih podeli vsaki strani zagotovljene in splošno znane (prav tam, 387).

Pri Priceu, vzame Adams (prav tam, 401) za temelj svojega razmišljanja in obrambe, njegovo definicijo civilne svobode, ki je »moč civilne družbe, da si sama vlada po svoji volji ali zakonih, ki so jih sami določili z večino v skupnem telesu, ali prek pravičnega predstavništva. V vsaki svobodni državi je vsak mož svoj zakonodajalec. Legitimno vlado lahko tvori le vladanje, [za vse] enakih zakonov, sprejetih s skupno privolitvijo in ne z vladanjem kateregakoli moža nad ostalimi.« Iz tega izpelje trditev, da so narodi svobodni toliko, kot si sami želijo in jih nihče ne more prepričati, da bi bili bolj svobodni (prav tam, 402). Zdi se mu, da je Turgot izjave o *vladi zakonov in ne mož*, napačno razumel kot opis države in ne kot definicijo svobode (prav tam, 405).

Dodatno potrjuje, da je vlada zakonov in ne mož definicija svobode in ne države, priskrbi zapis Williama Penna, v preambuli k drugi ustavi Pensilvanije, da je »vlada za njene podanike svobodna, ne glede ali je oblast demokratična, monarhična, ali aristokratska, če ji vladajo zakoni« (Poore ur. 1878b, 1519).

6.1.2 ZAGOTAVLJANJE SVOBODE IN PREPREČEVANJE TIRANIJE V REPUBLIKI

Sem torej prezgodaj trdil, da je federalistična definicija republike *vladavina zakonov in ne mož*? Ne. Za federaliste se svoboda ohrani predvsem z enakostjo pred zakonom, torej s pravičnostjo. Federalistični pogled na pravičnost je najbolje predstavljen v *Federalistu št. 10*. V njem Publius (Madison 1992, 582) opiše mnoge zakonodajne akte, kot sodne odločitve, ki se nanašajo na pravice »velikih skupin ljudi«. Zakonodajalci vseh vrst so zastopniki in stranke v zadevah, v katerih so tudi sami sodniki. Zaradi tega bo »največja oziroma najmočnejša stranka tudi prevladala.« (prav tam) Zato mora federalna vlada delovati kot nekakšen nepristranski razsodnik, ki je nad strankarskimi razprtijami (Wood 2006, 436; primerjaj: Madison v Ketcham ur. 2003, 33), kar bi se doseglo z vetom, tako na državne, kot zvezne zakone.

Prav takšno moč, torej razveljavitev zakonov, če niso v skladu z ustavo, Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 403), sklicujoč se na ustavo, v svojem 78. spisu podeli

vrhovnemu sodišču. To moč utemelji s tem, da bi v nasprotnem primeru zakon bil nad ustavo. Vrhovni sodniki morajo ustavo razumeti kot temeljni zakon in razlagati njen pomen na enak način kot vsak zakon, ki ga sprejme zakonodajatelj (prav tam, 404). To ne pomeni, da je sodstvo nad zakonodajatelj, ampak le, da je volja ljudstva, kot je zapisana v ustavi, nad voljo predstavnikov, ki je zapisana v zakonih (prav tam). Ta moč sodstva, ki se imenuje pravosodni nadzor [judicial review], ni zapisana v ustavi, ampak jo Publius izpelje iz »naravnega reda zadeve« (Stoner 2003, 242)¹⁶. Poleg sodne oblasti ima pod ustavo moč revizije zakonov tudi izvršilna oblast, kjer lahko predsednik vrne predlog zakona domu, ki je ta zakon predlagal (Ustava Združenih držav Amerike 2005, I.7.2).

Trajno izvajanje zakonov je za Adamsa (1851, 405) nujno potrebno za neprekinjeno uživanje svobode. Zakoni obstajajo tudi v despotskih državah, v preprostih monarhijah, aristokracijah, demokracijah in v vseh možnih mešanich vseh teh, a ljudje nimajo zagotovila, da se jih bo izvajalo tudi v naprej. Edina, ki zagotavlja »/.../ oblikovanje, nepristransko izvrševanje in točno interpretacijo dobrih in enakopravnih zakonov, tako da bodo državljani neprekinjeno uživali njihove prednosti in jim bo zagotovljeno njihovo nadaljnje izvajanje« (Adams 1851, 406) je republika z ločenimi vejami oblasti, ki druga drugo nadzorujejo.

To trditev je pod vprašaj postavil Robert Dahl (1997, 26), ki si je v svoji knjigi *Uvod v teorijo demokracije* postavil vprašanje: »/z/akaj je za preprečitev tiranije potrebna delitev oblasti?«. Dahlov (prav tam) odgovor utemeljen na Madisonu (Publiusu) se glasi, da delitev oblasti zagotavlja zunanjo omejitev tiranskih impulzov. Ta zunanja omejitev temelji prav na tem, da ambicija nasprotuje ambiciji. Ambicija naj bi po Dahlu (prav tam) delovala na načelu nagrad in kazni uperjenih proti tiranskemu posamezniku. Dahl (prav tam, 26–27) naleti na problem, kaj so te nagrade in kazni, in ali imajo res želen vpliv na tiranskega posameznika. Dahl (prav tam, 27) tako zaključuje, da to ni dovolj dober razlog za ločene veje oblasti in da se ustavni delitvi oblasti pripisuje prevelik pomen.

Dahl ne razume glavne naloge tega, da ustava postavi ambicijo proti ambiciji. S tem mislim na to, da so ustavne spremembe, ki so se zgodile od sprejetja ustave, do začetka 1950ih, ko je Dahl pisal svojo knjigo, zakrile, ali celo ukinile glavno nalogo ustave v tem delu. Ustava je v svoji originalni obliki predvidevala različne volivce za vsako izmed vej oblasti. Predstavnike v spodnjem domu so volili ljudje po državah (Ustava

---

¹⁶ Glej tudi: Publius (Hamilton) v Carrey in McClellan ur. 2001, 404; ustava ZDA 2005, III.2.1–III.2.2

ZDA 2005, I.2.1), senatorje so volili »zakonodajalci držav« (prav tam I.3.1), predsednik pa je bil izvoljen prek elektorjev, ki so jih izbrali ali ljudje ali zakonodajalci po državah. Ambicije in interesi, ki naj bi jih ustava omejila in uporabila za vzajemno nasprotovanje, niso *le* interesi in ambicije posameznikov na oblasti, temveč so neločljivo vezani na ambicije in interese njihovih volivcev, katerih voljo predstavljajo.

Med ambicijami in interesi posameznika na oblasti, je tudi ambicija po ponovni izvolitvi. Tudi potencialno tiranski posameznik je na koncu odvisen od svojih volivcev za ponovno izvolitev, vsaj dokler ne nabere dovolj moči za izvajanje tiranije. Nagrade in kazni, ki izhajajo iz ambicije posameznikov na oblasti in ambicij drugih, naperjenih proti tej, izhajajo prav iz ponovne izvolitve, ki je najpomembnejša nagrada (neizvolitev pa je tako najhujša kazen). S tem ciljem bo posameznik na oblasti ne-le poskušal preprečiti formiranje tiranije v drugih vejah oblasti, temveč bo do neke mere svoje individualne ambicije pokoril ambicijam in interesom volivcev, ki jih zastopa.

Drugi del prejšnje trditve se bo bolj ciničnemu bralcu zdel bolj utopična teorija, kot pa osnovan na resničnih praksah predstavnikov. Torej, kakšno moč imajo nagrade in kazni utemeljene na ponovni izvolitvi, če se doseže tiranija? V ameriški ustavi so poleg delitve oblasti, zapisani še drugi načini preprečevanja oblikovanja tiranije. Tiranskega predsednika lahko senat in predstavniški dom še vedno ustavno obtožita. Kolobarjenje volitev v senatu pomeni, da se na dve leti zamenja (vsaj teoretično) eno-tretjino senatorjev (prav tam, I.3.2). Prav tako se na dve leti volijo predstavniki v predstavniški dom (prav tam, I.2.1). Poleg tega lahko nastanek tiranije v zakonodaji prepreči predsednik z vetom na zakone (prav tam, I.7.2).

Ta ustavna zagotovila bi (teoretično) morala preprečiti nastanek tiranije v posamezni veji oblasti. To vseeno ni dovolj, da bi preprečilo nastanek tiranije, če bi v njej sodelovale vse veje oblasti. V tem primeru obstaja še ena možnost *kazni*, ki je Dahl (1997, 27) ne želi priznati kot možno, to je upor ljudstva, ki neizbežno pelje v državljansko vojno. Takšen pristop k odstranjevanju tiranije se morda zdi radikalen in moderen, a je v skladu z razmišljanjem tistega časa (predvsem ameriške revolucije).

Dva misleca, ki sta najbolj jasno razvila zagovor v korist ljudskemu upor proti tiraniji, sta bila John Wise in Jonathan Mayhew. Wise (1860, 47) tako zapiše, da se ljudstvo podredi vladarju le, če ta ne odvzame njihovih zakonsko določenih pravic in svoboščin. V nasprotnem, se ljudstvo lahko bori za ohranitev in obrambo tega, kar jim pripada, saj je vladar ta, ki je v tem primeru izdajalec in upornik. Za Mayhewa (2001, 279–280) je upor proti tiranskemu vladarju, ali celo njegova odstranitev edino sredstvo,

ki ga je bog podelil ljudstvu za skupno samo-obrambo, ki tako ni zločinsko dejanje, temveč razumski način obrambe svoboščin in pravic.

Problem nastopi pri definiranju (naravnih) svoboščin in pravic, ki jih vlada nikakor ne sme kršiti. V primeru, da bi se naravne pravice (in svoboščine) opredelilo kot pravico vsakega posameznika, da počne kar želi, bi bila vsaka vladavina tiranska (Dahl 1997, 28–29). To zagotovo ni republikanska definicija svobode. To lahko zagotovi le vlada, ki izvaja za vse enake zakone, sprejete s skupno privolitvijo (Adams 1851, 401). Tiranija je prav vladanje enega moža nad ostalimi (prav tam). Iz tega lahko izpeljem, da je svoboda v republiki pogojena s *trajnim izvajanjem zakonov*, ki jo tudi omejujejo. Republikanska svoboda je omejitev posameznikove popolne svobode z zakoni, na katere pristane in kateri varujejo njegovo lastnino in njegovo življenje.

Pravica do upora (in obrambe lastnih pravic) ter omejitev pravic z zakoni si nista tako nasprotni, kot se zdita na prvi pogled. Obe je najbolje združila *Virginjska deklaracija o pravicah*, kjer je v tretjem členu zapisana vloga (republikanske) vlade:

Vlada je ali bi morala biti ustanovljena v splošno korist, za zaščito in varnost ljudi, naroda ali skupnosti; med vsemi različnimi načini in oblikami vlad je najboljša tista, ki je sposobna ustvarjati največjo stopnjo sreče in varnosti in je najučinkovitejše zavarovana pred nevarnostjo slabega upravljanja; kadarkoli bo katerakoli vlada neprimerna ali v nasprotju s temi cilji, ima večina skupnosti nedvomno, neodtujljivo in nedotakljivo pravico preoblikovati, spremeniti ali odpraviti jo, kot se bo zdelo najbolj koristno za javno blaginjo. (Virginjska deklaracija o pravicah 1988, 406)

6.1.3 REPUBLIKA PREPREČI TIRANIJO VEČINE

Nevarnost tiranije za ustanovne očete ni izhajala le iz podeljene moči oblastnikov, ampak tudi iz ljudstva samega, oziroma večine tega. Hamilton (v Farrand ur. 1911a, 288) najbolje opiše to prepričanje: »/dajte vso oblast mnogim in zatirali bodo manjšino. Dajte vso oblast parim in zatirali bodo večino.« Za oblast v rokah mnogih se je uporabljalo ime *demokracija*. Čisto demokracijo sestavlja majhno število državljanov, ki jo neposredno upravljajo (Madison 1992, 583). Takšna oblika oblasti ne omeji interesov. Ti se tako združijo v večino, kar pripelje do strankarstva, nereda in zatiranja manjšine. Zaradi tega so demokracije nestabilne ter nezdržljive z varnostjo posameznika in z lastninsko pravico (prav tam). Svobodo, pridobivanje lastnine, doseganje sreče in varnost, so takrat šteli za prirojene pravice, ki se jih ne more ne odvzeti, niti oddati (primerjaj: Virginjska deklaracija o pravicah 1988, 406).

Ne glede na to, ali prav zaradi tega, ker je svoboda med vsemi naštetimi

najpomembnejša in pogoj za ostale pravice, jo Publius (Madison 1992, 582) označi, tudi kot pogoj za nastanek strankarstva, za katerega je, to kar zrak za ogenj. To pomeni, da se ne more odstraniti vzrokov za nastanek strankarstva, saj bi to pomenilo ali ukinitve svobode ali da se doseže, da imajo vsi državljani isto mišljenje, strasti in interese (prav tam, 581). Prvi način je nemogoč, ker se svoboda ne sme ukiniti, drugi pa je neuresničljiv (prav tam, 582). Namesto, da se poskuša odstraniti vzroke za nastanek strankarstva, Publius (prav tam, 583) predlaga, da se poskuša odstraniti posledice tega. Publius (prav tam, 583–584) verjame, da se to doseže z republikanskim načelom in z razširitvijo sfere. Zveza, kot jo vzpostavlja ustava, naj bi prav zaradi teh prijemov, glede odstranjevanja posledic strankarstva, imela prednost pred državami, ki jo sestavljajo, enako, kot ima republika zaradi tega, prednosti pred demokracijo (prav tam, 585).

Tak zaključek je možen le, če se dokaže, da je strankarstvo vedno tiransko. Kaj sploh je strankarstvo in kakšna je razlika med (politično) stranko [party] in frakcijo [faction]¹⁷? Frakcijo Publius (prav tam, 581) razume kot »/.../ določeno število državljanov, ne glede na to ali sestavljajo večji ali manjši del celote, ki jih združuje in spravlja v gibanje neka skupna pobuda strasti oziroma interesa, ki je nasproten pravicam drugih državljanov ali trajnim in splošnim interesom skupnosti.« (prav tam, 581) Politična ureditev republike spodbuja strankarska nagnjenja in ne more računati na to, da bo »ohranila vladno strukturo prek ne-strankarskega odločanja ljudstva.« (Epstein 1984, 136).

Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 265) se tega zaveda ter poda primer pensilvanskega sveta cenzorjev, ki je moral na podlagi kršitev ustave in ostalih razlogov, vsakih sedem let popraviti ustavo (prav tam; 266). Člani tega sveta so bili večinoma aktivni člani zakonodajne in izvršilne veje oblasti v preteklih sedmih letih, kar je pomenilo, da so morali oceniti svoje preteklo delovanje (prav tam). Člani sveta so se zaradi teh razlogov, razdelili v dve nasprotujoči si *stranki* [parties] (prav tam). Članstvo v obeh strankah je bilo *trajno*, saj je Publius (prav tam) zasledil, da so podporniki, ali nasprotniki različnih predlogov ostajali vedno isti, to pa pomeni, da so člane vodila čustva in ne razum. Strankam in frakcijam se tako ne da izogniti, se pa lahko omejijo.

Na tem mestu lahko poskusim določiti končno razliko med (politično) stranko in frakcijo. Frakcija je skupina državljanov, ki ima skupni interes, nasproten pravicam

---

¹⁷ Razlikovanje je v slovenščini še težje, saj je dr. Adolf Bibič v svojem prevodu *Federalista deset, faction* prevajal kot stranko oziroma strankarstvo. Slavko Gaber in Borut Cajnko, pa sta v *Uvodu v teorijo demokracije* Roberta Dahla, v delih kjer se avtor navezuje na *Federalista št. 10, faction* prevajala kot frakcijo (primerjaj: npr.: Dahl 1997, 18).

drugih in interesom skupnosti (Madison 1992, 581). Uporniki združeni v Shaysov upor so najboljši primer frakcije. Stranka pa je očitno oznaka za frakcije, ki se oblikujejo znotraj oblasti. Nastanek, ali pa vsaj moč strank, naj bi preprečili z republikanskim načelom ter z zavorami in ravnotežji znotraj vlade. Po drugi strani, naj bi se nastanek frakcij preprečil z razširitvijo sfere in predvsem z volitvami predstavnikov. Suverena moč odločanja je bila s tem prenesena iz ljudstva na predstavnike, ki naj bi zastopali njihove interese. Pri tem naj bi predstavnike vodile njihove lastne ambicije, ambicije drugih, pa jim preprečevale oblikovanje tiranije, s čimer se na koncu doseže splošni interes in ohrani svobodo.

6.1.4 MEJE REPUBLIKANSKE UREDITVE

Po pregledu lastnosti republike, ki so ji jih pripisali v času ustavne konvencije, mi še vedno manjka jasna definicija republike in republikanske ureditve. Prva predstavljena definicija republike (tudi *federalistična*), se je glasila: *republika je vladavina zakonov in ne moč*. Ta se je izkazala za definicijo svobode v republiki, ki jo zagotavlja ločitev oblasti. To ni edini problem te definicije, saj je vsaka (torej tudi monarhija, aristokracija in demokracija) vlada svobodna, če ji vladajo zakoni (Penn v Poore ur. 1878b, 1519).

Da je republiko težko definirati, je opazil tudi Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 194), predvsem če se pri tem sklicuje na vse države in ustave, ki so se poimenovala za republike. Publius (prav tam) se odloči, da se bo v definiciji republike, omejil na načela, pod katerimi se vzpostavijo različne oblike vladavin. S to odločitvijo *predpostavi, da republika ne obstaja*, saj se osredotoči na prakse, skupne državam označenim za republike, namesto na neko *zgodovinsko univerzalnost* pojma republike. Pod takimi pogoji je republika vlada, »/.../ v kateri vse njene moči neposredno, ali posredno izhajajo iz ljudstva in jo upravljajo osebe, ki zasedajo svoje položaje za določen čas, ali dokler se dobro vedejo.« (prav tam) Za tako vlado je pomembno, da izhaja iz celotne družbe. Ustava ZDA, je po takšni definiciji, zagotovo republika.

Po taki definiciji bi najbolj skrajna oblika republikanske vlade imela dva posredno izvoljena predstavnika z mandatom za nedoločen čas dostojnega vedenja (Epstein 1988, 122). Pri mandatu, v času dostojnega vedenja, je težko določiti, kaj je slabo vedenje. Podelitev takega mandata izvršilni veji, je za Masona (v Farrand 1911b, 35) le mehkejši izraz za dosmrtni mandat, ki se lahko hitro preoblikuje v dedno monarhijo.

Opozoriti moram na problem *dostojnega vedenja*, kot primernege prevoda za *good behaviour*, saj beseda *good* pomeni veliko več, kot beseda dostojno. Pod besedo *good* bi

lahko razumel tudi dobro zastopanje interesov svojih volivcev. Takšna interpretacija bi mandat v času dostojnega vedenja spremenila iz *aristokratskega* v orodje za izvajanje neposredne demokracije. A vsi viri nakazujejo, da se je *good* razumelo v omejenem pomenu besede, ki ga v slovenščini zavzema beseda dostojno, saj naj bi takšna oblika mandata omejila vpliv ljudstva, ali predstavnikov na sodnike (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 401–402)¹⁸. Ustava ZDA (2005, III.1) poda takšen mandat sodnikom, ki »/.../ ob dostojnem Vedenju zadržijo svoja Mesta /.../«. To je bila po Publiusu (v Carey in McClellan ur. 2001, 195) tudi splošna praksa po državah.

Najbližje skrajni meji republike se je približal Hamiltonov načrt, ko je trajanje mandata enega doma in izvršilne funkcije, omejil le na *dostojno vedenje*. V njegovem predlogu je viden vpliv Morrisa in njegove vladavine, saj predlaga bolj sprejemljivo obliko Morrisovega izvajanja oblasti in njegove želje, da bi poveljniki vojske ustoličili Washingtona kot kralja. To tudi razloži, zakaj Jefferson (v Appleby in Ball ur. 2004, 440) Hamiltona označi za monarhista¹⁹. Hamilton ni bil edini, ki je zagovarjal britanski model, kar je bil eden pglavitnih razlogov, da je bil označen za monarhista.

Za Johna Dickinsona (v Farrand ur. 1911a, 86) je trdna izvršilna oblast skladna le z omejeno monarhijo, pod katero se oblast podeli eni osebi, ki jo izvoli ali zakonodaja²⁰, ali ljudstvo²¹. Za Wilsona (v Farrand ur. 1911a, 71) to v ZDA ni mogoče, ker ljudstvo tega ne podpira, saj je popolnoma republikansko. Gerry (v Farrand ur. 1911a, 215) pa opozori, da se mora »/.../ nujno upoštevati, kaj bi potrdilo ljudstvo. To je bila politika [policy] vseh zakonodajalcev.«

Čeprav republika ni dosegala enake blaginje kot omejena monarhija, Dickinson (v Farrand ur. 1911a, 86–87) namesto stabilnosti kraljeve oblasti predlaga, da se ta v ZDA utemelji ali na dvodomni zakonodaji ali na razdelitvi v (zvezne) države. Wilson (v Farrand ur. 1911a, 71) vidi podobno živahnost, potrebno za tako velik teritorij, poleg omejene monarhije le še v konfederalni republiki, ki združi vse prednosti in odstrani vse pomanjkljivosti ostalih vlad. *Konfederalna* republika bo zanj sprejemljiva le, če bo temelj svobode in bo zagotovila živahno izvajanje zakonov (prav tam; primerjaj:

---

¹⁸ Primerjaj: Madison v Farrand ur. 1911a, 120; Madison v Farrand ur. 1911b, 34 in Wilson v Farrand ur. 1911a, 119

¹⁹ Glej tudi sprotno opombo v Farrand ur. 1911a, 288 in med drugim pismo Lorda Dorchesterja Lordu Sydneyju, v katerem Hamiltonov načrt imenuje za predlog ustanovitve monarhije (v Farrand ur. 1911c, 354). Glej tudi že zgoraj omenjeni Jeffersonov predgovor (v Appleby in Ball ur. 2004, 438).

²⁰ Takšen način je bil predlagan v Virginijskem načrtu, ki ga je prvi dan zasedanja predstavil Randolph (v Farrand ur. 1911a, 20).

²¹ Tako obliko volitev je zagovarjal Wilson že 1. junija na spodbudo Masona, pa je svojo idejo bolj podrobno predstavil in predlagal naslednji dan (v Farrand ur. 1911a, 69 in 80).

Montesquieu 1989, 149–150). Ideja *živahne* oziroma *energične* vlade tako postane najpomembnejši del, ki ga mora vsebovati ustava. »Kaj so člani konvencije razumeli kot živahno vlado?« se glasi najpomembnejše vprašanje, ki se mu bom v nadaljevanju posvetil. Že zdaj lahko trdim, da je ta pojem vezan na drugo nalogo, ki si jo je zadala ustavna konvencija. Torej »izoblikovati federalno vlado z omejenimi, podeljenimi in naštetimi močmi, ki bo zmožna vladati učinkovito in bo ohranila moči držav in ljudi v njih, ki ji niso bile podeljene« (Carey in McClellan 2001, xx). Očitno so bili člani konvencije prepričani, da je edino živahna vlada zmožna vladati učinkovito, le omejena vlada pa lahko ohrani moči držav in ljudi, ki ji niso bile podeljene. Da bi konvencija dosegla drugo nalogo, so morali člani združiti dva nasprotujoča pojma. Ampak, ali sta si ta dva pojma res tako nasprotna? Da bi ugotovil, v kakšnem razmerju so ju na konvenciji združili, se moram posvetiti obema. Začel bom z omejeno vlado.

6.2 OMEJENA ALI ŽIVAHNA VLADA

Ideja omejene vlade se je najbolj razvila in postala glavno vodilo pri oblikovanju vlade z začetkom liberalizma. Liberalizem je zahteval, da vlada *ne vlada preveč*, oziroma pusti trg pri miru (*laissez faire*) (Franklin in Whatley 1840, 385–386 in 401; primerjaj: Foucault 2008b, 20). Iz te zahteve sta se razvila dva pristopa, kako omejiti javne organe [public authority] (Foucault 2008b, 39). Prvi, *pravno-deduktivni*, začne pri pravu, na podlagi katerega utemelji naravne pravice, ki jih ima vsak posameznik in prek njih omeji vladnost, prek vzpostavitve [constitution] suverena (prav tam, 39). Drugi, *pravno-residualni*, ne začne iz prava, ampak iz vladne prakse same, torej želi iz zgodovine, tradicije, ali iz zgodovinsko določenega stanja zadev omejiti vladnost. Vladna sfera zmožnosti pa se utemelji na tem, kaj je in kaj ni primerno za vlado (prav tam, 40). Iz teh dveh pristopov se razvijeta tudi dve različni razumevanji svobode. Prvo je svoboda kot izvorni del posameznika, ki del te odda (prav tam, 41–42), drugo pa svoboda kot neodvisnost vladanega od vlade (prav tam, 42).

Oba pristopa sta bila prisotna v kolonijah že pred revolucijo, saj so se ideje naravnih pravic nenehno prepletale z zahtevo po neodvisnosti vladanih od vlade. Že sredi sedemnajstega stoletja je Roger Williams (2001; primerjaj: Knowles 1834, 270–271) zagovarjal neodvisnost in svobodo posameznika od vlade. Jonathan Mitchell (2001, 237–238) pa je dobrobit ljudstva označil za vrhovni zakon [*Salus Populi Suprema Lex*]. To morajo zagotoviti vladarji, ki se ovrednotijo glede na to, kako so vplivali na to dobrobit. Te zgodnje puritanske ideje so se vse bolj razvijale, najbolj pomembno pa je k razvoju idej prispeval John Wise (1860, 54), ki je na začetku osemnajstega stoletja razglasil demokracijo za najboljšo obliko oblasti, ki zavaruje neodvisnost in pravice. Poleg tega je tudi upravičeval upor ljudstva, če se pravice krši. Idejo ljudskega upora je dodatno nadgradil Jonathan Mayhew (2001, 279–280), ki v kontekstu obletnice upora proti kralju Karlu I., tega utemelji na suverenosti ljudstva.

6.2.1 OBLIKOVANJE IDEJE OMEJENE VLADE

Upor proti Karlu I. je prerasel v *angleško državljansko vojno*, v kateri so na parlamentarni strani sodelovali tudi prebivalci (severnih) kolonij. Severne kolonije, poznane pod skupnim imenom Nova Anglija, so kolonizirali Puritanci, ki so bili večinoma premožni, visoko izobraženi in so bili v imenu svoje ideje pripravljeni žrtvovati visok status v družbi (Tocqueville 1996, 37–38). Ta ideja je bila njihova vera – puritanstvo, ki jo Tocqueville (prav tam, 38) opiše kot mešanico verskega nauka in

najbolj radikalnih demokratičnih in republikanskih teorij. Zato ni čudno, da so bili voditelji parlamentarne strani v angleški državljanski vojni puritanci, ki so želeli ohraniti moč in svobodo parlamenta pred kraljevim vmešavanjem.

Zgodovina naključij in pogojev, ki so omogočili razvoj in *zmag* republikanizma v ameriški revoluciji (in kasneje ustavi) je najboljši primer za Foucaultev (2003, 15) preobrat Clausewitzeve trditve, torej: *politika je vojna z drugimi sredstvi*. To pomeni, da so oblastna razmerja v družbi zasidrana predvsem v razmerju sil, ki se je v danem, zgodovinsko natančno določljivem trenutku vzpostavilo v vojni in z njo (prav tam). V primeru angleške državljanske vojne, puritanske politične misli, slavne revolucije in ameriške revolucije, je ta dogodek podpis *Magne Charte Libertatum*. To je leta 1215 podpisal in razglasil kralj Ivan brez dežele, ko so ga k temu prisilili baroni. S to listino je baronom (plemstvu) uspelo omejiti kraljevo absolutno oblast v »korist fevdalcev in z njimi povezanih mest ter svobodnih kmetov.« (Magna Charta Libertatum 1988, 387) Svojo zakonodajno moč so najbolj jasno zapisali v štirinajsti točki, kjer so baroni določili, da bo kralj sklical skupen svet, ki ga bodo sestavljali nadškofi, opati, grofi in višji baroni, na katerem se bo odločalo glede davkov (prav tam, 389). Ta se je kasneje preoblikoval v *parler-ment*²² (Pinckney v Farrand ur. 1911a, 400).

Parlament je zaradi kraljeve želje po zvišanju davkov vključeval tudi predstavnike nižjih slojev, ki niso bili plemiči, a so imeli moč in vpliv, oziroma so bili imenovani kot predstavniki mesta, ali nekega območja (Payling 2014). Vloga predstavnikov ljudstva je bila omejena, saj so lahko le privolili na dogovore, ki so jih sprejeli plemiči in kralj (Pinckney v Farrand ur. 1911a, 400; primerjaj: Payling 2014). Način sklicevanja parlamenta je zapisan v *Modus Tenendi Parliamentum*, ki med drugim določa, da so mesta, manjša mesta in vasi upravičena do dveh predstavnikov v parlamentu, ki jih volijo uradniki, ali možje (Hardy ur. 1846, 10 in 12).

Za Foucaulta (2003, 16), obrat Clausewitzeve misli, poleg tega pomeni tudi to, da se mora vse politične boje, spopade glede oblasti in ostalo, videti kot nadaljevanje vojne. To pa je tudi zgodovinski razvoj dogodkov, po sprejetju *Magne Charte Libertatum*, v Angliji. Politični boji okoli pravic, ki so bile podeljene plemstvu in parlamentu, so občasno vseeno prerasli v pravo vojno. Angleška državljanska vojna se je začela prav zaradi kraljevega kršenja pravic parlamenta, zapisanih v *Magni Charti Libertatum*. Veličastna revolucija, ki je končala obdobje nestabilnosti po državljanski vojni, ni bila

---

²² Beseda zveza *parler-ment* izvira iz francoščine in pomeni mesto govora. Iz te besede naj bi se razvil sodobni izraz: parlament.

toliko zmaga ene, ali druge strani kot nekakšno *premirje*. *Listino pravic*, ki sta jo sprejela Viljem in Marija, se lahko razume kot mirovno pogodbo, ki želi pravično razmejiti pravice med obema stranema. *Listina pravic* (1988, 402) se začne z naštevanjem vseh pravic, ki jih je prekršil prejšnji kralj Jakob II.. Med drugim, »si je vzel pravico in jo tudi uporabil, brez privolitve Parlamenta ukinjati in odlašati zakone ter izvrševanje zakonov«.

Listina pravic je pomirila strasti med parlamentom in kraljem, ni pa pomirila strasti med ameriškimi kolonijami in Anglijo (kasneje Britanijo). Zaostritev razmerja med kolonijami in Britanijo se je zgodila v šestdesetih letih osemnajstega stoletja, ko je britanski parlament neposredno obdavčil kolonije. Kolonisti so nasprotovali obdavčitvi in se ji poskušali izogniti, zaradi tega je britanski parlament v kolonije poslal vojake (Rothbard 2011, 961–962). Upori so dosegli svoj vrhunec z bostonskim masakrom leta 1770, ko so pripadniki britanske vojske ubili pet prebivalcev Bostona (Record Commisioners of City of Boston²³ 1887, 48). Nasprotovanje ljudi je prisililo parlament, da je ukinil vse davke, razen skromnega davka na čaj (Rothbard 2011, 1024), kar pa ni pomirilo kolonistov.

6.2.2 AMERIŠKA REVOLUCIJA IN OMEJITEV OBLASTI

Že zgoraj sem omenil, da sta se oba pristopa, kako omejiti javne organe, prepletala skozi celotno zgodovino ameriških kolonij. Združitev obeh pristopov se najbolje vidi v ameriški revoluciji, kjer se hkrati misli na uporabnost [utility] neodvisnosti in aksiomatičnost pravic (Foucault 2008b, 43). Neposredna obdavčitev kolonistov in dogodki, ki so sledili tej, so koloniste navdali z občutkom, da živijo v tiraniji. Takšno prepričanje so med drugim izrazili tudi prebivalci Bostona, ki so v pismu svojim predstavnikom predstavili svoje prepričanje, da jih Velika Britanija nima pravice obdavčiti, če v to niso sami privolili (RCCB 1887, 83). Izrazili so tudi sum, da je guverner postal neodvisen od ljudstva, saj naj bi njegova plača izhajala iz denarja pobranega iz davkov (prav tam). To je bilo za njih v nasprotju z načeli svobodne vlade, saj je »oblast brez nadzora /.../ Tiranija, kdorkoli poseduje takšno oblast, je Gospodar, ne Guverner, in kdorkoli se podredi takšni oblasti, je suženj, ne podložnik.« in ponovili Mitchellovo izjavo, da je edini cilj vlade sreča človeštva ter javno dobro (prav tam).

Z namenom, da bi omejili *oblast brez nadzora*, se je mestni svet odločil napisati *Pravice Kolonistov in Province, kot ljudi, Kristjanov in Podložnikov*, v katerih so

---

²³ Od tu naprej bom Record Commisioners of City of Boston okrajšal na RCCB.

združili *pravno-deduktivni* in *pravno-residualni* pristop omejevanja oblasti. V prvem delu pamfleta z naslovom *Pravice kolonistov kot ljudi* so zapisali naravne pravice vsakega posameznika. Tri najpomembnejše izmed njih so, pravica do življenja, pravica do svobode in pravica do lastnine. Poleg tega imajo tudi pravico vzdrževati in braniti te pravice (prav tam; 95). Ljudje imajo pravico izstopiti iz trenutne družbe, če jih ta nevdržno zatira, saj vanjo vstopijo prostovoljno. Vsaka naravna pravica, ki se ji izrecno ne odpovejo, ali jo morajo oddati zaradi narave družbene pogodbe, pa ostane pri posamezniku (prav tam).

Pravice kolonistov kot podložnikov najprej vključujejo vse tri pravice ljudi, hkrati pa ljudem rojenim v britanskih ameriških kolonijah pripadajo vse naravne, osnovne, neodtujljive pravice, svoboščine in privilegiji podanikov, rojenih v Britaniji (prav tam, 97). Tu pisci pamfleta na idejo naravnih pravic navežejo zgodovinske omejitve vlade, ki jih je v tem primeru načrtoval John Locke. Kolonisti imajo tako pravico, da vzpostavijo zakonodajno oblast, katere namen je ohranitev družbe, ki pa nima pravice do absolutne in arbitrarne oblasti nad življenji (primerjaj: Locke 2010, 211). Torej je nujno omejena, podložnik pa je od nje neodvisen. Ta vlada tudi ne sme vladati s priložnostnimi odredbami, ampak z naznanjenimi trajnimi zakoni, ki morajo biti za vse enaki, torej mora biti neodvisna, tako od vladarja kot tudi ljudi. Ali na kratko: *republika je vladavina zakonov in ne mož*. Poleg tega vrhovna oblast ne more, ne neposredno ne preko predstavnika, upravičeno odvzeti nekomu del njegove lastnine brez njegovega privoljenja (prav tam; 97–98; primerjaj: Locke 2010, 211 in 216–217). Ta del pamfleta se zaključuje s spoznanjem: 1) da Američani ne morejo niti izraziti niti ne glasovati niti ne vplivati, na odločitve britanskega parlamenta, ki se ne zanima, niti ne skrbi za njihove interese, ter 2) da so bili kolonisti označeni za upornike in izdajalce, čeprav so se le pritoževali nad krivicami (RCCB 1887, 98–99).

Boj za pravice je v ameriških kolonijah prešel v naslednjo fazo z bostonsko čajanko, ko se je zbralo okoli sedem tisoč ljudi iz Bostona ter okoliških mest in zmetalo čaj v morje (The Boston Evening Post 1773). Britanski parlament je zaradi tega dogodka v letu 1774 sprejel tri zakone, znane kot *prisilni zakoni* [coercive acts] (Rothbard 2011, 1037). To so bili: zakon, ki je zaprl bostonsko пристanišče, v preambuli katerega se kot glavni razlog za zaprtje pristanišča, poda bostonsko čajanko (Pickering 1773, 336), *namestitveni zakon* [quartering act], ki je guvernerja pooblastil, da je lahko naselil vojake po zasebnih zgradbah (prav tam, 410) in *zakon za boljše upravljanje vlade*, v katerem se je spremenilo imenovanje svetnikov, pomočnikov guvernerja in ostalih

sodnih uradnikov, ki jih ne voli več ljudstvo, temveč jih imenuje kralj (prav tam, 381–383). Zakon je tudi zelo omejil pristojnosti mestnih svetov, ki naj bi jih zlorabljali za sprejemanje splošnih in nesprejemljivih odločb. Sestali so se lahko le enkrat na leto za izvolitev mestnih izbrancev in ostalih uradnikov ter za volitve predstavnikov v splošno skupščino (prav tam, 384). V istem zasedanju parlamenta so sprejeli še zakon, s katerim so sojenje vsem uradnikom, ki bi zagrešili umor, ali kateri drug težji zločin, prestavili izven Massachusettsa, saj bi jim tu sodili isti ljudje, ki so jim onemogočali izvajanje njihove službe ter ne priznavajo njihovih pristojnosti (prav tam, 368).

V Massachusettsu so ti zakoni neposredno pripeljali do razpusta splošne skupščine, saj so ljudje svojim predstavnikom naročili, naj ne priznajo zakonov (RCCB 1887, 192). Guverner je zato preklical volitve v splošno skupščino, predstavniki pa so se vseeno zbrali v Salemu (Lincoln 1838, 3). Ker jih guverner ni sprejel in niso prisegli kot splošna skupščina, so se odločili, da se pridružijo predstavnikom izvoljenim v provincialni Kongres (prav tam, 5–6). Že prvi provincialni Kongres je 20. oktobra sprejel odločitev o ustanovitvi komiteja za obrambo province (prav tam, 23). S tem se je Massachusetts *de facto* osamosvojil, saj oblast ni bila več v rokah kraljevih zastopnikov. Massachusettsu so kmalu sledile tudi ostale kolonije.

Najzaslužnejši za to, da se je kot najboljšo obliko omejene vlade videlo republiko, je bil Thomas Paine. Prednosti republike pred ostalimi vladavinami je predstavil v kratkem pamfletu z naslovom *Common Sense* (Zdrav razum). Vlada se za Paina (1894, 69) vzpostavi zaradi naših napak in je tako nujno zlo, medtem ko se družba vzpostavi zaradi naših potreb. Z namenom, da predstavi jasno in pravilno idejo namena in cilja vlade, Paine (prav tam, 70) predstavi *zgodovino* razvoja družbe. Painova zgodovina ni toliko splošna zgodovina, kot je *idealna zgodovina* ameriških kolonij. Tako se začetek zgodovine te družbe začne z naselitvijo majhnega števila posameznikov na oddaljenem koncu sveta (prav tam). Naseljenci najprej ustvarijo družbo z (neposredno) demokracijo. Z večanjem kolonije in števila prebivalcev se večajo tudi javne zadeve, neposredna vlada postane nepriročna, zato zaradi udobnosti *državljeni* imenujejo svoje predstavnike, ki bodo delovali v imenu celotne družbe in delili interese s tistimi, ki jih predstavljajo. Če se kolonija še povečuje, je najbolje, da se razdeli na več delov in vsak del voli svoje predstavnike. Volitve predstavnikov pa morajo biti pogoste, da ti ne oblikujejo svojega interesa, ločenega od interesa njihovih volivcev (prav tam, 71).

Leta 1776, torej isto leto, kot je izšel Painov pamflet, je bila spisana tudi *Deklaracija o neodvisnosti*, ki je vrhunec ameriške kolonialistične in revolucionarne miselnosti o

naravnih pravicah, neodvisnosti vladanega, omejeni vladi in o republiki.

6.2.3 IDEJA OMEJENE VLADE NA KONVENCIJI IN PREMİK K ŽIVAHNI VLADI

Hkrati s komitejem, ki je napisal *Deklaracijo o neodvisnosti*, je zasedal tudi komite, zadolžen za člene konfederacije (Rothbard 2011, 1360). Pri oblikovanju členov konfederacije se je izkazalo, da niso vsi enako navdušeni nad idejo omejene oblasti. Na koncu so zagovorniki omejene oblasti vseeno uspeli (prav tam, 1362). Omejena oblast, kot je bila zapisana v členih konfederacije, se je izkazala za nezadovoljivo, tako pri preprečevanju oblikovanja tiranije na oblasti, kot preprečevanju tiranije množice. To nemoč sta dokazali rast Morrisove neformalne oblasti, ki se je začela z izsiljevanjem in končala z grožnjo vojaškega udara in Shaysovim uporom.

Neuspeh omejene vlade, ki so jo vzpostavili člani konfederacije, je veliko članov konvencije navdalo s prepričanjem, da tako velika država, kot so ZDA, potrebuje živahno vlado, podobno britanski monarhiji (Wilson v Farrand ur. 1911a, 71). Edino močna izvršilna oblast lahko prepreči večanje vpliva zakonodajne veje (Morris v Farrand ur. 1911b, 52), ki je glavna nevarnost za zvezo (Randolph v Farrand ur. 1911a, 26).

Nekateri člani konvencije niso delili enakega navdušenja do podelitve več moči izvršilni veji. Eden izmed največjih zagovornikov omejitve moči izvršilne veje je bil George Mason. Mason (v Farrand ur. 1911a, 111) je priznaval, da so največje prednosti enotne izvršilne oblasti skrivnost, hitrost, živahnost in energičnost. Ima pa zato republika prednost pred monarhijo pri drugih lastnostih, ki so značilne zanjo. Te lastnosti so ljubezen, predanost in povezanost, ki jih ima državljan do svojih zakonov, svobode in države ter se je bolj pripravljen boriti za svoje pravice, kot če se bori za pravice, svojega vladarja (prav tam).

Mason zagovarja enako tezo, kot jo zagovarja Montesquieu (1989, 31), torej da je načelo demokracije vrlina. Ta vrlina je prav ljubezen do republike, ki je ljubezen do enakosti in skromnosti, to pa omeji ambicije na eno željo, »da bolje služimo svoji državi, kot pa naši sodržavljanici« (prav tam, 53–54). Glavni razlog za zmago v osamosvojitveni vojni Mason (v Farrand ur. 1911a, 111) pripisuje prav želji po svobodi in neodvisnosti, ki izhajata iz ljubezni do republike. Ljudje po njegovem mnenju nikoli ne bodo sprejeli takšne oblike izvršilne oblasti in »ne glede na zatiranje in nepravilnosti, ki smo jih izkusili pod demokracijo; je volja ljudstva za demokracijo, in voljo ljudstva je treba upoštevati.« (Mason v Farrand ur. 1911a, 101)

Pri oblikovanju izvršilne oblasti Mason (v Farrand ur. 1911a, 113) opaža naklonjenost članov konvencije (tudi sebe) k močni izvršilni oblasti. Podelitev energičnih [strong] in širokih moči izvršilni oblasti, bo to »izrodilo« v monarhijo (prav tam). Ljudje izrecno nasprotujejo takšni obliki oblasti, saj je bilo sovražstvo do nje eden glavnih razlogov za revolucijo (Mason v Farrand ur. 1911a, 102). Zato bi Mason (v Farrand ur. 1911a, 113) namesto enega, raje videl, da izvršilno vejo oblasti sestavljajo trije. Vsak izmed treh bi zastopal en del ZDA. Enega bi se izvolilo v srednjih, drugega v severnih in tretjega v južnih državah. Tako sestavljena izvršilna veja bi bila bolj informirana o resničnih interesih zveze, hkrati pa bi številčnost preprečila tajno zvezo med zakonodajno vejo in kandidati za izvršilno vejo (prav tam). To je tudi najbolj učinkovit način za nadzor in preprečevanje [counteracting] ambicij povzpetniških mož, s tem pa tudi »/.../ najboljša zaščita za stabilnost in dolgotrajnost naše vlade na neprecenljivih načelih svobode.« (prav tam, 114)

Masonov predlog za veččlansko izvršilno vejo je bil priljubljen med anti-federalisti, zato je Publius v svojem *Federalistu* št. 70 predstavil razloge proti takšni obliki izvršilne veje in poudaril nujnost energičnega vladanja. Anti-federalistična trditev, da republikanska vlada ni skladna z živahno in energično izvršilno vejo, po njegovem mnenju bolj škodi njim, saj je to ena glavnih karakteristik dobre vlade (v Carey in McClellan ur. 2001, 362). Takšna izvršilna veja je nujna »pri zavarovanju skupnosti pred tujimi napadi; /.../ pri trajnem izvajanju zakonov; varovanj/u/ lastnine pred nepredvidljivimi in nasilnimi zvezami, ki občasno prekinejo redni tek pravičnosti; /ter/ za zavarovanje svobode pred podvigi in napadi ambicije, strankarstva in brezvladja.« (prav tam, 362). Šibko izvršilno vejo Publius (prav tam, 362–363) enači s šibkim izvajanjem vlade, ki pa hkrati pomeni tudi slabo izvajanje vlade.

Publius (prav tam, 364–365) pravi, da je veččlanska izvršilna oblast neenotna, kar zmanjša spoštovanje do nje in pripelje do tega, da se vladi prepreči, ali vsaj oteži, odločitve v najbolj kritičnih trenutkih. Podpora volivcev enemu članu veččlanske izvršilne veje, lahko razdeli družbo in oblikuje nasilna in nespravljiva strankarstva (prav tam, 365).

Drugačen način, kako preprečiti ambicije v izvršilni veji, je predlagal Benjamin Franklin. Namesto, da bi napravili vlado šibko, je predlagal, da se funkcijo magistrata napravi za neplačano (s povrnitvijo nujnih stroškov) (v Farrand ur. 1911a, 81). Tako bi preprečili ambicijo in ljubezen do moči, ter pohlep in ljubezen do denarja, ki bi se

drugače združila v plačani funkciji *magistrata*²⁴ (prav tam, 82). Pohlepni in željni moči bodo pripravljene narediti vse, da zasedejo takšno funkcijo, kar le spodbudi strankarstvo. Kandidati za to mesto ne bodo modri, zmerni ljubitelji miru in reda, vredni zaupanja, ampak bodo pogumni, nasilni, z močnimi strastmi »/.../ in neutrudni pri doseganju svojih sebičnih želja.« (prav tam) Nasprotniki vladarja, enako ambiciozni, bodo naredili vse, kar je v njihovi moči, da ga napravijo za neprijetnega in ga zamenjajo. Plača za Franklina (prav tam, 83) pomeni tudi »boj med vladarji in vladanimi«, prvi želijo dobiti več sredstev, pri tem pa jih podpirajo tisti, ki si obetajo privilegije, drugi pa želijo plačati čim manj. V preteklosti je ta boj že prerasel v državljanske vojne, ki so se končale ali z odstranitvijo kralja ali zaslužnjem ljudstva (prav tam).

Za Franklina se zdi najlažji način, kako preprečiti monarhijo (pa tudi strankarstvo ter državljansko vojno) ta, da se mesta časti ne naredi za mesta profita. Franklin med primeri takšne prakse našteje primer Kvekerjev, ki se ne tožarijo, ampak razrešujejo svoje spore na zasedanjih (prav tam, 84). Na njih razsojajo komiteji, ki pozorno poslušajo in razrešujejo spore, za svoje delo pa niso plačani. Drugi primer pa je poveljevanje generala Washingtona med revolucionarno vojno, ki tudi ni bil plačan za svoje delo. Ostali člani konvencije so ta predlog obravnavali spoštljivo, a so se odločili, da bodo o njem glasovali kasneje (prav tam). Takšno obnašanje Madison (prav tam) pripíše temu, da je predlog predlagal Franklin in ne zaradi predloga samega.

Idejo, da mesta časti ne bi bila tudi mesta profita, Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 363) zavrne v svojem *Federalistu št. 70*, saj pravi, da je za energično izvršilno vejo, potrebna tudi primerna plača. Ostale sestavine so še enotnost, trajanje mandata in zadostna moč. K tem se morata dodati odvisnost od ljudstva in primerno odgovornost, ki sestavljata republikansko varnost (prav tam). Zahteve po živahnosti in energičnosti pa niso vplivale le na ureditev izvršilne veje, ampak tudi na oblikovanje celotne ustave.

6.2.4 ŽIVAHNA OBLAST SE IZVAJA NA LJUDEH (IN NE NA DRŽAVAH)

Publius posveti celotnega *Federalista št. 23* razlogom za »/n/ujnost vlade, tako energične, kot te predlagane, za ohranitev zveze«, kar je tudi naslov spisa (v Carey in McClellan ur. 2001, 112). Svojo poizvedbo o nujnosti Publius (prav tam) razdeli na tri dele: 1) cilji, ki jih mora doseči federalna vlada, 2) nujni obseg moči, da se dosežejo ti cilji, 3) ter osebe, ki bi izvajale to moč. Cilji, ki jih mora zveza zagotoviti so: skupna obramba članic; javni mir, tako pred notranji prevrati, kot zunanji napadi; urejanje

---

²⁴ Magistrat [magistrate] je splošna oznaka za vršilca izvršilne veje oblasti, torej predsednika.

notranje (med državami) in zunanje trgovine ter nadzor političnih in trgovskih razmerij s tujimi državami (prav tam, 113). Obseg moči federalne vlade mora biti v vseh ciljih neomejen (prav tam, 115). Vlada, ki ni dovolj močna in se ji ne podelijo vse moči, ne more zavarovati nacionalnih interesov (prav tam, 115–116). Publius (prav tam, 113–114) priznava, da so že člani konfederacije priznavali ta načela, a niso poskrbeli za njihovo izvajanje.

Nasprotno meni Patrick Henry (v Elliot ur. 1836c, 46), ki označi vlado pod člani konfederacije za »močno in živahno«, saj je uspešno vodila države prek vojne za neodvisnost in zagotovila teritorij večji od tistih, ki jih posedujejo evropski vladarji. Težko verjame, da se želi tako uspešno vlado opustiti, ker ji manjka energičnosti. A kaj sploh pomeni energična, oziroma živahna, vlada?

Energična [energetic], oziroma *živahna* [vigorous] vlada, je izum federalistov in njihovih sodobnikov (Epstein 1988, 35). Ta koncept ni toliko oblika vlade, kot je način, kako jo izvajati. Živahna vlada je federalistična *vladnost*. Pri živahnosti gre predvsem za *vladnost*, neposredno vezano na teritorij, torej kako vladati na tako velikem teritoriju, kot ga posedujejo ZDA. Gouverneur Morris (v Farrand ur. 1911b, 52) nezmožnost republikanske vlade za vladanje na velikem teritoriju, ker izvršilni magistrat nima dovolj energije za doseg najbolj skrajnih delov teritorija, razglasi za maksimo politične znanosti. Zanj lahko ZDA izbirajo le med ukinitvijo zveze, ali tako živahno izvršilno oblastjo, ki bo prežemala celotni teritorij (prav tam). Podobno zapiše tudi Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 116), ki težave izhajajoč iz velikosti države vidi kot najmočnejši razlog, zakaj je energična vlada nujna. »/.../ /N/obena druga vlada zagotovo ne more ohraniti zvezo tako velikega imperija.« (prav tam)

Publius največ o tem, kakšna naj bo živahna vlada, zapiše v spisih predhodnih, *Federalistu št. 23*. V teh spisih se posveti tematiki *nezmožnost trenutne konfederacije za ohranitev zveze* (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 68). Glavni razlog, zakaj so člani konfederacije nezmožni ohraniti zvezo izhaja iz dejstva, da niso vzpostavili vlade, ki bi bila dovolj energična (prav tam, 70). Glavni razlog za to je, da vlada pod člani konfederacije, deluje na državah in ne na ljudeh, te so tudi zastopane v zvezni zakonodaji (prav tam, 71).

Živahna in energična vlada se tako mora izvajati neposredno na ljudeh (in ne posredno prek zveznih držav). Ali to pomeni, da so vlade (zveznih) držav, ki delujejo neposredno na ljudeh, živahne in energične? Publius (in ostali federalisti na ustavni konvenciji) so prepričani, da ne. V vseh državah se je, do neke mere, razvilo

strankarstvo, ki pa onemogoča živahno in energično izvajanje vlade. Nastanek strankarstva se lahko prepreči le s povečanjem sfere – teritorija, ta pa nujno zahteva živahno in energično vlado. Živahno in energično izvajanje vlade tako zahteva dve stvari: velik teritorij in neposredno izvajanje oblasti na ljudeh.

Živahno in energično izvajanje oblasti neposredno na ljudeh pomeni, da mora vlada imeti moč zakonov in sankcij, če se ti kršijo. Energična in živahna vlada mora imeti možnost izvršiti denarno ali fizično kazen za neposlušnost (prav tam, 72). Kazen se lahko izvrši le na dva načina ali s sodnim postopkom ali z vojaško prisilo. Sodni postopek se lahko izvaja le na ljudeh, vojaška prisila pa na državah. Če vlada ni živahna in energična, torej ne deluje na ljudeh in je tako omejena in deluje le na državah, se mora vsako kršenje zakonov kaznovati z vojaškim posredovanjem, takšno izvajanje oblasti za Publiusa (prav tam, 72–73) »ne zasluži imena vlada«.

Publius tudi obrazloži, zakaj omejena vlada pomeni državljansko vojno. Prepričan je, da je narava suverene moči takšna, »/.../ da sovražno gleda na vse zunanje poskuse omejevanja, ali usmerjanja njenega delovanja.« (prav tam, 73). V praksi to pomeni, da države ne bodo pripravljene izvajati zveznih zakonov (prav tam, 74). Zvezna vlada mora, če želi upravljati s splošnimi zadevami in ohranjati mir, izvajati svojo moč neposredno nad državljani (prav tam, 78). Publius (prav tam) tako zaključí, da mora zvezna vlada posedovati »/.../ vsa sredstva in imeti pravico, da uporablja vse metode izvrševanja oblasti, ki jo poseduje, kot jih posedujejo in izvajajo vlade posamičnih držav.« Neposredno izvajanje zakonov poleg tega onemogoči državam, da bi to izvajanje prekinile brez nasilnega poseganja v ustavne moči zveze (prav tam, 79). Živahna vlada tako nadomesti nasilje z zakonom in uničujočo prisilo meča z milo, koristno prisilo uradništva (prav tam, 99). Publius s tem obrne celotno teorijo o omejeni vladi na glavo. Omejena vlada ne zagotavlja svobod in pravic, ampak jih mora, zaradi nezmožnosti delovanja neposredno na ljudeh, kršiti. Poleg tega se Publius (prav tam, 81) zaveda glavne kritike anti-federalistov naperjene proti živahni in energični zvezni vladi, ki bi delovala neposredno na ljudstvu, to je bojazen, da bo postala preveč mogočna in bo prevzela še druge moči, ki so bile podeljene državam. To se naj ne bi zgodilo, ker izvajanje notranje politike [domestic police] ni primerna vaba za ambicije. Ambicije bo bolj privabilo urejanje trgovanja, finance, mednarodna pogajanja in vojna, vse to pa je v pristojnosti zvezne vlade.

Za člane ustavne konvencije je poleg konfederalne republike edina druga enako živahna vlada tista v monarhiji (glej: Wilson v Farrand ur. 1911a, 71). Enako živahnost

pa se lahko v tej doseže le z dvodomno zakonodajo in zveznimi državami (Dickinson v Farrand ur. 1911a, 86–87). Enačenje z monarhijo so na ustavni konvenciji vzeli zelo resno, saj so se pri oblikovanju vlade zgledovali po britanski monarhiji. V takšni obliki mora biti najbolj *živahen* del vlade izvršilna veja oblasti, ki s svojo živahnostjo zavira in preprečuje večanje vpliva zakonodaji (Morris v Farrand ur. 1911b, 52). Živahna izvršilna veja naj bi bila tako varuh ljudstva, pred tiranijo zakonodaje. Varuh ljudstva pa je lahko le, če ga to tudi voli (prav tam, 53).

Več težav so člani konvencije imeli z oblikovanjem zakonodajne veje, ki bi bila podobna britanski ureditvi, torej delitev zakonodaje na dva domova. V Britaniji se je delitev domov utemeljila na dveh *razredih* ljudstva. V spodnjem domu je predstavljeno ljudstvo, v zgornjem pa plemiči. V ZDA se ljudstvo ni delilo na ta dva razreda. Predstavništvo držav v zgornjem domu ni doseglo enakega učinka aristokracije, ki je bil za nekatere tako nujen. Dickinson (v Farrand ur. 1911a, 150) na primer izrazi željo, »/.../ da je senat sestavljen iz najbolj priznanih, tako v njihovem delovanju, kot po teži njihove lastnine, in da je kar se da podoben lordski zbornici.« Rešitev problema so na ustavni konvenciji našli v drugem načelu, na katerem se mora vzpostaviti republika, torej: *prečistiti ljudsko predstavništvo*.

6.3 REPUBLIKA IN PREDSTAVNIŠTVO

Hamilton (v Farrand ur. 1911a, 146) je drugo republikansko načelo, torej volitve, preračunane, da prečistijo ljudsko predstavništvo, utemeljil na Madisonovem govoru. Natančneje v delu, kjer Madison (prav tam, 136) kot edino zdravilo proti strankarstvu predstavi razširjeno sfero in razdelitev skupnosti v tako veliko število interesov in skupin, da oblikovanje drugačnega interesa od skupnega ne bo mogoče, oziroma tak interes ne bi postal večinski.

Zahteva po drugačni obliki ljudskega predstavništva izhaja prav iz dejstva, da živahna vlada deluje neposredno na ljudeh in ne na državah. Delovanje vlade neposredno na ljudeh pomeni, da so ti zastopani v zakonodaji in imajo pravico izvoliti predstavnike (Mason v Farrand ur. 1911a, 133). Pravo [actual] predstavništvo zahteva, da predstavniki sočustvujejo s svojimi volivci, mislijo kot oni in čutijo kot oni (prav tam, 134). Zato morajo prebivati med njimi, tako da so lahko, kar se da najbolje poučeni o njihovih razmerah in njihovih interesih, ki morajo biti tudi njihovi interesi²⁵. George Mason (prav tam) je zato prepričan, da morajo biti volitve demokratične, čeprav je večina članov konvencije proti temu.

Eden izmed članov konvencije, ki je bil proti demokratičnim volitvam, je bil Elberidge Gerry (v Farrand ur. 1911a, 48), delegat iz Massachusettsa, ki je krivdo za Shaysov upor pripisal prav temu, da je bilo *preveč demokracije*. Preveč demokracije je tudi krivo za slabe predstavnike v spodnjem domu, ki so Massachusetts pripeljali do upora (prav tam, 132). Glavni razlog, zakaj demokracija ni primerna, na konvenciji predstavi Hamilton (prav tam, 432), ki je prepričan, da svoboda ne obstaja, ne v demokraciji, ne v despotizmu, ampak v *zmerni* vladi. Poleg tega je prepričan, da bo neenakost obstajala, dokler bo obstajala svoboda, saj je neenakost nujen produkt svobode (Hamilton v Farrand ur. 1911a, 424). Hamiltonu (v Farrand ur. 1911a, 424) se poleg tega zdi, da je politični sistem ZDA, tako oblikovan, da spodnji dom zastopa interese revnih.

6.3.1 KAKO PREČISTITI LJUDSKO PREDSTAVNIŠTVO?

Po tej logiki bi moral zgornji dom zastopati interese bogatih, tu pa so na konvenciji naleteli na težavo. Ljudstvo ZDA je bilo »najbolj enotno izmed vseh« (Pinckney v Farrand ur. 1911a, 397) prav zato, ker je bilo med njimi manj razlik v bogastvu (prav

---

²⁵ Podobno zahtevo, skoraj dobesedno, ponovi tudi Federal Farmer v svojem drugem pismu (Ketcham ur. 2003, 264–265).

tam, 398). Poleg tega ima vsak svobodnjak že ob zelo povprečni posesti vse privilegije in časti, ki mu jih lahko podeli družba²⁶ (prav tam). Takšna enakost naj bi se nadaljevala tudi v prihodnje, zaradi ogromne količine neobdelane zemlje, priseljevanja in zaradi dejstva, da se delavnost nagradi z zadovoljivim prihodkom, kar bo zmanjšalo revščino, vsak pa bo imel enake možnosti, da doseže najvišje funkcije, ali da vsaj odloča, kdo jih bo zasedel (prav tam).

Enakost in enotnost ljudstva še vedno ni pomenila, da se to ni delilo na več razredov. Za Publiusa (Madison 1992, 582) je delitev po razredih neizbežna, saj se v civiliziranih narodih posamezni interesi »/.../ pod vplivom različnih mišljenj in pogledov« sami razdelijo. Prav interesi so bili glavni pri oblikovanju takratnih razredov. Pinckney (v Farrand ur. 1911a, 402) tako prepozna tri razrede s svojim interesom: *poklicne može*²⁷, trgovce in zemljiške lastnike. Njihovi posamični interesi so bili odvisni drug od drugega, zato je bilo nujno potrebno doseči ravnotežje. Temelječ na teh dejstvih si Pinckney (prav tam, 401) postavi vprašanje, na čem se naj potem utemelji drugi dom, ki naj bi bil bolj trajen.

Za Pinckneya (prav tam) v njem ne morejo biti ne bogataši, ne zemljiški lastniki, ne trgovci. Zanj je ljudstvo ZDA različno od vseh ostalih ljudstev, tako sodobnih kot antičnih. Resnično stanje ZDA je, da je »/n/ova širna dežela, ki v sebi nosi zmožnost, da oblikuje vlado, ki bo zmožna svojim državljanom prinesiti vse blagoslove civilne in verske svobode« (prav tam, 402). To je za Pinckneya tudi cilj republikanske *ustave* [establishment]. Zanj (prav tam) cilj republike ni vzbujanje spoštovanja pri tujih narodih, ali njihovo zavojevanje in nadvlada, ampak svoj cilj doseže s tem, da je dovolj aktivna in energična, da prebivalcem zagotovi srečo in varnost. Čeprav imajo razredi drugačne interese, se je Pinckneyu (prav tam, 403) zdelo, da imajo skupni interes, saj so enakopravni in drug od drugega odvisni.

Enakost in medsebojna povezanost sta dokaz, da britanski sistem ne more delovati v ZDA (prav tam). Kako naj se potem oblikuje predstavništvo? Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 169–170) je prepričan, da je pravo [actual] predstavništvo vsakega razreda »vizionarska« in bi se jo lahko doseglo le, če bi bila zapisana v ustavo. Prepričan je, da bodo tehnični poklici in proizvajalci, raje kot nekoga izmed sebe, volili trgovce, ki so zaradi prodajanja njihovih izdelkov njihovi »naravni pokrovitelji in

---

²⁶ V originalu public, niti javnost niti publika nista primerni besedi, zato sem se odločil to prevesti kot družba.

²⁷ Professional men, torej ljudje, ki opravljajo določen poklic, ki niso ne trgovci ne zemljiški lastniki.

prijatelji« (prav tam, 170). Zato naj bi bolj učinkovito zastopali njihove interese (prav tam). Zemljiški interes je enak tako za male kmete, kot za največje veleposestnike plantaž, saj jih zemljiški davek enako prizadene (prav tam). Četudi bi se interesi obeh razlikovali, razmišlja Publius (prav tam, 171), ni zagotovila, da bodo bogati lažje izvoljeni kot revnejši, saj je med predstavniki v New Yorku največ srednje velikih posestnikov. Tretji razred, ki ga Publius omeni, so »učeni poklici«, ki nimajo svojega interesa in bodo imeli vlogo arbitra med ostalimi interesi, saj bodo podprli, kar se jim bo zdelo najbližje splošnemu interesu (prav tam). Za Publiusa (prav tam) je to dovolj trden dokaz, da se s svobodnimi volitvami ne more zagotoviti predstavništvo po razredih.

Enakost med prebivalci ZDA za Madisona (v Farrand ur. 1911a, 422), ne pomeni, da so ti homogena masa, sestavljena iz popolnoma enakih posameznikov. Madison poudari, da je želja konvencije oblikovati sistem, ki bo trajal na veke, zato ne bi smeli pozabiti na prihodnje spremembe. Povečanje populacije bo po njegovem mnenju (prav tam) povečalo število revežev, »ki bodo trpeli vse tegobe življenja in tajno vzdihovali za bolj enakopravno razdelitvijo blagoslovov«. V nekem trenutku bo število teh presešlo število tistih, ki ne bodo občutili tegob, oblast bo prešla v njihove roke in želeli bodo izvesti izenačenje [levelling] med ljudmi, ki so ga že zahtevali v nekaterih državah²⁸ (prav tam, 423). Za Madisona (prav tam, 421) je vloga senata zaščititi ljudi pred njihovimi vladarji in predvsem, da preprečijo ljudstvu zasledovanje trenutnih občutkov. To naj bi po Madisonu (prav tam, 422) izhajalo iz tega, da ljudstvo nima zadosti informacij glede svojih interesov, kar velja tudi za predstavnike v spodnjem domu. Kot njihova protiutež se mora oblikovati zgornji dom, sestavljen iz *razsvetljenih državljanov*.

Madisonov pogled na vlogo senata povzame Gouvernor Morris (prav tam, 512), ki vidi cilj senata v nadzoru prvega doma. Člani zgornjega (*nadzornega*) doma morajo imeti osebni interes pri nadziranju spodnjega doma (prav tam). Poleg tega morajo imeti veliko lastnine, saj s tem dobijo *pridih aristokracije* (prav tam). Zato Morris (prav tam) poimenuje zgornji dom za *aristokratski*. Ta mora biti tako neodvisen, kot *demokratski* dom. Edini način, kako to doseči je, da se članom zgornjega, torej *aristokratskega* doma, podeli dosmrtni mandat (prav tam). Morris (prav tam, 512) se zaveda, da lahko nekateri to razumejo kot krivico, a je prepričan, da bodo bogati vedno zlorabljali oblast.

---

²⁸ Madison se tu skoraj zagotovo sklicuje na Shaysov upor, ki je med drugim zahteval večjo enakost med ljudmi in ukinitve drugega doma v Massachusettsu. Poleg tega je uporabil besedo levelling, ki se tematsko navezuje na levellers-e (originalno del puritanskih upornikov v angleški državljanski vojni), kot so nekateri imenovali podpornike Shaysa (primerjaj: Federal Farmer v McDonald ur. 1999, 92).

Zato je najbolje, da se jih oblikuje v ločen interes, ki bo zastopan v svojem domu. Z nadzorom senata nad predstavniki domom bi po njegovem mnenju (prav tam) dosegli, da bi en interes nasprotoval drugemu, ker bi drug proti drugemu izrabljala njune slabosti. Če se ne loči bogatih od revnih, bodo bogati v trgovski državi ustanovili *oligarhijo*, v nasprotnem primeru pa bo zmagala *demokracija*. Le ločitev interesov lahko zagotovi nadzor nad obema (prav tam, 512–513).

Poleg dosmrtnega mandata za zgornji dom so bili na konvenciji predlagani še nekateri drugi načini, kako doseči bolj aristokratsko predstavništvo. Eden izmed teh je bila omejitev s kvalifikacijami za člane Kongresa. Tak prijem je prvi predlagal anti-federalist in zagovornik popolnega predstavnštva George Mason. Mason (v Farrand ur. 1911b, 121) je predlagal, da bi morali člani zakonodaje posedovati zemljiško lastnino, biti državljani ZDA ter ne bi smeli imeti dolgov do ZDA. Masonov predlog je presenetil Johna Dickinsona (prav tam, 123), ki je zastavil retorično vprašanje, zakaj se časti bogastvo, če republika časti revščino in vrlino, ter namesto kvalifikacij za predstavnike predlagal kvalifikacije za volivce. S tem predlogom se je strinjal tudi Madison (prav tam, 123), saj zemljiško lastništvo ni dokaz bogastva, ker so se prav zemljiški lastniki najbolj zadolževali in so sprejeli največ nepravilnih zakonov. Zato je bolj pravično, če so zastopani interesi vseh razredov.

Nadaljnje razprave so se tako usmerile k določitvi kvalifikacije za volivce, a se niso mogli zediniti, kako jih določiti. James Wilson (prav tam, 201) je opozoril, da je težko določiti skupno pravilo za vse države, saj se mu je zdelo neprimerno, da se osebam, ki lahko volijo predstavnike v državne zakonodaje, prepove voliti predstavnike v Kongres. Po mnenju Gouverneur Morrisa (prav tam), pa so ljudje tega vajeni, saj v nekaterih državah obstajajo različne kvalifikacije glede volivcev za guvernerja in predstavnike. V nekaterih celo obstaja razlika med volivci za zgornji in spodnji dom zakonodaje. Tej razpravi se je pridružil tudi John Dickinson (prav tam, 123), ki je nasprotoval, da se kvalifikacijo za predstavnike omeji le na zemljiške lastnike. Volilno pravico pa je vseeno želel omejiti prav na njih, saj bi to ohranilo svobodo in preprečilo množici [multitudes] brez lastnine, da lahko voli (prav tam, 202). Takšni omejitvi je nasprotoval Oliver Ellsworth (prav tam), ki je vprašal, kako določiti posest, ki bo še omogočala volilno pravico, saj je vsak, ki plačuje davke, upravičen do volitev predstavnikov, ki davke pobirajo in z njimi razpolagajo. Dickinsonov predlog naj bi izključil bogate trgovce in proizvajalce, ki vseeno nosijo »polno težo javnih bremen« (prav tam).

Nekateri so nasprotovali vsakršnim kvalifikacijam za volivce. Pierce Butler (prav

tam, 202) je bil tako prepričan, da bo to pripeljalo do revolucije in oblikovanja aristokracije. S takšno napovedjo se ni strinjal Gouvernor Morris (prav tam) in opozoril na to, da bodo revni, če se ne bodo uvedle kvalifikacije za volivce, svoj glas prodali bogatim. Tako kot drugi se tudi on zaveda, da bodo revni in delavci v prihodnosti postali večina in ne bodo trdna pregrada pred aristokracijo. Po njegovem mnenju se volitev ne bi smeli udeležiti tisti, ki nimajo svoje volje, to so tako otroci, kot zaposleni, saj so oboji odvisni od drugih (prav tam, 203). Zato predlaga, da se volilna pravica omeji le na svobodne posestnike [Freeholders²⁹], ki jih ni težko določiti in sestavljajo večino prebivalstva. Trgovci (in ostali), pa naj si, če so dovolj bogati, kupijo posestvo.

Temu predlogu nasprotuje Mason (prav tam), saj je zanj »vsak, ki ima vezi in trajni skupni interes z družbo upravičen do vseh pravic in privilegijev.« Poleg tega, da imajo tako revni kot bogati, skupni interes v družbi, so oboji enako aktivno sodelovali v revoluciji in vojni za osamosvojitve (Franklin v Farrand ur. 1911b, 215). Še pred svojim nasprotovanjem Dickinsonovemu predlogu, je Ellsworth (v Farrand ur. 1911b, 201) predlagal, naj se prepusti določitev kvalifikacije za volivce državam, kar so zapisali tudi v ustavo (primerjaj: Ustava ZDA 2005, I.2.1).

6.3.2 PREDSTAVNIŠTVO ZA VSE, ALI LE BELE MOŠKE?

Končna ustava ni podelila pravic in privilegijev vsem, ki so imeli trajne vezi in skupni interes, saj je določitev kvalifikacij za volitve predstavnikov v predstavniki dom prepustila državam (primerjaj: Ustava ZDA 2005, I.2.1). Število predstavnikov vsake države v predstavniki domu se je določilo tako, da se je »celotnemu številu svobodnih Oseb, vključno s tistimi, ki so zavezane Služenju za določeno število Let, ter izključujoč neobdavčene Indijance, doda tri petine vseh ostalih Oseb.« (prav tam, I.2.2)

V večini državi je bila pravica volitev v spodnji dom omejena na bele moške stare vsaj 21 let, v nekaterih državah pa so morali poleg tega še ali posedovati zemljo ali imeti kakršnokoli posest v določeni vrednosti (primerjaj: Poore ur. 1878a in b). Omejitev na vrednost posesti je imela med drugimi državami tudi New Jersey, a se je v eni določbi razlikovala od vseh drugih držav. V njeni ustavi iz leta 1776 se je tako določilo volivce, kot prebivalce kolonije, ki so polnoletni in posedujejo 50 funtov vredno premoženje v svojem volilnem okrožju pa morajo prebivati 12 mesecev pred volitvami (Poore ur. 1787b, 1311). Takšna omejitev se na prvi pogled ne zdi v ničemer drugačna od drugih, a je omejitev le na *prebivalce*, brez omejitve po spolu, veri ali rasi,

---

²⁹ Freehold pomeni svobodno posestvo, torej takšno, ki ni v najemu ali ga je nekdo oddal za določen čas.

zelo pomembna. Tako so lahko od leta 1776 v New Jerseyju volili, tako ženske, kot svobodni črnci, če so imeli posest v vrednosti 50 funtov. Pravica žensk do sodelovanja na volitvah se je še bolj jasno zapisala v zakonu o volitvah iz leta 1797. V tem zakonu je večkrat jasno zapisano, da je lahko volivec moški ali ženska (New Jersey Recognizes the Right of Women to Vote 2014). Volilna pravica za ženske v New Jerseyju ni trajala dolgo, saj je bil že leta 1807 sprejet nov zakon, ki je omejil volilno pravico na svobodne bele moške (prav tam).

Kratko obdobje, v katerem so lahko ženske (in verjetno tudi svobodni črnci) volile v New Jerseyju, se zdi bolj naključno, kot pa neka premišljena odločitev, a temu ni popolnoma tako. Ženske so bile politično aktivne tudi v drugih državah, kjer nikoli niso imele volilne pravice. Ena izmed bolj aktivnih žensk v politiki je bila žena Johna Adamsa, Abigail Adams (v Davis ur. 1996, 85), ki je že v času sprejemanja členov konfederacije pisala svojemu možu z željo, naj bo novi *zakonik* bolj dobrodušen in naklonjen ženskam. Moškim se tako ne bi smela podeliti neomejena moč. Adamsova (prav tam, 86) celo zagrozi z uporom v primeru, če se ne bo upoštevala želja žensk in bodo podrejene zakonom, pri katerih nimajo ne glasu ne predstavnštva. Pismo Adamsova (prav tam) zaključuje z željo, da možje opustijo svoj naslov gospodarja in ga zamenjajo z naslovom prijatelja. Johna Adamsa (prav tam, 87) je to pismo presenetilo in nasmejalo. Tako šaljivo zapiše, da je očitno ameriška revolucija res razpustila vse veze vlade, celo med možmi in ženami. Prepričan je tudi, da možje ne bodo razpustili *moškega sistema*, saj so od njega odvisni. Glede naziva gospodar pa pravi, da je to le teorija, v praksi so možje podložniki in se zato ne bodo odpovedali nazivu (prav tam).

Glede Adamsovega neresnega odgovora, se je Abigail Adams pritožila Mercy Otis Warren, drugi politično aktivni in vplivni ženski iz Massachusettsa. V pismu Abigail (prav tam, 88) izrazi željo, naj jo Otis Warrenova podpre pri zahtevah. Iz teh zahtev se očitno ni nič razvilo, saj niso, ne člani konfederacije, ne deklaracija o neodvisnosti, ne državni zakoni podali ženskam kakršnihkoli pravic. Mercy Otis Warren je bila politično aktivna tudi v času sprejemanja ustave, ko se je pridružila anti-federalistični strani in napisala pismo pod psevdonimom Columbian Patriot (Otis Warren 1788)³⁰. Čeprav so bile ženske politično aktivne in verjetno že imele volilno pravico v New Jerseyju, se na konvenciji ni razpravljalo o volilni pravici za ženske.

Člani konvencije pa so zato veliko razpravljali o sužnjih. Predvsem o zahtevah po

---

³⁰ Dolgo časa se je avtorstvo tega pisma pripisovalo Elberidge Gerryju, a Mercy Otis Warren naj bi bila prava avtorica tega pisma. (primerjaj: Mercy Otis Warren. 1788).

ukinitvi suženjstva in o pravici sužnje-lastnikov, da volijo v njihovem imenu. Na konvenciji se je na temo sužnjejev največ razpravljalo o predlogu, da se šteje tri-petine sužnjejev pri določanju, koliko predstavnikov vsaka država pošlje v Kongres (primerjaj: Ustava ZDA 2005, I.2.3). Nekateri člani konvencije so zahtevali, da se štejejo tako beli kot črni prebivalci (glej: Butler in C.C. Pinckney, oba v Farrand ur. 1911a, 580), drugi so temu izrecno nasprotovali (glej: Morris v Farrand ur. 1911a, 582). Pierce Butler (v Farrand ur. 1911a, 580–581) je, na primer trdil, da je delo sužnja v Južni Karolini enako produktivno in enake vrednosti kot delo svobodnjaka v Massachusettsu in da so enako vredni kot svobodnjaki, zato morajo imeti enako zastopništvo v vladi.

Drugi niso verjeli, da je to glavni razlog. Nathaniel Gorham (prav tam, 580) opomni, da se je pravilo treh-petin oblikovalo pri pisanju členov konfederacije, in da so ga takrat, zaradi tega, ker je bilo predstavništvo vezano na davke, zahtevali prav predstavniki iz juga, ki zdaj temu predlogu tako zelo nasprotujejo. Predstavniki s severa so se poleg tega bali, da bo pravilo treh-petin spodbudilo trgovino s sužnji, česar pa si niso želeli (Wilson v Farrand ur. 1911a, 588). Zato Luther Martin (v Farrand ur. 1911b, 364) predlaga uvedbo davka na uvoz sužnjejev, da bi se uravnotežilo pravilo treh-petin.

John Rutledge (v Farrand ur. 1911b, 364) pravila treh-petin ne vidi kot spodbudo za dodaten uvoz sužnjejev. Zanj (prav tam) to ni »vprašanje vere in humanosti, ampak interesov«. Pri ohranjanju sužnjejev imajo interes tako severne, kot južne države, saj bodo severne izvažale to, kar bodo sužnji v južnih proizvedli. Vprašanje glede sužnjejev se je tako prevesilo iz vprašanja, ali naj bodo zastopani, v vprašanje, ali naj se dovoli nadaljnji uvoz sužnjejev. Mnenja članov konvencije so se tu zelo razlikovala, a bi se jih dalo kategorizirati na nekaj podobnih razmišljanj. Nekateri so nasprotovali sužnje-lastništvu, a zahtevali, da se prepusti odločitev o tem državam. Med temi je bil tudi Roger Sherman (prav tam, 369–70), ki je verjel, da se bo z ukinjanjem suženjstva nadaljevalo. Drugi so suženjstvu nasprotovali iz moralnih razlogov. George Mason (prav tam, 370) (tudi sam lastnik sužnjejev) je trgovino s sužnji označil za »peklensko«. Ekonomija, ki temelji na sužnjih, po njegovem mnenju (prav tam) negativno vpliva na revne svobodnjake, saj ne želijo delati enakih stvari kot sužnji, vsak sužnje-lastnik pa je tiran. Oliver Ellsworth (prav tam, 371) je šel še dlje in predlagal, da bi morali v luči morale osvoboditi vse sužnje, ki prebivajo v ZDA. Masonov predlog pa vidi kot interes Virginije in Marylanda, ki imata presežek sužnjejev in jima je zato lažje vzrejati sužnje, kot jih uvažati.

Moralno utemeljevanje so uporabljali tudi nasprotniki kakršne koli zastopnosti

sužnjev v Kongresu. Najlepši razlog za to poda Gouvernor Morris (prav tam, 222), ki predlaga, naj se odloči ali se bodo sužnji šteli kot ljudje ali kot lastnina. Če so ljudje, naj se jih potem »naredi za državljane in jim podeli volilno pravico« (prav tam). Če pa so lastnina, »/z/akaj so potem edina lastnina, ki se šteje?« (prav tam). Pravilo treh-petin pa pomeni, da ima prebivalec Georgije ali Južne Karoline, ki odpluje do obale Afrike, tam »v nasprotju z vsemi svetimi zakoni človeštva, odtrga sočloveka iz njegovih najdražjih vezi in ga obsodi na najbolj kruto hlapčevstvo [bondage], več glasov v vladi, ki se je vzpostavila v imenu branjenja človekovih pravic, kot jih imajo prebivalci ne-sužnje-lastniških držav.«

Na drugi strani so zagovorniki suženjstva, to opravičevali z zgodovinskim precedensom (Pinckney v Farrand ur. 1911b, 371) ter zagotavljali, da je ohranitev suženjstva v interesu, tako južnih, kot severnih držav (C.C. Pinckney v Farrand ur. 1911b, 371–372). Dogovor med severnimi in južnimi državami je bil dosežen 29. avgusta (Journal v Farrand ur. 1911b, 446), ko prve sprejmejo deveti razdelek prvega člena (Ustava ZDA 2005), ki predpiše, da se ne bo prepovedal uvoz sužnjev vsaj do leta 1808. Južne pa sprejmejo, da se iz ustave črta zahtevo po dve-tretjinski večini pri sprejemanju navigacijskih zakonov. Ta dogovor je zavaroval interese, tako severnih kot južnih držav, predvsem pa interese vladajočih elit v obeh.

Ohranitev *statusa quo*, je pomenila nadaljevanje suženjstva v južnih državah ter izključitev črncev in žensk iz možnosti soodločanja v vladi. Poleg črncev in žensk je ustava izločila tudi Indijance, ker niso bili dolžni plačevati davkov (Ustava ZDA 2005, I.2.2). Poleg vsega tega, ustava ni najbolje zagotovila zastopanja interesov revnih, saj so tudi to določale državne kvalifikacije za volivce. Kot sem že omenil je veliko držav v kvalifikacijah za volivce imelo določeno tudi kakšno posest v določeni vrednosti mora posameznik posedovati, da lahko voli. Takšno izključevanje dela ljudstva iz volitev, temelječ na Montesquieujevi definiciji, Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 105) poimenuje za *ustavno aristokracijo*.

6.3.3 VLADA NARAVNE ARISTOKRACIJE

Poleg ustavne aristokracije Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 105) prepozna še drugo obliko aristokracije, to je aristokratsko *strankarstvo* [faction]. Aristokratsko strankarstvo je zanj »hunta nenačelnih mož, ki imajo veliko bogastva ali so zelo sposobni, ki se združijo skupaj in si za cilj zastavijo svoje zasebne interese in veličino.« (prav tam) Na prvi pogled se zdi bojazen pred *aristokracijo* pretirana, saj so vsi

poudarjali enotnost in enakost ljudstva ZDA. A se vsi niso strinjali z idejo enakosti v republiki. Adams (1851, 391) v svoji *Obrambi* zapiše, da se državljanji razlikujejo že po spolu, starosti, velikosti, moči, postavi, dejavnostih, podjetnostih (prav tam, 391), poleg tega pa obstajajo razlike, ki so izven »umetnih razlik« (prav tam, 392). Tudi v družbi brez umetnih razlik, kot so dedni plemiški naslovi, obstajajo nekatere naravne razlike med posamezniki, ki jih ne more preprečiti niti zakonodajalec (prav tam).

Prva razlika je bogastvo. Bogati imajo nad revnimi moč, ker so ti večinoma od njih odvisni. Nad ostalimi, pa zaradi poznanstev in drugih oblik navezanosti (prav tam). Druga razlika za Adamsa (prav tam), je rojstvo. Otroci rojeni v pomembni družini, imajo prednost pri izobrazbi in več možnosti, da se že zgodaj spoznajo z javnimi zadevami in uslužbenci. Razlike med njimi in otroki, rojenimi v družine nižjih razredov, so bolj vidne v republiki, kot v monarhiji (prav tam, 393). Visoki vladni položaji, kot so guverner, svetniki in sodniki, so v Massachusettsu pogosto prehajali iz roda v rod, kar velja celo za izbor predstavnikov (prav tam).

Adams (prav tam, 396) se zaveda, da ne moremo predpostaviti ali bo nekdo dober ali slab temelječ na dejstvu iz kakšne družine izhaja. Se pa takšne lastnosti prenašajo prek vzgoje. Na koncu ima bogastvo vseeno večji vpliv, kot pa samo družinsko ime, saj lahko bogataš izhaja iz navadne družine, a bo zaradi svojega bogastva imel še vedno vpliv (prav tam, 397). Poleg bogastva in rojstva v vplivno družino ima verjetno največji vpliv sloves (prav tam). Ljudje si sloves pridobijo, ali pri pogumnem služenju v vojski, ali s tem, da so modri, izobraženi in dobri govorniki v politiki. V vsaki družbi pa obstaja manjšina, ki vse te prednosti združuje (prav tam). Za Adamsa (prav tam) se te razlike ne more odpraviti in prav zato oblikujejo naravno aristokracijo. Obstoj naravne aristokracije se mora nujno upoštevati pri oblikovanju vlade. Za Adamsa (prav tam, 397–398) obstaja le en način, kako izkoristiti vse njihove prednosti in jih hkrati preprečiti, da bi vdirali v javne svoboščine. Izmed njih naj se izberejo predstavniki, vsa izvršilna oblast pa se podeli magistratu, ki so mu podrejeni ter ima moč veta nad zakoni. Poleg tega se vzpostavi še spodnji, ljudski dom, ki pravično, polno in primerno predstavlja ljudstvo (prav tam, 398).

Adamsovo idejo o naravni aristokraciji sta, pri debatah o ustavi, najbolj prevzela anti-federalista Melancton Smith in Federal Farmer³¹. Oba sta trdila, da bo v majhnem

---

³¹ Zgodovinarji so dolgo časa menili, da je pisma Federal Farmerja spisal Richard Henry Lee, verjetno zato, ker ga je Federal Farmer v svojem šestem pismu poimensko omenil poleg Masona in Gerryja, ki nista podpisala ustave in sta kasneje postala vodilna anti-federalista (McDonald ur. 1999, 98). To teorijo

predstavniškem domu zastopana le naravna aristokracija (Smith v Elliot ur. 1891, 216; Federal Farmer v McDonald ur. 1999, 76). Za Federal Farmerja (v McDonald ur. 1999, 76) to pomeni, da bo demokratični del vlade imel malo prave *demokracije*, torej predstavnikov, srednjega in nižjega razreda. Tako Smith kot Federal Farmer vidita rešitev za zagotovitev več *demokracije* v konceptu polnega predstavnštva, ki »mora biti resnična slika ljudi« (Smith v Elliot ur. 1891, 245), ki jih zastopajo. Poleg tega morajo imeti predstavniki vednost o njihovih življenjskih pogojih in njihovih potrebah, sočustvovati z njimi v vseh nesrečah in predvsem zastopati njihov pravi interes. Predstavniki ne smejo posedovati le *širokih političnih in trgovskih informacij*, ki jih posedujejo možje z visoko izobrazbo, ampak morajo biti poleg tega seznanjeni s splošnimi skrbmi in zaposlitvami ljudi (prav tam). Idejo, kako oblikovati polno predstavnštvo, v svojem pismu predlaga Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 76). Takšno predstavnštvo bi dosegli z razdelitvijo držav na *primerno število* volilnih okrajev, volivci pa bi lahko izvolili le tiste, ki prebivajo v tem okraju in imajo trajen interes, izvoljeni predstavnik pa bi moral zbrati večino glasov volivcev.

Melancton Smith (v Elliot ur. 1891, 246) v svojem govoru, kjer prvič omeni naravno aristokracijo, o razlikah, ki definirajo naravno aristokracijo, povzema Adamsa. Tudi za Smitha so glavni razlogi za oblikovanje naravne aristokracije: izobrazba, talent in bogastvo. Te danosti in njihov vpliv članom naravne aristokracije lažje zagotovijo spoštovanje, s tem pa tudi položaj v vladi. Zaradi tega je Smith (prav tam, 247) prepričan, da bo vlada, kot jo je predvidela ustava, padla v roke manjšini mogočnih.

Najbolj podrobno in premišljeno kritiko Smithovega govora je podal Robert R. Livingston. Menil je, da mora biti predstavniško telo dovolj majhno, da se prepreči nered, kot pri razpravljanju drhali [mob], a hkrati tako veliko, da primerno zastopa interese ljudi (prav tam, 275). S Smithom se najprej ne strinja, da bi se morali predstavniki spoznati na celotni potek produkcije dobrin, saj bi tako večino britanskega parlamenta sestavljali tkalci volne (prav tam). Osredotoči se tudi na kritiko ideje, da bi morali predstavniki zastopati čustva. Pravi, da ne razume, kaj Smith misli s čustvi. Če misli interese, potem ni potrebe po tem, da se ponavlja zahteve, če pa s tem misli na čustva, ki ne izhajajo iz interesov, potem ne bi smela biti zastopana (prav tam), saj so

---

med drugimi zavrže tudi Ketcham (2003, 256), ki pri opisu Federal Farmerja v *The Anti-Federalist Papers and the Constitutional Convention Debates*, zapiše, da Lee skoraj zagotovo ni bil avtor pisma Federal Farmerja, ampak je to verjetno bil prav Melancton Smith. Sam se zaradi tematske podobnosti med govori Smitha in pismi Federal Farmerja nagibam k drugi teoriji, a bom vseeno pisal o obeh, kot o dveh ločenih osebah, katerih misli in razmišljanja se dopolnjujejo.

preveč spremenljiva in različna ter bi pripeljala do vsakodnevne menjave vladarjev (prav tam, 276).

Razlog, zakaj je Smith v svojem govoru omenil aristokracijo, je po Livingstonu ta, da se je Smith zavedal neutemeljenosti svojih predpostavk in jih je prav zato utrdil s *fantomom* aristokracije (prav tam, 277). Smith naj bi označil vsakega, ki je uspešen, kot člana naravne aristokracije, torej bi morali biti vsi predstavniki aristokrati. Zaradi tega si Livingston (prav tam) zastavi retorično vprašanje, kdo je lahko potem predstavnik. To ne bi smeli biti, bogati, izobraženi, vrli in modri, saj so vsi aristokrati. Ostanajo le še tisti, ki niso modri, ki niso izučeni in nimajo vrlin. Vladati bi morali tatovi, reveži, slepi in pohabljeni. Povečanje števila predstavnikov bi pomenilo le večje število aristokratov v predstavniškem domu (prav tam, 278). Njegov zaključek je, da v republiki ne obstaja razlikovanje in da so vsi enako *aristokrati*, funkcije in časti so odprte vsem.

Po tako hudi kritiki je Smith čutil dolžnost, da še enkrat obrazloži, kaj razume pod naravno aristokracijo. Zagotovi, da ni sovražnik bogatih, a je prepričan, da so bolj dovzetni za ambicije (prav tam, 280). Poleg tega je prepričan, da ambiciozen revež, ki služi kot stražnik, naredi manj škode, kot ambiciozen bogataš, ki služi kot guverner. Glede vprašanj, ki jih ima Livingston o naravni aristokraciji, pa ga Smith napoti prav k branju Adamsove *Obrambe* (prav tam, 281).

Če naj bi spodnji dom zastopal interese revnih (Hamilton v Farrand ur. 1911a, 424), potem je bil senat oblikovan z namenom, da zastopa interese naravne aristokracije. Ravnotežje pa lahko zagotovi samo močna izvršilna veja oblasti (Adams 1851, 398). Tu je konvencija naletela na težavo, kako naj določi volitve predsednika, ne da bi se porušilo ravnoesje. Če bi bile volitve predsednika ljudske, bi bile preveč demokratične in bi predsednik tako zastopal interese revnih. Z določitvijo kvalifikacij za volivce bi predsednik postal orodje bogate aristokracije. Konvencija se je tako odločila za volitve prek elektorjev, če pa bi se izkazalo, da ima več kandidatov enako število glasov, bi predsednika določil senat (Journal v Farrand ur. 1911b, 493–494).

Najbolj je temu, da bi senat odločal o izvolitvi predsednika, v primeru enakega števila glasov, nasprotoval James Wilson. Ta predlog in večji del ustave je označil za nevarni nagib k *aristokraciji*, saj se senatu podeljuje preveč moči (v Farrand ur. 1911b, 522). V takem sistemu bo imel senat neposredno moč izvoliti predsednika in tudi posredno moč imenovanja državnih uradnikov in sodnikov. Senat sprejema tudi pogodbe in sodi v ustavni obtožbi. Zaradi vseh teh razlogov predsednik ne bo »človek ljudstva, temveč služabnik senata.« (prav tam, 523) Senat bo tako postal glavno telo in

bo imel neposreden vpliv, tako na predsednika, kot tudi na države, ki jih zastopa. Zato Roger Sherman (v Farrand ur. 1911b, 527) predlaga, da se moč odločanja, v primeru izenačenih glasov pri volitvah predsednika, prenese iz senata na predstavniški dom.

S tem so omilili navezavo med predsednikom in senatom, kar pa ni spremenilo dejstva, da je bila povezava med predstavniki in ljudstvom zelo omejena. Predstavniški dom je bil tako majhen, da je bil Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 76) prepričan, da bodo predstavniki izhajali večinoma iz naravne aristokracije, zelo malo pa jih bo iz *naravne demokracije*. Najbolje je občutke glede ločitve predstavnikov od ljudstva opisal John Francis Mercer (čeprav v drugačnem kontekstu³²). Mercer (v Farrand ur. 1911b, 284) je prepričan, da kakršna koli vlada deluje v korist bogatim, ter da se oblikovanju aristokracije ne da izogniti, saj ta izhaja že iz zavarovanja lastninske pravice. Voljene vlade postanejo aristokratske že zaradi tega, ker je oblastnikov malo, zato lahko svoj vpliv nad ljudstvom izrabijo v svojo osebno korist. Tudi ameriške vlade bodo postale aristokratske, oziroma so že. Javno delovanje vlad po državah ni oblikovano tako, da bi služilo ljudem, ampak koristi guvernerjem. Ljudje se zaradi tega pritožujejo in na volitvah menjajo svoje oblastnike ter s tem tudi način delovanja vlad. Mercer v takšnih političnih menjavah vidi le menjavo ene sheme za bogatenje vladarjev za drugo. Ljudje s tem nič ne pridobijo, se pa država dodatno destabilizira. Prepričan je tudi (prav tam), da se lahko vlada le s silo ali z vplivom, kar ga pripelje do zaključka, da se mora oblikovati močna izvršilna oblast. To se doseže le tako, da se prepreči zasedanje izvršilnih uradniških funkcij članom zakonodaje in se oblikuje izvršilni svet, sestavljen iz članov obeh domov (prav tam, 285). Edino to prepreči vojno med aristokracijo in ljudmi ter ljudi obrani, pred špekulativnimi zakonodajami.

6.3.4 JEFFERSONOVA DEMOKRATIČNA REPUBLIKA

Nekaj let za Mercerjem je tudi Thomas Jefferson (v Appleby in Ball ur. 2004, 164) izrazil nezaupanje v predstavnike, leta 1798 tako zapiše, da

*/č/*eprav je pravilno oblikovana in upravljana vlada, eden večjih blagoslovov in najmočnejši instrument za zagotavljanje varnosti in sreče ljudi zbranih v velikih družbah, a tako veliko je nagnjenje tistih, katerim se oblast */.../* podeli, da jo */zlorabijo/*³³ z namenom pridobivanja osebnega bogastva in nadvlade prek popolnega zatiranja svojih sodržavljanov, da smo začeli dvomiti, če ni stanje naših prvobitnih sosedov, ki živijo brez zakonov ali magistratov, boljše od množice ljudi narodov sveta, ki čutijo njihove zakone in magistrate, le kot dodatno težo.

---

³² Mercer je svoj pogled predstavil v kontekstu vprašanja, ali lahko predstavniki zasedajo tudi druge vladne funkcije. Mercer je temu nasprotoval prav v temu govoru.

³³ V originalu pervert

Jefferson (prav tam) je prepričan, da so tako državne vlade, kot federalna vlada ZDA, vzpostavljene na načelu, da je »ljudstvo samo najbolj varno za upravljanje z oblastjo in da se ne sme noben del nje podeliti drugim, če so ga sami zmožni izvajati«.

Že samo ta dva citata naslikata Jeffersona kot podpornika demokracije. Njegova definicija republike takšno prepričanje le še potrdi. Zanj je »/.../ republika vlada državljanov samih, ki delujejo neposredno in osebno v skladu s pravili, ki jih je določila večina« (prav tam, 207). Se pa zaveda, da je takšna vlada omejena na majhen teritorij. Samovlada državljanov je za Jeffersona (prav tam) ideal, od katerega resnične republike bolj ali manj odstopajo. Predstavništvo, s kratkim mandatom, je tako najbližje idealu republike. Druge oblike, ki so dlje od ideala republike, vsebujejo poleg predstavništva še, »/.../ ločene veje oblasti, ki jih izbirajo ljudje posredno ali neposredno, za daljše obdobje, dosmrtno ali dedno«. Prav to je definicija republike, ki jo poda tudi Publius (Carey in McClellan ur. 2001, 194). V ZDA je za Jeffersona (v Appleby in Ball ur 2004, 208) predstavniški dom najbolj republikanski (demokratski), senat je vsako leto manj, predsednik je še manj, ker je voljen posredno, sodstvo pa je »anti-republikansko, saj je dosmrtno«. Prav tako so države manj republikanske, kot bi morale biti, saj ima ljudstvo manj nadzora nad oblastniki, kot ga zahtevajo njihove pravice in interesi (prav tam, 209).

Jefferson (prav tam, 219) predstavi tudi načrt, kako doseči »resnično demokracijo«. Glavno vlogo v njem igrajo *wardi*, ki jih vidi kot osnovne četrti iz katerih bi imenovali predstavnike na vse ravni, državne in zvezne (prav tam). Organizacija v *warde* bi ljudem omogočila mirno zatrtje [crush] uzurpacije vlade s strani njihovih predstavnikov, brez potrebe po vstaji (prav tam). Taka ureditev bi napravila velik teritorij zveze, za najbolj republikanskega. Tudi v Jeffersonovi *demokraciji* so nekateri izključeni iz možnosti odločanja. Izključil bi otroke, ženske, ki se v imenu morale ne smejo »promiskuitetno družiti z moškimi« in sužnje, ki jim njihovo »nesrečno stanje odvzame pravici do volje in posesti« ter zato teh pravic ne morejo izvajati v skupščini (prav tam, 220).

Kljub svoji *demokratičnosti* je Jefferson trdno verjel, da mora vladati naravna aristokracija (prav tam, 187). Glavno vlogo pri oblikovanju in izbiri naravne aristokracije bi po njem (prav tam, 189) imeli prav *wardi*. V vsakem bi ustanovili brezplačno šolo, ki bi letno izbrala najboljše učence. Ti bi dobili štipendijo za izobraževanje v okrožni šoli, ta pa bi določeno število najboljših učencev poslala na univerzo. Tako bi dobili vsi, ki si to zaslužijo, izobrazbo, ne glede na to, kako so

premožni. S tem bi preprečili, da bi bili izvoljeni le tisti, ki imajo bogastvo ali so rojeni v pomembno družino (prav tam). Splošna izobrazba in svobodne volitve bi poskrbele za ločitev prave naravne aristokracije, od psevdo-aristokracije (prav tam, 187 in 190). Oblikovanje aristokracije v svojo vejo oblasti, kot je to napravila ustava s senatom, pa za Jeffersona lahko le poveča škodo (prav tam, 187). To ni potrebno, za zavarovanje njihovega interesa in preprečevanje prerazdelitve posesti, saj se znajo bogati vedno prebiti na vsa mesta oblasti (prav tam).

Jeffersonovo (idealno) republiko lahko imenujem tudi za demokratično republiko, saj temelji na demokratičnih idejah, a je vseeno republika. Demokratična republika je na najnižji ravni *wardov*, oblikovana kot neposredna demokracija, na višjih ravneh države in zveze, pa je še vedno *republikanska* in zahteva vlado prave naravne aristokracije. Naravna aristokracija je prek splošne izobrazbe demokratizirana, saj vsem omogoča dosego enake izobrazbe. Jeffersonova (demokratična) republika je tako hkrati blizu federalistični republiki, sodobni demokraciji, kot tudi idejam neposredne demokracije.

6.4 JE REPUBLIKA RES DOBRO UREJENA DEMOKRACIJA?

Republika se je izkazala za veliko bolj zapleten pojem, kot se je zdelo na začetku. Definicija, s katero sem začel raziskovanja pomena republike je bila: *republika je dobro urejena demokracija*. Ta definicija sama po sebi ne pove ničesar o tem, kaj republika je. Zato sem svojo pozornost usmeril k načelom, na katerih se mora vzpostaviti republika, kot jih je izpeljal Hamilton na podlagi Madisonovega govora. Prvo načelo se glasi: *republike morajo biti tako velike, da se napravi kombinacije interesov za naporne*. Poleg velikega teritorija morajo dobro urejene republike vsebovati (tako Publius) še delitev oblasti, zavore in ravnotežja, sodnike z mandatom za čas dobrega vedenja ter predstavništvo. Vse te lastnosti so nujne za dosego prvega načela, s katerim se prepreči tiranijo (večine). Za dosego tega, pa se mora vladati z za vse enakimi zakoni, sprejetimi s skupno privolitvijo (in ne z vladanjem enega nad ostalimi). Ali krajše: *republika je vladavina zakonov in ne mož*.

Vladanje zakonov se lahko doseže le s tem, da se prenese moč sprejemanja zakonov iz ljudstva na predstavnike, ki zastopajo njihove interese, prvo načelo, skupaj z ostalimi lastnostmi, pa naj bi doseglo, da se ne oblikuje tiranija (večine) znotraj zakonodaje. Oblikovanje tiranije še dodatno prepreči drugo načelo, ki zahteva, da so *volitve preračunane tako, da prečistijo ljudsko predstavništvo*. Predstavništvo v republiki je lahko izvoljeno posredno ali neposredno. Predstavniki pa imajo ali časovno omejen mandat, ali mandat vezan na dostojno vedenje.

Poleg tega, da mora republika zavarovati ljudstvo pred tiranijo, mu mora zagotoviti uživanje svobode, zavarovati lastnino in mu omogočiti spremembo oblasti, če prekrši te pravice, ali ni primerna za dosego teh pravic. Te pravice naj bi bile najbolj zavarovane prav v republiki, ki ima velik teritorij. Za izvajanje republike na velikem teritoriju, pa je nujna *živahna vlada*. Prav *živahna vlada* zahteva drugače oblikovano predstavništvo, ki je manj strankarsko in lažje dosega skupen interes. Na konvenciji so se tako odločili za oblikovanje vlade z dvodomno zakonodajo in močno izvršilno oblastjo.

Dva domova zakonodaje naj bi zastopala dva *glavna* razreda, spodnji naj bi zastopal revnejše, zgornji bogate. Prenos kvalifikacij na države je spodnji dom naredil za manj demokratičnega, saj se je izločilo veliko število prebivalcev, ki niso bili dovolj bogati, pravega spola ali prave rase. Oblikovanje drugega doma pa je sprožil razprave o naravni aristokraciji in vprašanja, ali se mora to omejiti ali podeliti moč vladanja. To je nekatere (kot Johna Francisa Mercerja) navdalo s prepričanjem, da bo vzpostavljena vlada

delovala v korist bogatih in s tem prej ali slej postale aristokratske.

Jefferson (v Appleby in Ball ur. 2004, 187), nasprotno, naravne aristokracije ni imel za nevarnost, ampak za »najboljše darilo narave za /.../ vlado družbi«. Namesto, da se naravno aristokracijo oblikuje v svoj dom, bi se moralo zagotoviti, da imajo vsi enake možnosti za to, da postanejo njeni člani. Demokratizacija naravne aristokracije bi se dosegla prek splošne izobrazbe in z oblikovanjem majhnih okrožij, kjer bi se vlada izvajala (skoraj) neposredno. Člani takšne naravne aristokracije bi lahko postali vsi, ne glede na njihovo poreklo, kar bi tudi zagotovilo njihovo izvolitev na vodilne položaje. Za takšno obliko vladavine bi se res lahko trdilo, da je dobro urejena demokracija. Sprejeta ustava je bila daleč od Jeffersonove ideje republike, a je njena ureditev še vedno bila znotraj širše definicije republike, ki jo priznavata, tako Jefferson, kot Publius.

7 DEMOKRACIJA KOT IDEAL REPUBLIKANSKE VLADE

Jefferson ni bil popolnoma sam v prepričanju, da je demokracija ideal republikanske vlade. Podoben pogled na demokracijo, ali vsaj glede večjega vpliva ljudstva na svoje predstavnike, so z njim delili tudi anti-federalisti. Anti-federalisti niso toliko predlagali nove oblike oblasti, kot so želeli ohraniti obliko oblasti izbojevano v ameriški revoluciji. Tako so bili podporniki omejene oblasti in nasprotniki živahne oblasti, ki so ji zagovarjali federalisti. Živahna vlada zahteva, da jo izvaja naravna aristokracija, čemur so izrecno nasprotovali anti-federalisti. Mercer in Federal Farmer sta tako bila prepričana, da bo ustava vzpostavila aristokratsko vlado, ločeno od ljudstva. Prav ljudstvo, ki ga sestavljajo srednji in nižji razredi pa je Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 76) imenoval za naravno demokracijo in s tem poudaril socialno dimenzijo demokracije.

7.1 ANTI-FEDERALISTI IN DEMOKRATIČNA REPUBLIKA

Socialno dimenzijo demokracije je na kratko na konvenciji omenil George Mason (v Farrand ur. 1911a, 49), ki je opozoril, da bodo ne glede na bogastvo potomci članov konvencije, prej ali slej postali del nižjih slojev, zato se mora oblikovati takšna ustava, ki bo poskrbela za pravice in srečo vseh slojev, torej tako *naravne aristokracije*, kot tudi *naravne demokracije*. Naravno demokracijo naj bi po Federal Farmerju (v McDonald ur. 1999, 105) sestavljali svobodni kmetje [Yeoman], nižji oficirji in uradniki, ribiči, obrtniki, trgovci ipd.. Posamezniki iz naravne demokracije nimajo tako velikih ambicij, kot možje iz naravne aristokracije, so pa bolj odkritosrčni. Odvisni so od majhnih posesti, marljivosti in trdega dela (prav tam, 106). Naravno demokracijo sestavljajo prav tisti, ki jih Publius (v Carey in McClellan ur. 2001, 170) v svojem *Federalistu št. 35 podredi* interesu bogatih. Zanj je interes tako majhnih, kot velikih zemljiških lastnikov enak, medtem ko vsi ostali najdejo svojega naravnega zaveznika v bogatih trgovcih. Zdi se, kot da so federalisti in člani konvencije želeli ustavo oblikovati tako, da bo ta čim bolj uspešno preprečila vdor revne demokracije v zvezno vlado.

7.1.1 PRAVIČNO IN POLNO PREDSTAVNIŠTVO JE TEMELJ DEMOKRATIČNE REPUBLIKE

Anti-federalisti so nasprotno od Publiusa pravično in polno predstavništvo razumeli, kot nujno za svobodno vlado. Federal Farmer v svojem drugem spisu (v Ketcham ur. 2003, 264–265) zapiše, da je za svobodno in dobro vlado potrebno popolno in enakopravno predstavništvo ljudstva v zakonodaji in sojenje s poroto. Popolno in

enakopravno predstavništvo je tisto, »/.../ kjer imajo predstavniki enake interese, občutja, mnenja in poglede kot ljudstvo, če bi se samo sestalo. Pravično predstavništvo bi moralo biti urejeno tako, da bi lahko imel vsak razred mož v skupnosti, pravično razmerje svojih najbolj informiranih mož, ki bi sestavljali zakonodajo, kar pomeni, da bi moralo biti predstavništvo množično /.../« (prav tam, 265). Brutus v svojem šestem spisu (prav tam, 325) glede predstavništva zapiše, da je svobodna oblast tam, kjer ljudstvo poseduje moč za sprejemanje zakonov ali neposredno ali prek predstavnikov. Predstavništvo se mora oblikovati tako, da bo zmožno razumeti resnične interese družbe, v imenu katere deluje.

To ne pomeni, da so anti-federalisti videli partikularni interes kot nekaj nujnega, ali celo dobrega. Brutus zapiše, da je cilj vsake svobodne vlade javno dobro in vsi ostali interesi se mu morajo podrediti (prav tam, 325). Nasprotni svobodni vladi Brutus postavi tiransko vlado, katere cilj je sreča in povečevanje enega ali manjšine, temu cilju pa so podrejeni tako javno dobro kot tudi ostali interesi. Svobodna vlada je urejena tako, da zbere poglede in želje celotnega ljudstva, tiranska pa tako, da loči interese vladarjev od interesov vladanih. Vsaka vlada, ki ji manjka popolno in pravično predstavništvo ni svobodna vlada, saj ni po volji ljudstva, temveč manjšine (prav tam).

Anti-federalistična definicija svobodne vlade je nasprotna ideji razširjene republike, ki jo Publius zagovarja v Federalistu deset, kjer trdi, da je za republiko bolje, če je razmerje med predstavniki in ljudstvom nižje (Madison 1992, 584). Hkrati pa Publius (prav tam) priznava, da obstaja neka sredina. Preveč volivcev na enega predstavnika, bo te naredilo za nezadostno seznanjene s krajevnimi razmerami in interesi. Z zmanjševanjem volivcev na enega predstavnika, bodo ti preveč vezani na svoje volivce in ne bodo pripravljeni na zasledovanje velikih nacionalnih ciljev.

Ustava je za Publiusa (prav tam) zmes obeh, saj bodo nacionalni interesi stvar Kongresa ZDA, krajevni interesi pa stvar zakonodaj po (zveznih) državah. Brutus (v Ketcham ur. 2003, 326) se s takšno predstavo zvezne ustave ne strinja. Prvič, ker verjame, da bo zveza ukinila države in drugič, ker majhno število predstavnikov v zvezni zakonodaji pomeni, da to predstavništvo ni pravično, saj ni podobno ljudstvu v svojih načelih in mišljenjih. Najboljši položaj za ukinitvev držav ima po Brutusu (prav tam 308) sodstvo. Odločitve sodstva se tudi ne more razveljaviti, saj je odločitev vrhovnega sodišča končna. Zato bi se moralo, tako Brutus (prav tam, 309), razlaganje ustave pustiti zakonodaji, ki je vezana na ljudstvo. To ima moč odstaviti predstavnike, če bi se ti preveč oddaljili od njihovega interesa.

Brutus (prav tam, 331) v svojem šestnajstem spisu poleg kritike, predstavi prijeme, ki lahko omejijo možnost zatiranja, za kar pa se mora uvesti močan nadzor. Najboljša omejitev in najboljši nadzor izhajata iz višje oblasti, zato se mora republikanska vlada oblikovati tako, da so v času vladanja, vsi člani vlade odgovorni nekomu nad njimi, na koncu pa so vsi odgovorni ljudstvu. Brutus (prav tam) se strinja z delitvijo oblasti na veje, a zahteva, da te upravlja čim večje število ljudi, nikoli pa ne predstavi celotnega načrta za organiziranje vlade. Še več, tega ne stori nihče izmed anti-federalistov.

Razloge, zakaj ni osnutka anti-federalistične ureditve, najbolje predstavi Federal Farmer v svojem prvem pismu (prav tam, 263), v katerem našteje tri oblike svobodne vlade, pod katerimi lahko ZDA obstajajo. Prva oblika je federalni načrt, kjer se posamezne republike združijo v federacijo. Zakonodaja in človekove pravice so pristojnost držav, federalni Kongres pa je sestavljen iz delegatov, ki jih lahko odpokličejo (prav tam, 263–264). Druga oblika je popolna konsolidacija (nacionalni načrt), v kateri se države ukine in združi v eno vlado, ki ima eno izvršilno, eno sodno in eno zakonodajno oblast. Sprejetje takšne oblike Federal Farmer (prav tam) označi za najhujšo napako, če se ta oblika izkaže za neizvedljivo. Tretja oblika pa je delna konsolidacija (kar kasneje poimenuje federalna; glej: Dry 2003, 219). Države se združi (konsolidira) za določene nacionalne cilje, hkrati pa ostanejo ločene samostojne države pri notranji politiki [internal police]. Splošno vlado v tem sistemu sestavljajo tri veje, njene pristojnosti pa so omejene na vse zunanje zadeve, trgovanje, vojsko, mornarico, odnose z Indijanci, vojno in mir, ter nekaj notranjih zadev, omejene na kovanje denarja, pošto, mere, organiziranje milice, naturalizacijo in morda stečaje (v Ketcham 2003, 263–264). Mnenje Federal Farmerja (prav tam, 264) je, da edino tretja oblika lahko zagotovi svobodo in srečo ljudi. Predlagana ustava je v očeh Federal Farmerja, in tudi ostalih anti-federalistov, oblika delne konsolidacije. A konvencija naj bi tak načrt predlagala z namenom, da si vlada kasneje nabere vso oblast in ZDA združi pod eno oblast. To, ter vztrajanje malih držav pri enakopravnem predstavnstvu v senatu, je razlog za največje napake predlagane ustave. Glede oznake ene *stranke* kot *federalistične* in druge kot *anti-federalistične*, je Federal Farmer konsolidacije (v Dry 2008, 219) prepričan, da so na obeh straneh pravi federalisti v tem, da si želijo uspeh načrta delne. Boljša delitev bi po njegovem mnenju bila na republikance in anti-republikance.

Thomas Jefferson, v svojem prvem predsedniškem nagovoru iz leta 1801, najbolj jasno zastopa razumevanje Federal Farmerja, kaj pomeni biti republikanec.

Predsedniška tekma je bila takrat še posebej vroča (Appleby in Ball ur. 2004, 172). Z Jeffersonom je oblast prvič prešla iz rok federalistične stranke k republikanski stranki. Jefferson (prav tam, 174) je želel s svojim govorom združiti politično razdeljen narod in prikazati, da so načela republikancev in federalistov enaka. Kot pravi »vsi smo republikanci – vsi smo federalisti« (prav tam), vsi morajo zato slediti tako federalnim, kot republikanskim načelom, torej združitvi zveze in predstavniške vlade. Republikanska vlada je, za Jeffersona (prav tam), najbolj trdna vlada na svetu, saj je edina, kjer se vsak mož zgleduje po standardih zakonov in v kateri vsak vidi poseganje v javne zadeve, kot nekaj, kar se ga tiče. Tako Jefferson, kot tudi anti-federalisti so si torej želeli le bolj demokratičnega predstavništva znotraj federalno urejene republike, ki jo je vzpostavila ustava. Takšno predstavništvo naj bi bilo po prepričanju federalistov le grožnja svobodi in vodilo v tiranijo večine.

7.1.2 DEMOKRATIČNA REPUBLIKA IN SVOBODA

Zakaj so takrat demokracijo razumeli kot obliko vladavine, v kateri se ne more zavarovati svobode? Adams (1851, 405–406) tako trdi, da v »preprostih demokracijah« posameznik uživa v prednostih zakonov, a nima zagotovila, da se bo njihovo izvajanje nadaljevalo. Publius (Madison 1992, 583) pa vidi čisto demokracijo nezdržljivo z varnostjo in lastninsko pravico, ki sta zanj temelj svobode. A kaj sploh pomenita ti dve izjavi? Delni odgovor na to vprašanje poda Randolph na začetku konvencije, ko predstavlja virginijski načrt. Zanj glavne nevarnosti izhajajo iz demokratičnih delov ustav, saj nobena ustava ni zagotovila ustreznega zakonskega nadzora [check] nad demokracijo (Randolph v Farrand ur. 1911a, 26).

Na konvenciji sta očitno obstajali dve definiciji svobode v demokraciji (oziroma demokratični republiki), negativna in pozitivna. Negativna definicija je Adamsova, ki so jo povzeli skoraj vsi člani konvencije in Publius. Ta definicija vidi (preprosto) demokracijo kot vlado izven ravnovesja, saj ji manjka tako zgornji – aristokratski dom zakonodaje, kot tudi močna izvršilna veja, ki z nadzorom drži celotno vlado v ravnovesju. Prav to pomeni, da ni zagotovljeno nadaljnje izvajanje dobrih in enakopravnih zakonov (Adams 1851).

Drugo definicijo bom izpeljal iz Masonovega (v Farrand ur. 1911a, 111) govora, ki jo prav tako poimenuje za republikansko obliko svobode, a jo bom zaradi nasprotovanja Adamsovi republikanski svobodi označil za *demokratično*. Mason vidi glavno načelo republike v ljubezni in se v tem sklicuje na Montesquieuja (1989, 31), ki vidi prav

ljubezen do republike kot glavno vrtilino v demokratični republiki. Edina ambicija, ki bi jo morali po Montesquieuju (prav tam) imeti državljani demokratične republike je ambicija, da služijo svoji državi bolje kot ostali sodržavljanji.

To je popolnoma nasprotno s Publiusovim razmišljanjem (v Carey in McClellan ur. 2001)³⁴, ki vidi ambicijo in interes kot vir strankarstva, ki ogroža svobodo. Zato se mora najprej razširiti sfero in prečistiti predstavništvo, da se med ljudstvom ne more oblikovati prevladujoči interes. Nadalje Publius v Federalističnem spisu številka 51 (prav tam, 269) zapiše, da se mora vlada oblikovati tako, da najprej nadzoruje [control] vladane in drugič, da nadzoruje sama sebe. Ali je to res potrebno? Adams (1851, 402) vidi nujnost, da se ljudstvu omeji svobodo z zakoni, na katere sami pristanejo z namenom, da ohranijo toliko svobode, kot sami mislijo, da jo potrebujejo. To ne pomeni le, da so zakoni, ki hkrati omejujejo in ohranjajo svobodo nujni, temveč tudi, da lahko ljudstvo, ali celo njihovi predstavniki z zakoni svobodo tako omejijo, da jo skoraj ukinejo.

Mason pravi, da se je vsak pripravljen boriti, ko gre za njegovo pravico (v Farrand ur. 1911a, 111). Res, da s tem misli predvsem na vojno stanje, ampak ali se ne bi ljudje borili za svoje pravice tudi v miru, če bi se jim zdelo, da so te ogrožene? Mar ni prav ohranjanje, ali celo širjenje pravic glavni interes in ambicija ljudstva v demokraciji? To priznava celo Publius (Madison 1992, 582), ko trdi, da so »/.../ vzroki strankarstva vsajani v samo naravo človeka«. Na to vpliva tudi položaj v družbi, saj tisti, ki imajo lastnino in tisti, ki je nimajo, tvorijo dva različna interesa, kar velja, za vse družbene razrede. Njihov interes se morda razlikuje v nekaterih stvareh, a vsi imajo interes, da se ohranja pravica do lastnine. Tisti, ki lastnine nimajo, pa si želijo, da bi imeli enako pravico do lastnine kot ostali. Navsezadnje: mar ne more ambicija nasprotovati ambiciji tudi izven sistema predstavniške vlade? Če imajo ljudje drugačne ambicije, ali to ne pomeni, da se bi te tudi izven vlade združile v skupni interes, ki bi bil prav *splošni interes* celotne države? Publius (Madison 1992) temu nasprotuje, ker je čista demokracija omejena na majhen teritorij in majhno populacijo, kjer živijo ljudje različnih poklicev, ambicij in interesov, iz katerih se oblikuje splošni interes na lokalni ravni, namesto na državni ravni.

Mason v govorih na konvenciji, 4. in 6. junija, poda nekakšen model vladanja demokratični republiki. Predstavnike bi morali demokratično voliti, kar pomeni, da

---

³⁴ Glej: *Federalist št. 10* in *Federalist št. 51*.

morajo predstavniki sočustvovati s svojimi volivci, morajo misliti in občutiti kot oni, zato morajo izhajati izmed njih (Mason v Farrand ur. 1911a, 133). Izvršilna oblast mora biti sestavljena iz več posameznikov (Mason predlaga tri), ki izhajajo iz (treh) različnih delov države, da so bolj obveščeni o lokalni problematiki (prav tam, 113). Takšna vladavina bi bila demokratična in bi hkrati zagotavljala svobodo ljudstvu.

Kako se svoboda zavaruje v demokratični republiki? V njej je interes posameznikov zastopan v zakonodaji. Ambicije se ne zavirajo le znotraj vlade, temveč pri tem sodeluje celotno ljudstvo. To pomeni, da svoboda na koncu ni omejena z zakoni, na katere ljudje privolijo, ker so jih sprejeli njihovi predstavniki, ki morda ne predstavljajo njihovih interesov, temveč jo omejuje interes, ki je skupen vsemu ljudstvu, torej prav svoboda. Ali kot Jefferson (v Appleby in Ball ur. 2004, 224) definira svobodo: »/s/voboda v najširšem pomenu je neomejeno dejanje po naši volji. Pravična svoboda je ta oblika svobode, omejena z enakimi pravicami drugih. Ne dodajam "znotraj omejitve zakonov", saj je lahko zakon tiranova volja«.

7.1.3 ALI REPUBLIKA OMEJI SVOBODO

Jeffersonova ideja pravične svobode postavi pod vprašaj prejšnjo definicijo svobodne vlade in republike, torej *republika je vladavina zakonov in ne mož*. Zakon je lahko enako tiranski, kot pa volja mož. Vladavina zakonov omeji svobodo tudi, če ji ne vladajo tiranski zakoni. S sprejetjem ustave, torej vrhovnega zakona, si ljudstvo predpiše toliko svobode, kot jo želi imeti (Adams 1851, 402). Po teoriji družbene pogodbe, kot jo razume Adams, je tiranija lahko enako utemeljena na ljudski privolitvi, tako kot demokracija in republika. Ustavo, kot vrhovni zakon, s katero si ljudstvo predpiše meje svobode, vidi tudi Publius. Preambula ustave, ki jo označi za *zakon* v imenu ljudstva, je zanj dovolj, da se ohranijo vse pravice ljudstva (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 445). Preambula ustave je za Publiusa (prav tam; primerjaj: Ustava ZDA 2005) torej neka strnjena verzija listine pravic. Kako razumeti preambulo kot listino pravic? *Mi, Ljudstvo Združenih Držav* je privolitev ljudstva, da se z ustavo omeji njihova svoboda. Toda s kakšnim namenom? Najprej v imenu *bolj dovršene Zveze*, torej v imenu dobre vlade. Potem v imenu, da se *zavaruje notranji Mir in zagotovi skupna obramba*, torej v imenu varnosti, tako pred notranjimi, kot zunanji nevarnostmi. Nadalje zato, da se *pripomore k splošnemu Blagostanju*, torej iskanju sreče, kar se doseže tako, da se vzdržuje varnost in pravica do lastnine. *Zavarujemo Blagoslov Svobode* nad nami in našim Znamstvom pa zagotavlja, da bo vlada vzpostavljena s to

ustavo, tudi v prihodnje ohranjala vse prej naštete pravice in s tem svobodo.

Anti-federalistom takšno zagotovilo ni bilo dovolj. Da ni deklaracije pravic, je Mason (v Farrand ur. 1911b, 637), kot prvi poudaril v svojih *Razlogih za nasprotovanje ustavi* [Reasons for Dissent...]. To je bil tudi eden izmed razlogov, da ni podpisal ustave (Mason v Farrand ur. 1911b, 649). Svojo zahtevo, da se k ustavi doda listina pravic in amandmaji, ki bi bolj zavarovali svoboščine in pravice ljudi, je Mason nadaljeval tudi na konvenciji v Virginiji. Iz virginijske konvencije sta najbolj pomembna dva Masonova govora. V prvem je poudaril, kako pomembno je imeti listino pravic, saj si z njo ljudstvo pridrži nekatere moči (Mason v Elliot ur. 1836c, 265). Listina pravic je bila sprejeta, ker ljudje niso zaupali svojim sodržavljanom, s katerimi so imeli pogosto in neposredno komunikacijo. S sprejetjem ustave, brez te listine, pa se ljudje odpovejo velikemu delu pravic in oblast podelijo predstavnikom, ki niso navezani na ljudstvo. Druga klavzula šestega člena ustave (Ustava ZDA 2005, VI), ki razglasi ustavo in zakone, ki so sprejeti v skladu z njo, za »vrhovno Pravo Države«, pa po njegovem mnenju razveljavi listine pravic, ki so jih sprejele državne zakonodaje (Mason v Elliot ur. 1836c, 265–266).

V drugem govoru je poudaril, da je od odločitve konvencije odvisna svoboda milijonov še ne rojenih (prav tam, 271). Nekateri so primerjali sprejetje ustave z združitvijo Anglije in Škotske, a se Mason (prav tam) s tem ni strinjal, saj so bile pravice Škotov zavarovane, česar pa si on in vsi anti-federalisti³⁵ pri vstopu v Zvezo želijo. Želijo uveljaviti amandmaje, ki bodo zavarovali svoboščine in srečo ljudi na jasni in preprosti razlagi. Vladi želijo »/.../ dati dovolj energije na resničnih republikanskih načelih;« odtegniti pa ji želijo takšne moči, »/.../ ki niso popolnoma potrebne same po sebi, ampak so [celo] zelo nevarne.« Želijo si tudi takšnih amandmajev, ki bodo jasno začrtali, katere moči ostajajo pri državnih vladah in katere so podeljene zvezni, da se preprečijo razprtije in nasprotovanje interesov v prihodnje. Sam bo z veseljem podprl ustavo, če bodo taki amandmaji sprejeti.

Poleg Masona, je bil drugi pomemben anti-federalist na virginijski konvenciji, Patrick Henry. Tudi on se je osredotočil na preambulo, predvsem njen začetek *Mi, ljudstvo Združenih Držav*. Henry je utemeljitev ustave na ljudstvu namesto na državah, označil za » /.../ uničevalno, neprimerno in nevarno« (v Elliot ur. 1836c, 44). Takšna ustava zanj ni niti monarhija, ki je pogodba med vladarjem in ljudstvom niti

---

³⁵ V govoru Mason uporablja »We«, ko govori o svojih zahtevah, kar lahko pomeni le, da govori v imenu vseh anti-federalistov

konfederacija, kjer se združi več držav, ki ohranijo svojo suverenost in tudi ni demokracija, kjer ljudstvo varno obdrži vse svoje pravice. V tem je zanj ustava tako radikalna resolucija [revolucija³⁶], »/.../ kot tista, ki nas je ločila od Velike Britanije. Tako radikalna je, če bodo pri prehodu naše pravice in privilegiji ogroženi in se bo ukinila suverenost Držav: mar ne vidimo dovolj jasno, da je temu tako? Pravice vesti, sojenje s poroto, svoboda tiska, vse vaše imunitete in svoboščine, vse pretenzije do človeških pravic in privilegijev, so nezavarovane, če ne izgubljene.« (prav tam)

Henry (v Elliot ur. 1836c, 461) je videl nekaj podobnega listini pravic, v devetem razdelku prvega člena ustave, ki omejuje moč Kongresa. Te omejitve so hkrati tudi edine omejitve vlade ZDA. Omejitve v tej »Kongresni listini pravic«, kot ta razdelek poimenuje Henry, so tako šibke, da se da jasno razbrati, da je Kongresu dovoljeno vse, kar ni eksplicitno prepovedano. Prva prepoved je, da se *habeas corpus* ne bo suspendiral, razen v primeru upora ali invazije, ko bi to zahtevala javna varnost (primerjaj: Ustava Združenih držav Amerike 2005, I.9.2). Henry (v Elliot ur. 1836c, 461) to razume kot dokaz, da bi brez te klavzule Kongres lahko *habeas corpus* suspendiral kadarkoli, kar pomeni, da se s sprejetjem ustave odpovejo vsemu, kar ni jasno pridržano. Randolph (prav tam, 463–471), ki se je v času med ustavno konvencijo in virginijsko konvencijo odločil podpreti ustavo, mu glede teh obtožb odgovori, da je deveti razdelek prvega člena le omejitev vlade v primerih, ki jih podeli osmi člen.

Podobne razloge proti ustavi, kot sta jih podala Mason in Patrick Henry na Virginijski konvenciji, so uporabili vsi anti-federalisti, predvsem Centinel. V svojem prvem spisu se je Centinel (v Ketcham ur. 2003, 230) podrobneje lotil kritike Adamsovih načel vladanja, ki so »zavedla nekatere može na konvenciji«. Najprej povzame glavno idejo Adamsovega razmišljanja o razmerju med tremi vejami, ki mora proizvesti ravnovesje interesov. Vršilci funkcij bodo sledili le svojim ambicijam in interesom, zato se mora v vladi oblikovati nasprotovanje interesov med člani dveh domov, ki jih uravnava izvršilna veja.

Po Centinelu (prav tam), Adamsova hipoteza predpostavlja, da je človeška modrost kos nalogi vzpostavitve treh enakih redov v vladi. Pogledi in interesi teh treh delov bi morali biti tako različni, da bi to preprečilo koalicio katerihkoli dveh, z namenom uničiti tretjega. Centinelu se zdi taka oblika oblasti himerična in ne bi trajala niti en dan, saj so razlike med talenti, modrostjo in podjetnostjo človeštva tako velike, da bi se

---

³⁶ Primerjaj Ketcham ur. 2003, 199. V govoru, kot je zapisan v Elliotovih razpravah, se na tem mestu pojavi beseda *resolution*, v Ketchamu, pa namesto nje *revolution*.

tehtnica hitro nagnila v korist enemu ali drugemu telesu (prav tam, 230–231). Takšna oblika je bolj primerna za Anglijo, kot za ZDA. Različni redi (demokratski predstavniški dom, senat sestavljen iz naravne aristokracije in monarhična izvršilna oblast, ki jo poseduje le en posameznik) v vladi, ne bodo proizvedli skupnega dobrega. Edino vlada, ki drži tiste katerim je zaupana oblast, v največji odgovornosti do svojih volivcev, je primerna za svobodnjake. Za Centinela obstaja (prav tam) (republikanska) svobodna vlada le tam, kjer ima ljudstvo vrlino in kjer je posest enakomerno porazdeljena. Le tako je ljudstvo suveren in je njegovo mnenje merilo za vsako javno zadevo. V svojem videnju republikanske vlade je Centinel podoben Montesquieuju (1989, 54), ki prav tako vidi pogoj za republikansko vlado v vrlini in skromnosti. Nadalje za Centinela (v Ketcham ur. 2003, 231) vlada ne sme biti prezapletena, saj to povzroča le zmedo pri iskanju krivcev za težave. Kot primerno obliko vlade poda primer Pensilvanske ustave, kjer je zakonodaja enodomna in izvoljena za kratek čas.

Počasi se izrisuje podoba anti-federalistične (demokratske) republike. Anti-federalisti so nasprotno od federalistov želeli omejeno vlado z velikim vplivom ljudstva, kar naj bi zagotovilo sprejetje ne-tiranskih zakonov. Nastanek tiranske vlade (in zakonov), bi po mnenju anti-federalistov najbolje preprečila listina pravic. Ustava skupaj z listino pravic bi tako zagotovila, da ljudstvo v zameno za omejeno svobodo, ki se ji deloma odpove in jo podeli republikani, zavaruje ostale pravice ter svobodo in svojo neodvisnost od vlade.

7.1.4 LISTINA PRAVIC

Listino pravic so anti-federalisti zahtevali že na konvencijah po državah. Amandmaje glede Listine pravic so predlagali v Virginiji, Massachusettsu, New Yorku in Severni Karolini. Predlogi amandmajev so bili v vseh državah podobni (primerjaj: Elliot ur. 1891, 176–177; primerjaj: Ketcham ur. 2003, 217). Od teh predlogov je zagotovo najpomembnejši tisti iz Virginije pri pisanju katerega je sodeloval tudi Madison, ki je znan tudi kot »oče Listine pravic« (Zuckert 2003, 150). Poleg Madisona so komite za pripravo poročila amandmajev med drugim sestavljali še: Randolph, Mason, John Marshall³⁷, James Monroe³⁸ in Patrick Henry (Elliot ur. 1836c, 656). Večina členov v predlagani listini je bilo podobnih, ali enakih členom zapisanim v Virginijski listini pravic (1988, 406–407). Pomembnejša amandmaja k ustavi sta prvi in drugi. Prvi določa, da v zvezi vsaka država obdrži pristojnosti in pravice, ki niso z ustavo podeljene

³⁷ Eden zgodovinsko najpomembnejših vrhovnih sodnikov.

³⁸ Prihodnji predsednik ZDA.

Kongresu ZDA, ali drugim delom federalne vlade (prav tam, 659). Drugi amandma pa določa razmerje med predstavniki in volivci na ena proti trideset tisoč, dokler se ne doseže 200 predstavnikov v Kongresu. Zatem o dodatnih predstavnikih odloča Kongres, glede na prebivalstvo po državah (prav tam).

Za oblikovanje in sprejetje amandmajev je, ne glede na zahteve anti-federalistov, preteklo kar nekaj časa, saj je bilo prvih deset amandmajev, s skupnim imenom Listina pravic, sprejetih šele leta 1791. Listino pravic je spisal Madison, ki si jo je zamislil kot »teoretični del deklaracije o neodvisnosti« (Zuckert 2003, 150). Zato je kot prvi amandma predlagal:

Da se pred Ustavo doda deklaracija, da vsa oblast izvorno leži in posredno izhaja iz ljudstva. Da je Vlada vzpostavljena in se mora izvajati za dobro ljudi; to sestavlja uživanje življenja in svobode, s pravico pridobivanja in uporabljanja lastnine, in na splošno v iskanju in pridobivanju sreče in varnosti. Da imajo ljudje nedvoumno, neodtujljivo in nepreklicno pravico reformirati, ali spremeniti svojo vlado, kadar se ta izkaže za nasprotno, ali neprimerno za njene ustanovitvene namene. (Madison v Meyers ur. v Zuckert 2003, 150)

V tem se Madison sklicuje na Lockovo razumevanje suverenosti, kjer ljudstvo poseduje vso politično moč, katere del delegirajo vladarjem (Zuckert 2003, 150; primerjaj: Locke 2010). Madison in ostali očetje ustanovitelji, se od Locka razlikujejo v tem, da so zavrgli idejo, da mora biti del oblasti v rokah dedne skupine vladarjev. V tej zahtevi vidi Zuckert (prav tam, 151) vzpostavitev pogojev za glavno nalogo Madisonove *politične znanosti*: vzpostavitev popolnoma republikanskega sistema³⁹. Pod Madisonovo *politično znanost*, spadajo tako *Federalistični spisi*, ki jih je spisal skupaj z Alexandrom Hamiltonom in Johnom Jayom, kot tudi ustava sama, ki jo je v obliki virginijskega načrta zasnoval na ustavni konvenciji.

Madison, kot Publius postavi meje republikanske vlade, katere moči morajo posredno ali neposredno izhajati iz ljudstva, upravljati pa osebe, ki imajo mandat, ki je ali časovno omejen ali omejen na dostojno vedenje (Carey in McClellan ur. 2001, 194). Predstavnik v takšni vladi mora izvoliti celotno ljudstvo in ne tiranska manjšina. Epstein (1984, 122) iz takšne definicije izpelje, da pod Madisonovo definicijo republikanske vlade spada tudi vlada, v kateri bi posredno izvolili le dva predstavnika za nedoločen čas dostojnega vedenja. Po drugi strani je Madison (v Meyers ur. v Zuckert 2003, 150) v svojem predlogu prvega amandmaja, ljudstvu podelil »/.../ nedvoumno, neodtujljivo in nepreklicno pravico reformirati ali spremeniti svojo vlado

---

³⁹ Zuckert (2003, 151), v oklepaju za Madisonovo republiko zapiše, da je ta sistem »to kar bi danes poimenovali za demokracijo«

/.../«, kar pomeni, da – če je po Madisonu teoretično možno vzpostaviti takšno vlado, ki se zdi popolnoma tuja (sodobni) ideji svobode – je enako teoretično možno takšno vlado spremeniti.

Svoje razumevanje republikanske vlade je Madison upošteval tudi pri pisanju Listine pravic. Listina pravic tako temelji na suverenosti ljudstva, njen namen je eksplicitna zagotovitev osnovnih pravic, ki niti ne zanika niti ne razvrednoti drugih ljudem pridržanih pravic (Ustava Združenih držav Amerike 2005, Amandma IX).

Prvi amandma (Ustava Združenih držav Amerike 2005) zavaruje pravico glede veroizpovedi, svobode govora in tiska ter pravico ljudi do mirnega zbiranja in uporabe peticij, naslovljenih na oblast, za rešitev težav. Tak predlog so predlagali že anti-federalisti na pensilvanski konvenciji, v svojem prvem in šestem predlogu (Pennsylvania Minority v Ketcham ur. 2003). V prvem predlogu je zagotovljena svobodna izbira vere, v šestem pa svoboda govora, pisanja in objavljanja svojih prepričanj (prav tam 239–240). Na virginijski konvenciji je komite, katerega član je bil tudi Madison, te pravice zapisal pod petnajsti, šestnajsti in dvajseti predlog (v Elliot ur. 1836c, 658–689). Prvi amandma vladi prepereči, da bi kršila pravico ljudi, da se samostojno organizirajo. Svoboda govora, tiska in zbiranja, je nujno potrebna za politično udejstvovanje ljudstva, predvsem v primeru vlade, temelječe na ljudski suverenosti. V kontekstu diskurza med pravicami in neodvisnostjo, prvi amandma pomeni, da se vlada omeji tako, da se zagotovi neodvisnost vladanega pri njegovih osebnih odločitvah vseh vrst – verskih, političnih in ostalih. Hkrati pa je to pisni dokaz, da te odločitve niso del svobode, ki jo je oddal pri vstopu v družbo pod trenutno obliko oblasti.

Za sedanjost je zagotovo najbolj sporen drugi amandma (Ustava Združenih držav Amerike 2005), ki vladi prepove kršitev pravice imeti in nositi orožje. V samem amandmaju je ta pravica zapisana v kontekstu milice, ki so jo anti-federalisti videli kot eno najpomembnejših obramb pred tiranijo, ki bi jo lahko izvajala zvezna vlada s trajno vojsko. Pensilvanska manjšina (v Ketcham ur. 2003, 240) je v svojem sedmem predlogu to pravico zastavila veliko širše. V tem predlogu ima ljudstvo to pravico za obrambo sebe, svoje (zvezne) države, ZDA, ali za lov. Moč tega amandmaja, pri varovanju pred tiranijo ni tako velika, saj ZDA obdržijo pravico do stalne vojske, ki bo vedno bolje opremljena in pripravljena, kot pa samo-organizirana milica državljanov. Anti-federalisti so večinoma zahtevali milico namesto stalne vojske in ne poleg nje. Glavni razlog je prav dejstvo, da bodo ljudje znotraj milice manj naklonjeni k zatiranju svojih

sodržavljanov, kot pa profesionalna vojska pod vodstvom predsednika (primerjaj: Henry v Elliot 1836c ur. 59; Mason v Farrand ur. 1911a, 339–340). Poleg tega ta amandma zagotavlja tudi pravico in neodvisnost posameznika, pri zagotavljanju svoje varnosti in varovanju svoje lastnine. Enako pravico zagotavljata tudi tretji in četrti amandma (Ustava Združenih držav Amerike 2005), kjer se prepove nastanitev vojske po hišah in zavaruje ljudi pred neupravičenimi preiskavami. Od petega do osmega amandmaja se zavarujejo pravice in svoboščine posameznika v primeru obtožbe in sojenja. Deveti amandma prepereči, da bi se našteje pravice uporabile za zatiranje ostalih pravic. Deseti amandma vse pristojnosti, ki niso dodeljene ZDA, niti prepovedane državam, podeli državam, ali ljudem (prav tam).

Deseti amandma v ustavo zapiše tudi to, kar naj bi bilo razvidno že iz preambule, predvsem dela *Mi, Ljudstvo Združenih držav* (Publius v Carey in McClellan ur. 2001, 445). Poleg tega Publius (prav tam) izpostavi tudi, da so po svoji definiciji listine pravic vedno pogodba med kraljem in njegovimi podaniki, kjer se kralj odpove delu svoje prerogative v korist vladanim. Takšno razumevanje ustavno zagotovljenih pravic in svoboščin sovpada s prvo fazo ustavne zgodovine (Toplak 2005, 28). Ta je trajala od podpisa *Magne Charte Libertatum* do izdaje Lockovih del. V drugi fazi se suverenost prenese na ljudstvo, oblast pa je zelo omejena. V to fazo spada tudi ustava ZDA brez listine pravic. Za Toplaka (prav tam) je bila ustava namensko napisana brez listine pravic, saj posameznik ohrani vso svojo svobodo, razen v tistem delu, kjer se ji je odrekel v korist oblasti. V drugi fazi pravice posameznikov in pristojnosti oblasti zamenjata položaja, tako da so pristojnosti tiste, ki so taksativno našteje in omejene (prav tam, 28–29). Tretja faza se začne s francosko deklaracijo pravic človeka in državljana in z ameriško Listino pravic, ki velja še danes (prav tam, 29). V tej fazi se človekove pravice spet naštevajo v ustavah, s tem pa država posega v vse pore življenja državljanov, ki se morajo za svoje pravice obračati na ustavna sodišča in varuhe človekovih pravic. Toplak (prav tam) zaključuje svoje razmišljanje s tem, »/.../ da naštevanje pravic v ustavi ni izraz svobode, ampak omejenosti državljanov in da so tisti pisci ameriške ustave, ki se jim je poleg naštevanja človekovih pravic zdelo zelo pomembno, če ne še pomembnejše, tudi taksativno in natančno naštevanje zelo omejenih pristojnosti oblasti, imeli v marsičem prav.«

Toplak v svojem argumentu pozablja, da je imelo veliko ustav držav Amerike zapisano tudi listino pravic. Vse te listine so tako kot ustava, črpale svoje ideje iz Locka. Eden izmed prvih dokumentov *Pravice Kolonistov in Province, kot ljudi, Kristijanov in*

Podložnikov je dobesedno citiral iz Lockove knjige *Dve razpravi o oblasti*. Zahteva po zapisani listini pravic, je pri anti-federalistih izhajala iz zahteve po neodvisnosti vladanega, saj je bila produkt zgodovinsko določenega stanja zadev. V stanju, ki je prevladovalo med in po ameriški revoluciji, se je zdelo nujno, da se oblast omeji s tem, da se še dodatno poudarijo pravice in svobode, ki pripadajo vladanim in jih vlada ne more in ne sme odvzeti, spremeniti ali prekršiti. Ima pa Toplak prav v tem, da listine pravic omejujejo ljudstvo (vladane) namesto, da bi omejile vlado.

7.2 FORMACIJA DEMOKRATIČNIH PRAKS

Anti-federalisti, tako kot Jefferson, niso zahtevali demokracije, še posebej ne demokracije, kot je bila razumljena takrat, ampak so zahtevali bolj demokratično urejeno republiko, ki bi vsebovala pozitivne prvine obeh. Publiusova (Madison 1992, 583) definicija demokracije, torej družba, ki jo sestavlja majhno število državljanov, ki neposredno upravljajo vlado, je bila splošno sprejeta definicija. Negativna podoba demokracije kot družbe podrejene strankarstvu, tiraniji večine ter nezdržljive z varnostjo in lastninsko pravico (prav tam), je utemeljena na zgodovinskih primerih in Shaysovem uporu.

Na takšno definicijo so močno vplivale takratne zgodovinske razmere. Nihče tudi ni poskusil demokracije definirati na enak način, kot je to storil Publius, torej iz dejanskih praks demokratičnih držav. To v tistem času tudi ni bilo možno, saj je obstajalo veliko držav, ki se je imenovalo za republiko, nobena pa se ni označila le za demokracijo. Še v sodobnem času se zdi oblikovanje takšne definicije za težko. Velika Britanija ima vse institucije potrebne za demokracijo, a je hkrati tudi monarhija. Po drugi strani ima Demokratična Ljudska Republika Koreja demokracijo že v imenu, pa je nihče (na zahodu) nima za demokracijo. Če bi vseeno poskušal izpeljati definicijo demokracije utemeljene na praksah, bi lahko trdil, da je demokracija oblika oblasti, v katerem ima ljudstvo suvereno oblast in je zastopano vsaj v zakonodaji, torej ljudstvo si samo predpisuje zakone. S tem se izkaže, da je definicija demokracije utemeljene na praksah zelo podobna definiciji republiki, prav tako utemeljeni na praksah.

Podobnost obeh definicij je razlog za moje celotno raziskovanje, v katerem se je demokracija izkazala za prvino republike, kot v primeru Jeffersona in anti-federalistov, ki ostajajo znotraj republikanskega okvirja, a zahtevajo bolj demokratične prakse. Demokracija in republika si tudi delita nekatere prakse organiziranja oblasti in vlade. Obe temeljita na ljudski suverenosti ljudstva, ki je vezana na ljudsko predstavništvo, ali celo neposredno izvajanje oblasti. Definicija demokracije izpeljana iz praks bo tako vedno podobna takšni definiciji za republiko.

Zato moram namesto takšne definicije raziskati, kako so se prakse, ki si jih delita tako demokracija, kot republika formirale in kako so se vključile v izvajanje demokratične, ali republikanske oblasti.

7.2.1 KAPITALISTIČNA TEORIJA OBLIKOVANJA PREDSTAVNIŠTVA

Pomembno vlogo pri oblikovanju praks, ki sta jih prevzeli demokracija in republika je igrala *Magna Charta Libertatum*. Z njo se je kralj Ivan brez zemlje odpovedal delu svoje suverene moči in to podelil plemstvu. Svet plemičev in škofov, ki ga je vzpostavila *Magna Charta Libertatum* (1988, 393–394) se je hitro razširil še na ljudstvo (Payling 2013) in se preoblikoval v parlament, katerega organizacija je bila prvič zapisana v *Modus Tenendi Parliamentum*. *Magna Charta Libertatum* in *Modus Tenendi Parliamentum* sta počasi oblikovali povezavo med ljudsko suverenostjo in ljudskim predstavništvom ter oblikovali praksi izvajanja obeh. *Modus Tenendi Parliamentum* se je tudi postavil v zgodovinsko razmerje z Viljemom Osvajalcem in celo anglosaškimi kralji, ki naj bi uporabljali enak način vlade (Hardy 1846, 2).

Starinoslovci [antiquarians] viktorijanske dobe so izvor zbora meščanov [town meeting] v Novi Angliji našli v zgodnejših oblikah ljudske suverenosti, kot je *folkmoote* (Adams et al. 1892, 175). Tega so povezovali z izvorom angleškega parlamenta in naj bi izhajal iz »gozdov Germanije«, kjer je prakse ljudskega zborovanja opisal Tacit (2004) in jih je povzel Montesquieu (1989) ter kasneje Pinckney (v Farrand ur. 1911a, 399) na konvenciji. Poleg tega sekularnega videnja razvoja aparatov ljudske suverenosti, obstaja še drugo videnje: cerkveno, po katerem naj bi se zbor meščanov razvil iz župnijskega zborovanja [vestry] (Adams 1892, 173).

Charles Francis Adams (1892) se ne strinja z obema teorijama razvoja in zato predlaga svojo teorijo, ki jo bom poimenoval za *kapitalistično*. Organizacija mesta in tudi celotne kolonije, predvsem zasedanje zbora meščanov (in tudi splošne skupščine) izhaja iz trgovskega podjetja, naseljenci so lastniki tega podjetja, ki se zberejo in dogovorijo glede pravil in upravljanja poslov (prav tam, 178). Organizacija političnih institucij v Massachusettsu sledi pravilom zapisanim v njihovi ustanovni listini. V njej naseljenci tvorijo splošno skupščino in izberejo vršilce, ki delujejo kot izvršilni odbor. Naseljenci so na nek način delničarji, izbranci [selectmen] pa so direktorski svet (prav tam, 178–179). Za Adamsa (prav tam, 196) je bil temelj mestne vlade (in tudi celotne kolonije) skupni interes vseh posameznikov, označenih za *svobodnjake* [freemen], ki bili lastniki zemljišč v mestu (in koloniji). Zato so imeli svobodnjaki tudi moč sprejemanja novih svobodnjakov medse, tako kot imajo delničarji pravico odločati o sprejemanju novih delničarjev (prav tam). Ustanovna listina kolonije Massachusetts Bay, po Adamsu (prav tam, 197) ni bila okvir politične vlade, ampak je pravno gledano ustanovila angleško trgovsko organizacijo. Ustanovno listino primerja z listinami, s

katerimi se je ustanovilo East India Company, Hudson Bay in Bank of England. Kolonija Massachusetts Bay je torej bila trgovsko podjetje, katere namen je bil poselitev in vzpostavitev kolonije ter nepremičninsko špekuliranje. Winthrop in ostali vodilni v Massachusettsu so bili poslovneži, ki so v podjetje investirali 2000 funtov, kar je bilo izjemno veliko denarja za takrat (prav tam).

Ideja, da je bila kolonija Massachusetts Bay oblikovana kot »trgovsko podjetje« in da je njena relativna demokratičnost, neodvisnost in njen razvoj predstavnštva, produkt te oblike, je zanimiva. V tej interpretaciji ljudstvo izgubi suverenost, oziroma ideje suverenosti, kot temelja vsega političnega ni, namesto tega Adams opiše kolonijo (lahko tudi celo državo) kot podjetje, kjer ljudje predstavljajo delničarje in imajo zato pravico izvoliti in imenovati direktorje, ki bodo vodili podjetje v njihovem imenu. Celotno delovanje podjetja, predvsem pa direktorjev, ki to podjetje upravljajo, mora biti podrejeno interesom delničarjev. Zdi se, da so državo tako razumeli tudi anti-federalisti, ko so zahtevali boljše zastopanje ljudstva v federalni vladi. Upravičeno se mi postavlja vprašanje, ali je v takšnem videnju oblikovanja kolonije Massachusetts Bay in ostalih kolonij v Novi Angliji, kaj resnice, ali je to le Adamsovo videnje.

Leta 1624 je bil, še pod kraljem Jakobom I., izvoljen večinoma puritanski parlament. Naslednje leto je Jakob I. umrl in novi kralj je postal Karl I., ki se je nagibal k toleranci rimo-katoliške cerkve (Lane 1904, 384). Ko Karl I. od parlamenta ni dobil povečanja sredstev za vojno v Španiji, je razpustil parlament (prav tam). Nasprotovanja med kraljem in parlamentom so čez čas prerasla v angleško državljansko vojno. Nekatere puritance pa je zaostritev razmer še v času vladanja Jakoba I. prepričala, da se izselijo iz Anglije. Prvi izmed njih so ustanovili kolonijo v Plymouth. Dejstvo, da je bila kolonija Plymouth ustanovljena na sedanjem ozemlju Massachusettsa, je bilo bolj naključje, kot pa del načrta. Kolonisti so bili namenjeni v Virginijo, a jim je to preprečilo slabo vreme (Young ur. 1864, 1–2). Zato je 41 prvih naseljencev še pred izkrcanjem iz ladje Mayflower podpisalo dogovor, s katerim so ustanovili kolonijo New Plymouth. Ta dogovor je v svojem bistvu družbena pogodba, saj podpisniki v dogovoru zapišejo, da kolonijo ustanavljajo in se pogodbeno [covenant] združujejo v »civilno Politično Telo« (Poore ur. 1878a, 931). V pogodbi so si podelili moč sprejemanja zakonov in imenovanja uradnikov (prav tam).

Uspeh kolonije Plymouth je leta 1623 spodbudil trgovce s krznom in polenovkami, da so začeli razmišljati o ustanovitvi še ene kolonije, ki bi jim omogočila boljše trgovanje in bolj učinkovit ribolov (Young 1864, 4–5). K temu so prepričali še več

drugih in zbrali delnice v vrednosti več kot 3000 funtov za ustanovitev (prav tam, 6). Prva naložba je bila majhna ribiška ladja, ki je poleg posadke v Massachusetts odpeljala tudi nekaj naseljencev, ki so zgradili prvo naselje (prav tam, 7). Te prve naselbine so bile po večini neuspešne (Adams et al. 1892, 231). Edino mesto, ki je bilo dokaj uspešno, je bilo Salem (prav tam). Zanimanje za vzpostavitev kolonije pa se zaradi neuspeha ni zmanjšalo, zato so Londonski kapitalisti leta 1627 od sveta za Novo Anglijo pridobil pravico za uporabo zemlje in tja poslali Johna Endicotta za guvernerja (prav tam). Naslednji korak je bil pridobitev ustanovne listine, ki so jo od kralja dobili leta 1629 in dvojnik poslali Endicottu, ter mu podelili izvršilno in zakonodajno moč, da bi vzpostavil vlado in zgradil glavno mesto kolonije. Poleg tega so ga tudi pooblastili za dogovor z obstoječimi naseljenci glede razdelitve njihove zemlje (prav tam). Čeprav je v zapisniku družbe, v letih pred njeno preselitvijo v kolonijo, več zapiskov o tem, kaj se mora priskrbeti za tiste, ki bodo vzpostavili kolonijo (prav tam, 39–46), so bile ob njihovem prihodu naselbine v slabem stanju (Adams et al. 1892, 235). Zato so opustili idejo o glavnem mestu in se naselili po mestih, ki so jih lahko vzdrževali.

Adams je svojo *kapitalistično teorijo* predstavil na zasedanju massachusettske zgodovinske družbe, tako da so lahko njeni drugi člani takoj komentirali njegovo teorijo. Eden izmed komentatorjev je bil tudi Mellen Chamberlain, katerega zgodovinski opis razvoja kolonije sem zgoraj že popisal. Svoje nizanje dogodkov, ki so vodili do ustanovitve kolonije zaključil s tem, da se strinja z veliko večino Adamsovih ugotovitev, ne strinja pa se s trditvijo, da je bil Massachusetts trgovska, ali proizvodna družba, ki bi lahko delila delnice (prav tam, 239). Adamsova spoznanja je kritiziral tudi Edvard Channing. Ta je opozoril, da kolonisti niso pozabili vsega, kar so se naučili v Angliji in načina političnega organiziranja tako na državni ravni, kot po mestih (prav tam, 258). Zanj mesto ni le pomanjšana verzija kolonialne vlade, ampak se je razvoj političnih institucij v mestu zgledoval po angleških mestih (prav tam, 262–263).

Vzpostavitev kolonije Massachusetts Bay je res podobna ustanovitvi drugi trgovskih kapitalističnih družb, kot recimo East India Company (primerjaj: Mill v Adams et al. 1892, 198–199⁴⁰), vendar tega ne morem trditi tudi za njeno kasnejše oblikovanje vladnih instrumentov. Ustanovna listina Massachusetts Bay (1629) je volitve guvernerja, vice guvernerja in svetnikov podelila svobodnjakom in vzpostavila splošno skupščino, ki jo volijo svobodnjaki (Poore 1878a, 936–937). Svobodnjakov, oziroma

---

⁴⁰ Glej sprotno opombo na straneh 198–199.

delničarjev je bilo na začetku le dvanajst in edino ti so imeli moč imenovati nove svobodnjake (Rothbard 2011, 161). Še pred koncem leta 1630 so zaradi protestov sprejeli 109 ljudi med svobodnjake, a je vladajoča elita takoj prenesla vse moči na svet pomočnikov [council of assistans], ki so imenovali guvernerja, vice-guvernerja in sprejemali zakone. Guvernerja pa so želeli narediti za dosmrtno funkcijo (prav tam). Kasneje se je skupščina odločila omejiti število predstavnikov na dva iz vsakega mesta, ker naj bi bilo teh preveč (Savage 1853, 361). To je sprožilo bojazen o povečanju moči izvršilne veje na račun predstavnikov, zato so na skupščini zahtevali razveljavitev tega zakona (prav tam). Takratni guverner John Winthrop (prav tam, 160) je v svojem dnevniku zapisal, da mora biti ljudstvo podrejeno vladarjem ter naj ne zahteva takojšne razveljavitve zakonov, ampak naj svoje zahteve predstavi skupščini, ki naj jih pregleda (prav tam, 162–163). Glede dosmrtnega mandata za guvernerja pa zapiše, da je to praksa v vseh najboljših državah po Evropi in celo božja zapoved Izraelu (prav tam, 163). Nasprotovanje temu predlogu je bilo utemeljeno na pogodbi, kjer piše, da so vsi izvršilni uradniki izvoljeni le za eno leto. Za Winthropa je to dokaz, da se ljudje držijo pogodbe, ko jim je ta v korist (pri razveljavitvi predloga za dosmrtni mandat), ne držijo pa se je, ko ne podpre svoboščin, ki so si jih prisvojili, saj ustanovna listina ne predvideva predstavnikov (prav tam, 164). Ustanovna listina Winthropa postavi na laž, predvidi namreč, da guvernerja, vice-guvernerja in ostale uradnike volijo člani družbe [company] (Poore ur. 1878a, 937), torej vsi svobodnjaki. Winthropa pri razumevanju vloge guvernerja podpre John Cotton (2001a, 211), ki trdi, da družbo upravlja guverner in ne ljudstvo, čeprav ima to pravico voliti svoje predstavnike. Takšna oblika oblasti je zanj monarhija in ne demokracija.

Ljudje so se zaradi posegov v njihovo pravico do predstavnštva odločili, da zakonsko omejijo moč svojih vladarjev (Savage 1853, 388) ter zato imenovali Johna Cottona in Nathaniela Warda, da osnujeta predlog zakona. Sprejet je bil Wardov predlog, ki se je imenoval *Massachusetts Body of Liberties* in je vseboval 100 pravic, svoboščin in privilegijev (Lutz ur. 1998, 98). *Massachusetts Body of Liberties* je pomemben v več pogledih. Je prva moderna listina pravic in prva listina, ki podeljuje vsem prebivalcem enake pravice (prav tam). Ena izmed pravic, ki jo listina podeli, je tudi, pravica, da se lahko vsak prebivalec in tujec udeleži kakršnegakoli javnega zasedanja in tam zastopa svoje mnenje (prav tam, 100).

Ward vseeno ni bil zagovornik omejene vlade, saj se je tako, kot veliko drugih takratnih puritanskih mislecev posvečal ravnotežju moči podeljenih tako ljudstvu, kot

tudi vladi. Za Warda (2001, 235) dober vladar s svojo neomejeno pravico ne uniči ljudstva. Prav tako pa dobro ljudstvo ne unči vladarja, s katerokoli izmed svojih svoboščin. Da se ne sme podeliti več svobode, kot je potrebno, zapiše tudi John Cotton (2001b, 213). Zanj so neomejene pravice še bolj nevarne, kot omejevanje pravic. Ne vladar ne ljudstvo se ne znata sama omejiti, kar lahko pripelje do slabih odločitev, zato se more oblast omejiti v skladu z božjimi zakoni. Ljudstvo, ki je suvereno in poseduje vso oblast mora vladi podeliti »polno« svobodo, saj je ta edina, ki lahko ohranja mir znotraj družbe (prav tam, 213–214). Puritanci so zahtevali, tako omejitev vladne moči, kot tudi omejitev pravic ljudstva. Namesto živahne, ali omejene oblasti so poskušali oblikovati uravnoteženo oblast, ta se je skladala z njihovo *teokracijo*, saj so želeli oblikovati družbo skladno z božjimi zakoni.

Ali je imel Adams prav, ko je trdil, da organizacija massachusettske vlade izhaja iz načina organizacije delovanja trgovskih podjetij? Zgodovinski zapiski ter ustanovna listina potrđita *kapitalistično teorijo*. Kolonija Massachusetts Bay je bila ustanovljena kot trgovska družba in svobodnjaki v njej so bili enaki delničarjem v drugih trgovskih družbah. A na oblikovanje vlade je zagotovo vplivala tudi angleška politična zgodovina in njene institucije. Puritanstvo, kot ga opiše Tocqueville (prav tam, 38) je bilo mešanica verskega nauka ter najbolj radikalnih demokratičnih in republikanskih teorij, saj zagovarja obliko avtonomne in demokratične samovlade, ki temelji na individualizmu z načeli pogodbeništva [covenant], kjer se župnije vzpostavijo s pogodbo, med vsemi verniki – člani župnije (Dolbare 2007, 16). *Kapitalistična teorija* oblikovanja predstavniške demokracije raziskovalcu omogoča, da *obglavi kralja* (Foucault 2008c, 123), torej se znebi teorije suverenosti, ki je vseprisotna v politični znanosti. Namesto ljudske suverenosti uvede idejo državljanov kot delničarjev, ki podelijo vlado predstavnikom z namenom, da ti dosežejo njihove interese.

7.2.2 RHODE ISLAND IN RAZVOJ DEMOKRACIJE

Kapitalistična teorija res omogoča razumevanje delovanja države brez vpeljave ideje suverenosti, a se je v praksi Massachusetts Bay vseeno vzpostavil prav prek suverenosti. Ustanovno listino Massachusetts Baya je podpisal kralj in s tem družbi podelil pravico razpolagati z zemljo, ki je bila temeljna dejavnost družbe. V to pravico podvomi Roger Williams, ki v pismih guvernerju in pomočnikom kolonije Massachusetts Bay zatrdi, da ne posedujejo zemlje, dokler je ne odkupijo od Indijancev (Savage 1853, 145; primerjaj: Elton 1852, 20). Glavni problem za Williamsa je bilo dejstvo, da krščanski kralji,

temelječ na svojem krščanstvu, odvzemajo in podeljujejo zemljo, ki pripada drugim ljudem in državam (Elton 1852, 20). Čeprav so guverner in pomočniki obsodili njegove trditve (Savage 1853, 145), so vseeno večinoma sledili njegovemu prepričanju in večino zemlje odkupili od Indijancev (Elton 1852, 20–21).

Roger Williams je, poleg nasprotovanja kraljevemu podeljevanju zemlje, nasprotoval tudi prevladujočemu teokratskemu pogledu na oblast. Prepričan je bil, da mora biti vlada ločena od vere. Sklicujoč se na *Razodetje*, Williams (2001, 222) vladno preganjanje krivovercev označi za satanovo delo. Zaradi takšnih verskih prepričanj so Williamsa leta 1636 izgnali iz Massachusettsa, kar je vodilo v ustanovitev mesta Providence (Foster 1886, 7–8). Mesto je bilo utemeljeno na verski toleranci, saj je Williams (Bartlet ur. 1874, 279) zagovarjal, da prebivalcev ne smejo siliti k skupni molitvi, ali jim preprečevati izvajanje njihovih molitev.

Organizacija vlade v Providencu je bila zelo demokratična, saj je mesto vodil zbor »poglarjev družin«, ki so se zbrali na dva tedna in se posvetovali o skupnem miru, straži in poseljevanju [planting] (Bartlet ur. 1874, 4). Mesta tudi niso imela nobene javne infrastrukture, ne mestnih hiš, niti ne javnih šol (Foster 1886, 15). Sporov med posamezniki ni reševalo sodišče, temveč so jih razreševali prek arbitraže (Lutz ur. 1998, 192). Za ta namen so prebivalci izbrali pet oseb, ki so razreševale spore glede zemlje, živine in ostalih splošnih težav (prav tam). To so bili tudi prvi voljeni uradniki v Providencu (Foster 1886, 13). Teh pet *arbitrov* ni imelo moč razsojanja v vseh primerih. Tako je v primeru, če je bil eden izmed petih, stranka v procesu, razsojalo celotno mesto (Lutz ur. 1998, 193). Okolica mesta Providence je postala pribežališče za ljudi, preganjane zaradi njihovega verskega prepričanja. Williams je leta 1638 prepričal vernike, zbrane okoli Anne Hutchinson, ki so bili izobčeni iz cerkve v Bostonu, da kupijo otok Aquidneck⁴¹ in se na njem naselijo (Rothbard 2011, 183). V imenu celotne skupnosti je otok kupil premožni trgovec William Coddington, tudi sodnik te skupnosti (prav tam). Na otoku so najprej ustanovili mesto Portsmouth. Coddington je začel hitro zlorabljati podeljeno oblast, saj je začel soditi po božji besedi in tako ukinil versko toleranco. Poleg tega se je zaradi dejstva, da je bil edini kupec otoka, razglasil za edinega lastnika le-tega (prav tam, 184). Takšno prisvajanje oblasti je zmotilo Anne Hutchinson in druge, ki so potem, ko se je Coddington želel razglasiti za dosmrtnega guvernerja, izsilili volitve in izvolili Williama Hutchinsona (prav tam). Coddington in

---

⁴¹ V starejših dokumentih se ga imenuje tudi otok Rhode (torej Rhode Island).

njegovi podporniki so se zato izselili iz Portsmoutha in ustanovili Newport. Leta 1640 sta se obe mesti združili pod skupno oblast, za guvernerja pa izvolili Coddingtona (prav tam, 184–185). Dve leti kasneje je bila združitev zapisana v listini z naslovom *Organisation of Government of Rhode Island* (Lutz ur. 1998, 195). Ta listina je namesto *absolutizma*, ki ga je želel vzpostaviti Coddington, vzpostavila demokracijo oziroma ljudsko vlado (prav tam, 196). Listina vlado podeli vsem svobodnjakom, ali večini njih, ki so se zbrali.

Rhode Island je postal prava kolonija šele leta 1643, ko je Williams pridobil ustanovno listino v Londonu, ki je koloniji podelila popolno samoupravo (Knowles 1834, 414–416; primerjaj: Foster 1886, 11–12). Pod to listino so prebivalci leta 1647 sprejeli neke vrste *ustavo*, ki je ostala nespremenjena vse do leta 1842 (Lutz ur. 1998, 201). Tudi pod ustavo je organizacija kolonije delovala na ravni mest (Foster 1886, 11–12). Ustava je določala, da se glede vseh splošnih zadev kolonije najprej posvetuje po mestih, ki naj o zadevah glasujejo ter svoj glas posredujejo vsem ostalim mestom (Lutz ur. 1998, 203). Ko to storijo vsa mesta, se rezultati posredujejo splošni skupščini, če se izkaže, da je večina kolonije podprla predlog, je ta postal zakon. Vsako mesto je v splošno skupščino izvolilo šest predstavnikov. Moč odločanja glede javnega dobrega je imela splošna skupščina, a so predstavniki morali o teh odločitvah obvestiti mesta (prav tam). Ustava je od predstavnikov zahtevala, da morajo izvajati točno to, kar je zakonsko predpisano, »nič več, nič manj« (prav tam, 204; primerjaj: Foster 1886, 20).

Združena kolonija ni trajala dolgo, saj je leta 1651 Coddington iz Londona dobil listino in potrdilo, da je lastnik otoka Aquidneck, in njegov dosmrtni vladar (Rothbard 2011, 196). Kolonija je tako razpadla na Portsmouth in Newport na eni, ter Providence in Warwick na drugi strani (Foster 1886, 219). Da bi ohranil kolonijo, je Williams odplul v Anglijo (Rothbard 2011, 198). Medtem se je ljudstvo v Portsmouthu uprlo Coddingtonovi vladi (prav tam, 200). Nestabilnost v koloniji je Williamsa prisilila, da se je vrnil v kolonijo (prav tam, 202). Po vrnitvi v kolonijo je mestu Providence napisal pismo, v katerem jim je popisal svoj trud, da bi obdržal ljudi Providenca svobodne in njegov trud v Angliji, kjer je poskušal pridobiti ustanovno listino (Bartlet ur. 1874, 263). Za rešitev sporov, ki so nastali med njegovim obiskom Anglije, je predlagal mediacijo med njim in vsemi njegovimi nasprotniki, kjer bodo razpravljali o vseh krivicah in o združitvi mest v zvezo (kolonijo) (prav tam, 265–266; primerjaj s Knowles 1834, 266–268). Pismo je doseglo svoj namen in tako je bila leta 1654 vzpostavljena prejšnja ustava. Williams pa je bil izvoljen za predsednika kolonije (Knowles 1834, 270–271).

Williams vseeno ni uspel popolnoma pomiriti prebivalcev Providenca, saj je med njimi že naslednje leto zaokrožilo pismo, v katerem je pisalo, da »/.../ ne bi smelo biti nobenih poveljnikov, ne uradnikov, saj smo vsi enaki v Kristusu, in zatorej nobenih gospodarjev ali uradnikov, ne zakonov ali ukazov, ne prevzgoje niti kazni /.../« (Knowles 1834, 279–280). Uporne prebivalce Providenca je prek pisma nagovoril tudi Williams (prav tam, 279), ki jih opomni, da verska svoboda ne pomeni popolne politične svobode, saj mora družba, tako kot ladja, imeti svojega kapitana, »/.../ ki jo usmerja in zapoveduje pravičnost, mir in preudarnost«, poleg tega ima kolonija oziroma njen guverner pravico soditi in kaznovati vse, ki kršijo zakone in pravila.

Vlada in oblast v Rhode Islandu sta se razvili popolnoma drugače, kot pa sta se razvili v Massachusetts Bay. V Massachusetts Bay sta se razvili iz kapitalistične družbe, ustanovljene s kraljevo pogodbo. V Rhode Islandu, pa iz povezovanja neodvisnih mest. Takšna skoraj *konfederalna* oblika je Rhode Islandu omogočila veliko mero samovlade. Rhode Island je s svojo ustavo prišel najbližje Jeffersonovi ideji *demokratske republike* in idealu omejene oblasti. Tako, kot je predvideval Jefferson za svoje *warde*, so imela mesta Rhode Islanda veliko samovlade tudi v primeru, ko se je vlada na višji ravni izpridila (primerjaj: Jefferson v Appleby in Ball ur. 2004, 219). Leta 1685 je kralj Jakob II. oblikoval kraljevo kolonijo Dominion Nove Anglije, ki so jo med drugim sestavljale: Massachusetts, New Hampshire in Maine (Rothbard 2011, 365). Vladanje dominionu je leta 1686 prevzel Edmund Andros (prav tam, 402), ki je k dominionu priključil še Rhode Island, Plymouth in Connecticut (prav tam, 407). Že pred tem (leta 1684) je bila ustanovna listina Massachusettsa preklicana (prav tam, 362), kar je pomenilo, da se pod Androsovo vlado ni mogla izvajati vlada, kot je bila v njej zapisana (Foster 1886, 23). To pa ni veljalo za izvajanje vlade v Rhode Islandu, kjer so po pripojitvi k dominionu, v skupščini sprejeli, da se lahko svobodnjaki po mestih zberejo in sprejemajo odločitve, ki se tičejo upravljanja mest, potem pa so se razpustili (prav tam). To je tudi glavni razlog za hitro podreditev Rhode Islanda, kar pa je Rothbard (2011, 408) spregledal.

V drugih državah je Androsov režim z ukinitvijo kolonialnih oblasti in prenosom te na dominion, prekinil vsakršno *demokratsko* izvajanje oblasti. V Rhode Islandu, nasprotno, to pomeni le vrnitev v stanje pred 1647. Je pa res, da je za razliko od Rhode Islanda, Andros v Massachusettsu omejil mestno samovlado na eno zasedanje na leto (Rothbard 2011, 407). Ta je bila v Massachusettsu deloma odvisna od ustanovne listine (primerjaj: Adams 1892), ki je bila preklicana. Andros ni le omejil, ali ukinitil kolonialno samovlado, ampak je tudi uvedel neposreden davek (Rothbard 2011, 405–406). Večino

prihodkov iz davkov je bilo namenjenih vzdrževanju trajne vojske in izgrajevanju utrdb (prav tam, 403). Temu se je najbolj številčno uprlo okrožje Essex v Massachusettsu, predvsem mesto Ipswich, kjer je upor vodil pastor John Wise (prav tam, 406; primerjaj: Clark 1860, xiv). Dominion Nove Anglije je ukinila slavna revolucija, ki se je zgodila leta 1689, med katero so aretirali Androsa, kar je končalo njegovo vlado (Rothbard 2011, 413–414). Za Rhode Island je to pomenilo, da so leta 1690 ponovno vzpostavili vlado, ki jo je predpisovala ustava iz leta 1647 in dodatno določila kraljeva ustanovna listina iz leta 1663 (Foster 1886, 22). Prebivalci Massachusettsa so želeli, da se ponovno sprejme ustanovno listino iz 1629, a se to ni zgodilo (Rothbard 2011, 415–416).

7.2.3 DEMOKRACIJO JE ZAPISALA NARAVA TER PODPISAL BOG

Leta 1691 sta Viljem in Marija namesto, da bi ponovno sprejela staro, razglasila novo ustanovno listino province Massachusetts Bay. Ta listina je po eni strani končala delovanje kolonije kot trgovske družbe in s tem omejila njeno neodvisnost, saj je guvernerja in vice-guvernerja imenovala krona (Poore 1878a, 948; primerjaj: Rothbard 2011, 438). Po drugi strani je ista pogodba kvalifikacije za volitve naredila tako nizke, da je bila volilna pravica (med moškimi) skoraj univerzalna⁴² (Rothbard 2011, 438). Volilno pravico je podelila vsem svobodnim posestnikom, ki imajo posest vredno vsaj štirideset šilingov ter ostalim, ki imajo lastnino v vrednosti štirideset funtov. Porazdelitev predstavnikov mest v splošni skupščini je bilo proporcionalno vezano na prebivalce, ki so lahko volili (Commonwealth of Massachusetts 1869, 88–89). Poleg tega se je uredilo tudi volitve v mestnih občinah [township], v katerih so lahko vsi svobodni posestniki in ostali, ki imajo vrednost svojega premoženja, ocenjenega na dvajset funtov, izvolili *izbrance* in mestnega uradnika. Svobodni posestniki in ostali prebivalci so imeli tudi moč, da na zboru meščanov sprejmejo pravila in lokalne predpise, ki jih predstavijo sodniku in če jih ta potrdi, začnejo veljati za vse prebivalce mesta (prav tam, 65–66).

Slavna revolucija je tako začela drugo obdobje demokratične vlade v Massachusettsu. Prebivalci Nove Anglije so po njej morda, izgubili pravico izbirati svojega guvernerja, a so ohranili nekatere dele ljudske suverenosti, predvsem v pokrajinskih skupščinah in občinah (Tocqueville 1996, 59–60). Ohranitev suverene moči, ali celo njena demokratizacija, je vplivala tudi na politične teoretike takratnega

---

⁴² Rothbard (2011, 437; glej opombo na tej strani) omeni raziskavo prof. Roberta E. Browna, kjer je ta odkril, da so celo najrevnejši kmetje in obrtniki imeli posest v vsaj dvojni vrednosti, tako da je bila kvalifikacija za volivce skoraj 90%.

časa. John Wise je v obrambo demokratične ureditve cerkve in kot nasprotovanje njeni aristokratizaciji (Clark 1860, xv) napisal knjigo *A Vindication of the Government of the New England Churches* (Zagovor vlad Novo-angleških Cerkev), v kateri je zagovarjal tezo, da demokracija izhaja iz narave (prav tam, xx).

Wise (1860) *Zagovor* razdeli na več predstavitev. Najpomembnejša med njimi je zagotovo druga, kjer takratno obliko cerkvene organizacije brani z vidika narave, saj je takšno ureditev »/.../ s spoštovanjem do pravičnih zahtev naravne svobode, pravičnosti, enakosti in načel samoohranitve /.../« zapisala narava in jo potrdil bog (prav tam, 28). Wise svoja razmišljanja utemelji na knjigi Samuela Puffendorfa, *De Jure Naturae et Gentium*, predvsem na njegovem razumevanju naravnega stanja in prehoda v družbo (Wise 1860, 29; primerjaj: Johnston 1968, 30.). Človek je v naravnem stanju svobodno rojen in podrejen le bogu, družbeno stanje pa je produkt človeškega razuma. Suverena ustoličijo ljudje s pogodbo, oblike vlade pa ne predpišeta ne bog ne narava (Wise 1860, 29). Če nosilca suverenosti ni več, se suverenost vrne ljudem (prav tam, 38).

Wise podrobneje pregleda tudi privilegije, ki jih ima človek v naravnem stanju (prav tam, 30). Prvi privilegij je, da je človek podrejen zakonom narave (prav tam). Človek lahko prek samorefleksije odkrije, kako živeti v skladu z naravnimi zakoni. Te po Wiseu oblikujejo tri stvari: samoohranitev, družabno razpoloženje in naklonjenost do človeštva (prav tam, 31). Osnovni zakon narave je, da vsak človek do neke mere vzdržuje družabnost do drugih, skladno s cilji in nagnjenostmi človeške narave. Iz tega tudi izhaja, da človek ni zavezan samo svojim interesom, ampak si lahko za svoj cilj zada skupno dobro. Brez te pripravljenosti bi razpadla vsaka vlada (prav tam, 32–33). Drugi privilegij je, da je izvorna svoboda odtisnjena na človekovo razumno naravo. Kršitev teh svoboščin pa je kršitev zoper zakone narave (prav tam, 33). Wise (prav tam, 33–34) razdeli svobodo na prirojeno, ki pomeni zmožnost delovanja v skladu s svojo presojo in je omejena z vezmi razuma in zakoni narave. Druga oblika svobode pa je osebna, po kateri je vsak sam svoj vladar ter enak vsem ostalim. Vsak sam se lahko odloči, kaj je zanj nujnost, sreča in dobrobit (prav tam, 34). Tretji privilegij je enakost ljudi, ki jo pri vstopu v družbo, skupaj s svobodo, posameznik deloma žrtvuje, a ju je treba znotraj družbe ohraniti v največji meri, kolikor sta v skladu z javnim dobrim (prav tam). Niti modrost niti sposobnost vladanja nista dovolj, da bi bil lahko nekdo upravičen do tega, da vlada drugim. Zmožnost vladanja izhaja le iz privolitve podložnikov (prav tam, 37).

Prehod iz naravnega stanja v družbo, Wise najbolj neposredno povzame po Puffendorfu, ki vidi prehod v družbo kot tripartitno pogodbo (Johnston 1968, 35). Prvo

pogodbo podpišejo vsi ljudje, ki se združijo v družbo (Wise 1860, 39). S to pogodbo ima vsak član družbe možnost glasovanja (prav tam), kar jo naredi za zarodek demokracije (prav tam, 41). Glede oblike vlade se ljudje odločajo pri podpisovanju druge pogodbe, s katero večina ljudstva podeli suverenost. Podeli jo lahko vsem, kar naredi oblast demokratično, le izbranim članom, kar naredi oblast aristokratsko, ali pa le eni osebi, kar jo naredi za monarhijo (prav tam, 44). S tretjo pogodbo vladarji prisežejo, da bodo skrbeli za skupni mir in dobro, podaniki pa se s to pogodbo podredijo vladarjem (prav tam, 39). Podložniki so podrejeni vladarju le, če ta ne odvzame njihovih zakonsko določenih pravic in svoboščin. V nasprotnem, se ljudstvo lahko bori za ohranitev in obrambo tega, kar jim pripada, saj je vladar ta, ki je v tem primeru izdajalec in upornik (prav tam, 47).

Demokracija je za Wisa (prav tam, 54), najbolj skladna tako z naravnimi zakoni, kot z vero ter najlažje doseže cilj vseh dobrih vlad, da »/.../ vzdržujejo humanost in podpirajo srečo vseh in dobro za vsakogar, v vseh njegovih pravicah, njegovem življenju, svobodi, posesti, časti itd., ne da bi se škodovalo ali zlorabilo katerikoli« (prav tam 54–55). Čeprav Wise zagovarja demokracijo, pa tako kot puritanski politični misleci iz Massachusettsa pred njim, zagovarja močno vlado. Prepričan je, da lahko le močna vlada prepreči pokvarjenost človeka in spodbuja »/.../ človečnost in podpira srečo vseh ter dobro vsakega človeka v svojih pravicah, njegovem življenju, svobodi, posesti, časti /.../ brez škode, ali zlorabe storjene katerikoli izmed teh.« (Johnston 1968, 38 in Wise 1860, 40).

Če je John Wise razvijal demokratično teorijo, je Jonathan Mayhew razvijal ideje o liberalizmu in republikanizmu, s tem, ko je zagovarjal možnost upora proti suverenu, če se ta ne drži pogodbe. Svoje ideje je najbolj razvil v pridigi iz leta 1750, z naslovom *A Discourse Concerning Unlimited Submission* (Razprava o neomejeni podreditvi). Razpravo začne s trditvijo, da ni nič bolj v nasprotju z zdravim razumom kot to, da je milijon ljudi podrejenih arbitrarnim odločitvam enega človeka ter da je vse, kar je za njih dragoceno, celo njihova življenja, popolnoma odvisno od vladarjeve volje. (Mayhew 2001, 277). Ker neomejena podreditev kraljem ni dolžnost, se Mayhew vpraša, v kaki meri se moramo podrediti (prav tam, 278). Tisti, ki zagovarjajo popolno podreditev, po Mayhewu (prav tam) trdijo, da se sicer vse konča v brezvladju in zmedi, kar je slabše od tiranije, a ta trditev nima trdne podlage. Dolžnost otrok je, da se podredijo staršem in dolžnost služabnikov je, da se podredijo gospodarju, nihče pa ne zahteva, da je ta podreditev neomejena. Kot nasprotovanje otrok staršem ne uniči moči

staršev, tako tudi nasprotovanje v družbi ne uniči političnega telesa (prav tam). Tudi za Mayhewa so upravičeni razlogi za upor, podobni Wiseovim, ko vlada zahteva nekaj v nasprotju z božjimi zakoni in ko ne dosega cilja dobre vlade, ki je skupno dobro in varnost. Edini sodnik, ali je vlada dobra, je ljudstvo (prav tam, 279–280). Upor proti tiranskemu vladarju, ali celo njegova odstranitev ni zločinsko dejanje, temveč je razumski način obrambe svoboščin in pravic. Še več, za Mayhewa (prav tam) je to edino sredstvo, ki ga je bog podelil ljudstvu za skupno samo-obrambo in zločin bi bil ne uporabiti teh sredstev.

Sledenje formiranju praks demokracije in republike me je še enkrat pripeljalo do ameriške revolucije. Foucault (2008b, 43) to označi za združitev razumevanja svobode, kot pravic in svobode, kot neodvisnosti. Ta združitev je zdaj še toliko bolj jasna, saj se obe razumevanji svobode prepletata čez celotno zgodovino ameriških kolonij. Prakse svobode, kot pravice, so oblikovale ideje o ljudski suverenosti in ljudskem predstavništvu. To razumevanje svobode se je prepletalo z drugim že v organizaciji oblasti v trgovski družbi in koloniji Massachusetts Bay. Ustanovna listina je po eni strani vezala njihove pravice na kraljevo suverenost, po drugi strani pa jim podelila veliko mero neodvisnosti. Podobno razmerje med obema razumevanjema se pojavi tudi v Rhode Islandu, ki je temeljil na neodvisnosti verskega prepričanja. Nestabilnost kolonije je njene prebivalce prisilila v to, da so del pravic oddali v obliki kraljeve ustanovne listine, ki je podelila moč sprejemanja zakonov le splošni skupščini (Foster 1886, 25). V vseh zgoraj naštetih primerih je pomembno vlogo igrala kraljeva suverenost. Nujnost kraljeve suverenosti je pod vprašaj postavila angleška revolucija, ki so jo začeli prav Puritanci. Dvom v njeno nujnost dodatno utrdi Lockova (2010, 11) knjiga *Dve razpravi o oblasti*, ki je izšla ob koncu slavne revolucije, v kateri trdi, da kraljeva suverenost izhaja iz ljudske suverenosti. Podobno v svoji knjigi zapiše tudi Wise, ki pa namesto ustavne monarhije za najboljšo obliko oblasti proglasi demokracijo. Njegovo razmišljanje o suvereni moči ljudstva, ki poseduje pravico do upora, je skupaj s pridigo Jonathana Mayhewa, dokončno omogočilo pretrganje vezi z angleškim kraljem in oblikovanje republikanske oblasti.

7.2.4 JE BIL SHAYSOV UPOR DEMOKRATIČNI DEL AMERIŠKE REVOLUCIJE?

Shaysov upor sem kot nadaljevanje ameriške revolucije označil že v poglavju, v katerem sem predstavil vpliv upora na sklic konvencije. Tako kot revolucija se je upor začel zaradi nepravilnih davkov. Poleg tega je upor uporabljal podobne prakse

organizacije, torej lokalne konvencije ljudstva, na katerih so uporniki razpravljali o krivicah, ki jih je zagrešil Massachusetts. Najpomembnejša konvencija se je zgodila avgusta 1786 v okrožju Hampshire, na kateri so bili prisotni predstavniki petdesetih mest (Minot 1788, 34). Kot vir krivic in nezadovoljstva med drugim navedli, obstoj senata in takratno obliko predstavništva. Predstavniki bi morali vsakoletno določati plače vladnih uradnikov in vsakoletno imenovati vse javne uradnike. Kritizirali so tudi način pobiranja davkov in to, da se zanemarja pogajanja med Massachusettsom in zvezo glede odplačevanja dolga (prav tam, 35–36). Na Konvenciji v okrožju Hampshire so izglasovali, da je za odpravo krivic nujno popraviti ustavo, da morajo mesta sklicati zasedanje splošne skupščine, kjer bodo predstavljene spoznane krivice, ljudstvu pa so predlagali, naj se ne upira in ne zbira v nezakonitih skupščinah, dokler ne določijo ustavnega načina odprave krivic. Zahtevali so, da se njihova spoznanja razpošlje po vseh okrožjih (prav tam, 36–37). Shaysov upor in konvencije okrožij so jasno povezane z demokracijo in demokratično prakso. Minot (prav tam 105) pravi, da so uporniki zahtevali več demokracije, kar je razvidno tudi iz konvencije v Hampshiru. Demokratična organizacija upora je verjetno eden glavnih razlogov, zakaj Publius (Madison 1992, 583) demokracijo, označi za nezmožno nasprotovati strankarstvu. Svojo definicijo strankarstva je Publius vsaj deloma utemeljil na upornikih, saj ga opiše kot združenje državljanov, ki jih združuje skupna pobuda, strast ali interes, ki je nasproten pravicam drugih državljanov, ali splošnim in trajnim interesom skupnosti (prav tam, 581).

Konvencije, ki so jih uporniki organizirali, lahko označim za vladavino mož. Shays in uporniki so priznali napako, da so pri razreševanju svojih krivic posegli po orožju, namesto da bi uporabili možnosti podane z ustavo (Minot 1788, 127) in so splošni skupščini poslali pismo, v katerem so izrazili pripravljenost za predajo, če se vse udeležene oprostijo krivde (prav tam, 127–128). Po vojaškem porazu se je večina upornikov predala, čeprav so bili oproščeni, jim je bilo tri leta prepovedano delovati v javnih službah (porotniki, vojaške službe, uradniki, učitelji in gostinci) ter voliti (Minot 1788, 137). Zakon je kasneje splošna skupščina omilila, saj zaradi te prepovedi nekatera mesta niso normalno delovala, ker je bila izključena večina prebivalcev (prav tam, 163).

Omilitev zakona o pomilostitvi upornikov jasno pokaže razmerje med demokracijo in republiko. Republika je *vladavina zakonov*, a ti zakoni ne morejo nastati in delovati brez mož. *Možje* so predstavniki ljudstva, ki je *demokratično*. Prve volitve v splošno skupščino, po koncu upora, so pokazale *demokratično* stran predstavništva, saj so

ponovno izvolili le eno četrtino predstavnikov, med izvoljenimi so bili tudi posamezniki, ki so bili med uporom zaprti, kot nevarni za commonwealth, tisti, ki so zbežali v sosednje države in tisti, ki so predsedovali okrožnim konvencijam (prav tam, 176–177). Prav o tem govori Elberidge Gerry (v Farrand ur. 1911a, 48 in 132), ko pravi, da je v Massachusettsu preveč demokracije.

Drugačno mnenje o Shaysovem uporu je imel Thomas Jefferson⁴³ (v Appleby in Ball ur 2004, 108), ki je bil prepričan, da je »/.../ malo upora na vsake toliko dobra stvar in nujna v političnem svetu, kot so nevihte nujne v resničnem.« Shaysov upor je po njegovem mnenju (prav tam, 362) povzročil več razburjenja, kot bi ga moral. Upor se mu (prav tam, 110) zdi častitljivo voden, saj je bil utemeljen na slabi informiranosti in ne na pokvarjenosti. Tak upor se mu zdi nujen na vsakih dvajset let, saj ljudje ne morejo biti vedno pravilno obveščeni. Upor bo razjasnil napačna razumevanja, svoboda pa se lahko obdrži le, če ljudstvo občasno opozori vladarje in če se ohranja duh odpora. V kontekstu upora pa je Jefferson tudi zapisal svojo znamenito misel, da je potrebno drevo svobode »/.../ občasno osvežiti s krvjo patriotov in tiranov.« (prav tam)

Shaysov upor in ameriška revolucija si morda delita razlog za upor, torej davke, a lahko bi trdili, da je to tudi vse, kar si delita. Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 92) na primer upornike označi za vstajnike in dolžnike, ki so nasprotovali vsem zakonom in so zahtevali novo porazdelitev lastnine ter vlado, ki bi delovala po njihovi volji. Na drugi strani nekateri zgodovinarji ameriško revolucijo radi označujejo za *konservativno* revolucijo (Womersley 2006, 1–10). Takšna oznaka spregleda dejstvo, da je bila ameriška revolucija, revolucija v pravem pomenu besede. Že pred razglasitvijo neodvisnosti so bili sprejeti različni revolucionarni zakoni. Splošna skupščina v Massachusettsu je na primer sprejela zakon o razorožitvi nasprotnikov Amerike (Commonwealth of Massachusetts 1886, 479). Razorožitev je bila šele začetek. Čez dve leti je splošna skupščina sprejela zakon, ki je prepovedal vrnitev osebam, ki so se pridružile Angležem (prav tam, 912). Tisti, ki bi se vrnil, so bili aretirani in izgnani. Če pa bi se po izgonu spet vrnil, pa jih je čakala smrtna kazen (prav tam, 917).

Thomas Paine (1894, 105) je v *Common Sense-u* predlagal, da se zasežena fevdalna zemljišča uporabijo za odplačevanje dolgov in kot sredstva za vzdrževanje vlade. Ta predlog je bil uzakonjen v več državah (Rothbard 2011, 1541). V Massachusettsu so na primer razlastili vse vladne uslužbence, ki so delovali v nasprotju z ustanovno listino in

---

⁴³ Ki je bil med uporom veleposlanik ZDA v Franciji

so sodelovali z britanskim kraljem ter parlamentom pri uvajanju despotske vlade nad prebivalci te province (Commonwealth of Massachusetts 1886, 966–967). Naslednji zakon, ki so ga sprejeli je razlastil in razglasil za tujce vse, ki so ali pomagali Britancem ali so iz katerekoli druge države prebegnili v Boston, ko je bil ta pod nadzorom britanske vojske (prav tam, 968–969). Najbolj jasen razlog za takšen zakon je zapisan v njegovi preambuli, kjer piše, da ima vsaka vlada pravico, »/.../ da zahteva osebno pomoč vseh njenih prebivalcev, ko to zahteva kritični položaj države, predvsem v času preteče invazije, ali ko je ta že v teku. Noben član se takrat ne more izvzeti iz pristojnosti vlade in jo prikrajšati za koristi njegove osebne pomoči, ne da bi se s tem upravičeno izpostavil zaplembi vsega njegovega premoženja, [izgubi] pravic in svoboščin /.../« (prav tam; 968). Zasežene velike posesti so razdelili na manjša posestva in s tem ukinili še zadnje ostanke fevdalizma (Rothbard 2011, 1541). Udeleženci Shaysovega upora niso zahtevali ničesar novega, nasprotno, svoje zahteve so utemeljili na zahtevah revolucije, le da so želeli prerazdelitev zemlje nadaljevati in z njo doseči večjo enakost med ljudmi.

Konec upora ni pomenil tudi konca revolucionarnega duha, saj se je prav na njem vzpostavilo najbolj široko nasprotovanje proti predlagani ustavi v Massachusettsu. Nasprotnik ustave Amos Singeltary (v Elliot ur. 1891, 101) je bil prepričan, da bi leta 1775 takšno ustavo zavrnil, saj je videl glavni razlog za revolucijo v tem, da so si Britanci vzeli pravico Američane »obdavčiti in obvezati v vseh primerih« (prav tam). Prepričan je, da bo ustava storila enako, saj določa vse davke, pristojbine, carine in trošarine, tako kot jih je pred tem britanski parlament. Zaradi nizkih carin pa bo treba uvesti tudi davke na zemljo (prav tam, 102). Edini, ki si želijo nove ustave so pravniki in učenjaki, ker si želijo članstva v Kongresu. S tem bodo pod novo ustavo postali vodilni in »požrli« preproste ljudi kot »leviatan« (prav tam). Shaysov upor je bil v Massachusettsu še toliko večji razlog za sprejetje ustave kot drugje. Johnathan Smith (prav tam), ki se je predstavil kot »preprost človek, ki živi za plugom« je zagovarjal sprejetje ustave, ki vsebuje vse potrebne zavore in uteži, prav zaradi upora, ki je pokazal, da se ljudje v stanju brezvladja nagibajo k tiraniji (prav tam, 102–103). Vedel je, da sam ne bo postal član Kongresa, ali zasedel kak politični položaj (prav tam, 103). Prepričan je bil, da čeprav bo po ustavi v Kongresu le deset ljudi, jih bo v državi vsaj še desetkrat toliko, ki bodo izvajali nadzor nad njimi, tako da si ti ne bodo upali zlorabljati oblasti (prav tam, 103–104). To je tudi bistvo predstavniške republike – torej, nadzor vladarjev in možnost zamenjave, če se izkažejo za slabe.

Republika je bila tako v obliki ustave predstavljena kot nasprotje demokratičnemu nasilju Shaysovega upora, saj se je vzpostavila na porazu Shaysovega upora kot zakon zmagovalcev. Ta poraz je bil hkrati poraz neposredne, decentralizirane demokracije, demokracije ljudskih zasedanj in regionalnih konvencij ter najbolj nasilna prekinitve revolucionarnih idej ameriške revolucije. Stavek *Mi, Ljudstvo Združenih Držav*, s katerim se začne ustava, je prav potrditev te prekinitve z revolucionarnimi idejami, saj na mesto suverena ustoliči ljudstvo, čeprav so bili del tega *ljudstva* tudi uporniki.

7.3 REPUBLIKA ALI DEMOKRACIJA

Raziskovalno vprašanje, ki sem si ga zastavil, se glasi: »Zakaj se demokracijo razume, kot predstavniško obliko oblasti?«. Preden lahko z gotovostjo odgovorim na to vprašanje, se moram najprej posvetiti odgovoru na vprašanje, ki se ne veže na kontekst konvencije, ali širše oblikovanja ameriške ustave. Deloma sem se tega vprašanja lotil že v prejšnjem poglavju, kjer sem poudaril sodobni problem definicije demokratičnih praks. Vprašanje, na katerega bom zdaj poskusil odgovoriti, je: »Ali je sodobno predstavništvo demokracija, ali republika?«. Najbolj splošno bi lahko rekel, da je na primer Slovenija, tako demokracija kot republika, saj jo ustava označi kot *demokratično republiko* (Ustava RS 2006, I.I.1). Takšno posploševanje ne pove ničesar o praksah, tako demokracije kot republike, ki jih država izvaja. Pove le da država izvaja nekatere demokratične prakse, predvsem predstavništvo ter da je republika, torej temelji na ljudski suverenosti, namesto na kraljevi.

Preden se podrobneje posvetim odgovoru na to vprašanje, bi se rad posvetil še enemu uporu, ki se je zgodil v ZDA. Zakaj? Foucault (1991b, 105) predlaga nov način preučevanja oblastnih razmerij, ki bi temeljil na oblikah odpora proti različnim oblikam oblasti. Ustava ZDA in prakse demokracije in republike, ki jih je ustava organizirala v izvajanje oblasti, so se formirale v razmerju do uporov. Shaysov upor je tako vplival na ustavo in njeno sprejetje, viski upor pa je vplival na izvajanje vlade. Kar je Shaysov upor za oblikovanje ustave, je viski upor za utrditev njenega izvajanja. Viski upor se je, kot že samo ime pove, začel zaradi viskija, točneje zaradi trošarin, ki jih je želela zvezna vlada pobrati od prodaje viskija (Findley 1796, 37–39). Temu so najbolj srdito nasprotovali v zahodnem delu Pensilvanije, kjer je bila večina kmetov revnih in so viski uporabljali za domačo rabo in kot menjalno sredstvo (prav tam, 39). Organizacija upora proti trošarinam je bila podobna, tako Shaysovemu uporu, kot ameriški revoluciji. Prebivalci zahodnih okrožij so leta 1791 sklicali zbor, na katerem so sklenili, da bodo imenovali komite, ki bo v njihovem imenu napisal peticijo proti trošarinam, naslovljeno na Kongres (prav tam, 41–42). Ker peticija ni bila uspešna, so naslednje leto sklicali ponovno zasedanje, na katerem so spisali še eno peticijo (prav tam, 44). V prvih letih je bil upor večinoma miren, z nekaj incidenti, ko so inšpektorje, ki so pobirali trošarino, namazali s katranom in operili (prav tam, 58). Nasilje se je začelo šele leta 1794, ko se je v naselju Mingo Creek zbrala oborožena milica, ki je odkorakala do inšpektorjeve hiše. Ta se je počutil ogroženega in jih napadel (prav tam, 84). V spopadih je bil en

upornik smrtno ranjen (prav tam, 85). Nasilje je spodbudilo upornike, da so naslednji dan v Mingo Creek zbrali okoli 500 oboroženih ljudi in pod poveljem majorja McFarlana zopet odkorakali do inšpektorjeve hiše. Pred hišo se je spet vnel spopad, v katerem je bil poveljnik upornikov, major McFarlane smrtno ranjen (prav tam, 86–88).

Smrt vojaškega poveljnika je upornike še bolj utrdila v njihovem uporu. Odločili so se sklicati zbor vseh štirih zahodnih okrožij (prav tam, 92). Tega se je udeležilo 200 delegatov (prav tam, 113). Delegati so na zasedanju predlagali oblikovanje komiteja za javno varnost, ki naj bi varoval ljudi okrožij pred kakršnimkoli nasiljem (prav tam, 114). Kot nasilje so delegati razumeli tudi izvajanje moči federalne vlade, torej pobiranje trošarin in varovanje inšpektorjev. Temu predlogu je najbolj nasprotoval Albert Gallatin, ki je poudaril razliko med nasiljem in prisilo vlade in opozoril, da lahko vlada izvaja prisilo le prek sodišč (prav tam). Kasneje se je komite, izbran izmed delegatov, srečal s komisarji, ki so zastopali federalno vlado. Skupaj so se dogovorili, da se oprostijo upornike, če ti ne nasprotujejo več pobiranju trošarin (prav tam, 116–118). Hkrati s tem so v zahodna okrožja Pensilvanije odposlali zvezno vojsko, ki ji je poveljeval predsednik Washington (prav tam, 144). Uporniki so kot svoja predstavnik k predsedniku poslali Davida Redicka in Williama Findleya⁴⁴ (prav tam, 138), ki v svoji knjigi tudi povzame pogovore. Odločitev, da se pošlje vojsko, je Washington opravičil s tem, da je to prvi upor pod novo ustavo in, da se mora ne-le zatreti upor, ampak se mora uporabiti takšna sila, da se zatere vsakršna nasprotovanja vladi, po celotnih ZDA (prav tam, 181). S tem Washington prizna, da je bilo vojaško posredovanje, pri zatiranju upora nujno zato, da se utrdi oblast nove vlade. Za Washingtona upor meče slabo luč na svobodo in na »svetovni« interes republikanske vlade (prav tam, 169).

Prihodnost republike se je tako deloma oblikovala tudi prek zatrtja upora, temelječega na demokratičnih praksah. Takšen nastop proti uporu je imel še drugo politično funkcijo. Findley (prav tam, 164) zapiše, da je vojaški poseg najbolj podpiral finančni minister [secretary of treasury] Alexander Hamilton, vodja federalistične stranke, ki je bila takrat na oblasti. Poleg tega so nekateri trdili, da so demokratična društva⁴⁵ [democratic society] spodbujala upornike. Je pa res, da je bil član tega društva, tudi eden izmed vodij upora (prav tam, 166).

Upor so, predvsem Hamilton in federalisti, povezovali tudi z anti-federalisti, saj so bili William Findley, Albert Gallatin in drugi, ob sprejemanjem ustave, vsi anti-

---

⁴⁴ Avtor knjige iz katere povzemanam.

⁴⁵ Ta so bila politično povezana z demokratično-republikansko stranko Jeffersona in Madisona.

federalisti (prav tam, 256 in 258; primerjaj: Elliot 1886b, 542–543). Takšne obtožbe so presenetljive, saj sta prav Findley in Gallatin uspela pomiriti uporno prebivalstvo, a po drugi strani pričakovane, zaradi novo nastalih strankarskih nasprotij. Viski upor je tako nekakšen mikrokozmos razmerij oblasti po sprejetju ustave. V njem se mešajo: nasprotja, ki jih je spodbudila ustava, ljudsko nasprotovanje (nepravičnim) davkom, ki izhaja iz ameriške revolucije ter politično tekmovanje med dvema strankama, kar pa je novo razmerje, saj ustava ni pričakovala oblikovanja strank. Celo več, Publius (Madison 1992) v svojem *Federalistu št. 10* piše prav o tem, da bo ustava preprečila oblikovanje strank. Kot sem že omenil, sta bila dva glavna akterja pri oblikovanju strank Madison in Hamilton, torej dva izmed treh piscev, ki so po psevdonimom Publius pisali *Federalistične spise*.

Začetek oblikovanja strank bi lahko postavil že v čas sprejemanja ustave in oblikovanju anti-federalistov, ki so tej nasprotovali. A ti dve *združenji* še nista bili stranki v pravem pomenu besede. Politično nasprotovanje, ki je pripeljalo do oblikovanja strank, se je začelo leta 1790, najprej z nestrinjanjem glede odplačevanja dolgov, kasneje pa s Hamiltonovo željo, da se ustanovi nacionalna banka (Wood 2006, 426–427). Madison je v predstavniskem domu izrecno nasprotoval ustanovitvi federalne banke, ki jo je označil za imitacijo britanske monarhične oblasti ter za neustavno (prav tam, 427). Madisonu se je v nasprotovanju Hamiltonovih finančnih politik pridružil še Jefferson in do leta 1792 sta že oblikovala »republikansko« stranko (prav tam). Madison (v Zuckert 2003, 151) je republikansko stranko opisal, kot: skupnost tistih, ki verjamejo »/.../ v doktrino, da si je človeštvo sposobno vladati samo in [sovražijo] dedno oblast, [ki je] žalitev razumu in nasilje [outrage] za človekove pravice«. Poleg tega je Madison federalistično stranko videl kot stranko, ki želi vzpostaviti konsolidirano monarhijo v slogu britanske (Wood 2006, 427). V nekaterih delih je republikanska stranka Madisona in Jeffersona prevzela ideje, ki so jih zagovarjali že anti-federalisti, recimo v ozki interpretaciji ustave. Federal Farmer (v McDonald ur. 1999, 69) je recimo opozoril na to, da je ustava res deloma federalna, a oblikovana tako, da lahko oblikuje konsolidirano vlado.

Ob koncu drugega predsedniškega mandata Washingtona (leta 1796), sta bili obe stranki že tako razviti v svojem političnem tekmovanju in nasprotovanju, da se je zdelo Washingtonu nujno izpostaviti nevarnost tega početja v svojem poslovnem nagovoru. Stranke in strankarstvo vidi Washington (1796) kot največjo nevarnost zvezi in svobodi. Skupna vlada je zanj (prav tam) nujna za učinkovitost in trajnost zveze. Takšno vlado je

vzpostavila ustava, ki jo je napravila za *popolnoma svobodno v svojih načelih*. Ustava razdelila moči po vejah, tako da združuje varnost z živahnostjo. V ustavi je tudi zapisano, da se jo lahko popravi. Stranka pa razbija prav to enotnost vlade, saj dobi podporo v enem delu zveze le tako, da napačno predstavlja interese drugih delov zveze. S tem stranke ločujejo tiste, ki bi morali biti vezani v bratski naklonjenosti.

Za Washingtona (prav tam), temelji politični sistem na pravici ljudstva, da si predpisuje in spreminja svojo ustavo. Ta pa je, dokler je ne spremeni ljudstvo, obvezujoča za vse. Glavni pomen moči in pravice ljudstva, da si predpiše ustavo in s tem vlado, je dolžnost vsakega posameznika, da je poslušen tej vladi. Svoboda ljudi je torej v tem, da se sami omejijo v svoji svobodi in predpišejo ustavo, vlado in zakone, s katerimi to svobodo omejijo. Ena izmed *svoboščin*, ki jih ustava po Washingtonu (prav tam) omeji, je *politično združevanje*, z namenom, da se usmerja, nadzoruje, nasprotuje ali ustrahuje predstavnike pri rednem razpravljanju in izvajanju oblasti. Takšne dejavnosti služijo le organiziranju strankarstva in mu podelijo moč, da namesto delegirane volje naroda postavi voljo stranke. Izmenjavanje strank na oblasti pripelje do slabo usklajenih in neskladnih projektov strank v javni upravi, namesto da bi bila ta organ skladnih in celotnih načrtov, ki odražajo skupni interes. To vodi v despotizem, saj nered in beda, ki sta rezultat strankarstva, v ljudeh počasi ustvarita željo po varnosti in miru, ki bi izšla iz absolutne moči. Prej ali slej bo te razmere izrabil voditelj ene izmed strank sebi in svoji stranki v korist, se postavil za despota in uničil svobodo (prav tam). Washingtonove želje o omejitvi moči strank niso upoštevali. Stranke so postale sestavni del političnega odločanja in način izbora predstavnikov. Krivdo za nastanek strank, si skupaj z delitvijo na federaliste in anti-federaliste, deli še pravilo *volitev preračunanih tako, da prečistijo predstavništvo*. To pravilo je preprečilo oblikovanje polnega predstavništva, v katerem bi bil vsak razred mož zastopan (Federal Farmer v McDonald 1999, 105). V nasprotnem primeru, če se predstavništvo oblikuje tako, da se poveča moč enega razreda nad drugimi, to napravi predstavništvo za nepopolno, privilegiran razred postane razred gospodarjev, ostali pa postanejo sužnji (prav tam 104).

Podoben pogled ima na tako oblikovano predstavništvo tudi Ellen Meiksins Wood (2003, 77), katere trditev, da je ustava ZDA mejnik, »/.../ ne-le v zgodovini demokracije, ampak tudi omejitve ljudske oblasti« me je spodbudila k raziskovanju. Poleg tega Meiksins Woodova (2003, 78) trdi, da so z ustavo ZDA preoblikovali definicijo *demos*, torej ljudstva samega. *Demos* naj bi bil v antiki, poleg politične, tudi socialna oznaka. Sestavljali naj bi ga po večini navadni ljudje, demokracija pa naj bi bila, vsaj v očeh

njenih kritikov, vladavina revnih (prav tam). V ZDA je *demos* izgubil svoj socialni naboj in se je preoblikoval v vladavino bogatih (prav tam, 78–79). Zdi se mi, da je ta trditev deloma utemeljena na kritiki Federal Farmerja, ampak ali jo podpirajo tudi antični viri?

Pogledi na demokracijo so se v antiki razlikovali. Polibos (1964, 349–350) je bil prepričan, da demokracija, ki jo je razumel kot spoštovanje zakonov in tradicije, neizbežno konča kot vlada množice, kjer se vse to ne spoštuje, zaradi njene neizbežne nasilnosti in sovraštva do zakonov. Podobno evolucijo vlade predstavi že Aristotel, le da Aristotel (2010, 291) označi demokracijo za obliko, v katero se izrodi ustavna vlada (politea [Πολιτεα]). Za Aristotela (2010, 248) Solonova ureditev Aten ni demokratična, ampak je sestavljena iz oligarhije, aristokracije in demokracije. Demokracija njegovega časa pa je nastala po naključju, ko je ljudstvo po vojaških uspehih na morju postalo oholo (prav tam, 249–250). Takšna demokracija za Aristotela (prav tam, 291) deluje v korist revežev, ki so na oblasti in ne v korist celotne skupnosti. Tako je očitno, da je tudi v antiki (vsaj med političnimi filozofi) prevladovalo mnenje, da je demokracija vlada (revnih) množic, republika (politea), pa je demokracija uravnotežena z aristokracijo in predstavništvom.

Lahko bi trdili, da sem se v svojem sledenju praksam utrjevanja federalne republike izgubil v antičnih opisih *demokracije* (česar sem se večinoma zavestno izogibal), a sem prepričan, da je to zapolnilo še zadnje vrzeli pri oblikovanju primerne odgovora, tako na vprašanje, ki sem si ga zastavil v tem poglavju, kot tudi na moje problemsko vprašanje.

Ali je sodobno predstavništvo del demokratičnih ali republikanskih praks? Zdaj lahko trdim, da je del *republikanskih* praks. Oziroma bolje: sodobno predstavništvo, ki loči volivca od svojega predstavnika; ki privilegira en razred nad drugimi in ga napravi za gospodarja ostalim, je *republikanska vlada naravne aristokracije*. Za strankarsko predstavništvo še bolj veljajo besede Johna Francisa Mercerja (v Farrand ur. 1911b, 284), da vlade ne služijo ljudem, ampak vladarjem, ljudje jih zato vedno znova menjajo, toda brez koristi. Zamenjajo se le sheme za bogatenje vladarjev, kar le destabilizira državo.

8 ZAKLJUČEK

Že v uvodu sem navedel, da me je k raziskovanju oblikovanja ustave ZDA na konvenciji v Filadelfiji, spodbudil članek Ellen Meiksins Wood, v katerem med drugim kritizira ustavo ZDA in ustanovne očete obtoži preoblikovanja demokracije. Izhajajoč iz tega sem si zadal tudi prvi cilj te naloge, ki je preveriti resničnost te trditve. Na podlagi tega cilja sem si zastavil problemsko vprašanje, ki se glasi: »Zakaj se demokracijo razume, kot predstavniško obliko oblasti«. Iz tega vprašanja sem potem razvil raziskovalna vprašanja in na njih utemeljil teze, ki sem jih želel potrditi. Potrditvi tez in odgovorom na vprašanja bo posvečena večina zaključka. Preden se lotim tega, se bom posvetil svojemu drugemu cilju, predstavitvi orodij za drugačno mišljenje demokracije in drugačno predstavništvo v njej.

Orodja in pristopi k drugačnemu razumevanju demokracije, predstavništva in republike se pojavljajo skozi celotno magistrsko. Izjave anti-federalistov na konvenciji in po njej, prakse – tako Shaysovega kot viski upora – in celotna zgodovina predstavništva v kolonijah, tvorijo povezano mrežo drugačnega pristopa k predstavništvu in s tem k demokraciji in republiki. Prakse oblikovane sredi sedemnajstega stoletja v Rhode Islandu *odmevajo*, tako v ameriški revoluciji, kot tudi v zahtevah anti-federalistov. Deloma se ta odmev zazna tudi v poslovnem govoru Washingtona (1796), v katerem opozori na slabosti predstavništva, utemeljenega na strankarski politiki. Kot alternativa takšnemu predstavništvu, se postavlja bolj horizontalno in lokalno organizirano pravično in polno predstavništvo, ki predstavlja vse dele ljudstva, in ne-le naravne aristokracije.

Velik pomen *Federalističnih spisov* je splošno priznan. Vseeno se mi zdi nujno še enkrat poudariti njihov pomen in predvsem njihov vpliv na politično teorijo. Vsakršno razmišljanje o drugačni obliki predstavništva, demokracije ali republike mora nujno upoštevati razloge za njihovo sedanjo obliko, ki so zapisani v *Federalističnih spisih*. Ker temeljijo na *kruti realnosti*, spisi služijo kot primerna kritika *idealističnega* in skoraj *utopičnega* pogleda na politiko, kakršnega so zagovarjali anti-federalisti. Prav tako bi moral vsak politični teoretik, ki si želi osnovati alternativo sedanjemu političnemu redu, slediti enemu izmed glavnih načel federalistov, torej poiskati najboljšo možno obliko namesto idealne. Osebnostno sem prepričan, da bi morala vsakršna teoretska razprava o trenutnem ali prihodnjem sistemu predstavništva, demokracije in republike, upoštevati tretji člen *Virginjske deklaracije o pravicah*. Ta člen določa, da

mora biti vlada ustanovljena v splošno korist ter da je najboljša vlada tista, »/.../ ki je sposobna ustvarjati največjo stopnjo sreče in varnosti in je najučinkoviteje zavarovana pred nevarnostjo slabega upravljanja /.../«. (Virginijska deklaracija o pravicah 1988, 406).

Razprave na konvenciji (predvsem tiste o predstavnstvu in federalizaciji) so koristne tudi za bolj praktične primere politične teorije. Predvsem so uporabne kot primer nekaterih pristopov federalizaciji Evropske unije (EU). Veliko kritik, ki so jih anti-federalisti izrekli o ustavi ZDA, se lahko zlahka nanaša tudi na trenutno organizacijo EU. Vzporednice se lahko zarišejo tudi med ekonomsko krizo (in Shaysovimi uporami), ki je spodbudila federalizacijo ZDA ter sedanjo krizo EU. To lahko služi kot opozorilo pred možnim zmanjševanjem demokracije, kot tudi smernica za drugačno reševanje krize.

Izjave nekaterih članov konvencije in ostalih političnih mislecev pred in po njej zastavljajo pomembna vprašanja o sami naravi oblasti. Izjava Johna Francisa Mercerja o naravi vsakršne vlade, tako postavi vprašanje ali je omejena oblast možna in ali lahko vlade delujejo v korist vladanih. Po drugi strani pa izjava Gouverneur Morrisa o tem, da so vsi zaposleni podrejeni in se ne morajo sami odločati, gledana z vidika dominacije, jasno predstavi vezanost in nezmožnost popolnega odločanja sodobnih volivcev na način, ki bi ogrozil *svetovni red*, v katerega so vpeti.

Poleg zgoraj naštetih orodij in pristopov k drugačnemu razumevanju demokracije, republike in predstavnstva, bi lahko dodal še drugačna razumevanja suverenosti, kot je na primer *kapitalistična teorija* Charlesa Francisa Adamsa, ki nadomesti pravno suverenost z nekakšnim (državljskim) delničarstvom. To je verjetno le ena izmed mnogih idej, ki se skrivajo, v pričujočem delu, in še bolj v primarnih virih, citiranih v njem. Za raziskavo in razvoj vseh idej ta naloga nikakor ni primerna. Upam pa, da se bom sam, ali kdo drug, podrobneje lotil raziskovanja le-teh.

Moje raziskovanje je temeljilo na dveh Foucaultovih metodah – arheologiji in genealogiji. Z arheologijo sem preučil formacijo konceptov in teoretičnih elementov, ki so bili uporabljeni na ustavni konvenciji. Poleg dveh glavnih konceptov, torej demokracije in republike, sem se posvetil tudi konceptom živahne in omejene oblasti, predstavnstva, suverenosti ter razmerja med vladarji in vladanimi. Z genealogijo sem najprej analiziral dogodke, ki so vplivali na formacijo sodobnih konceptov o demokraciji in republiki. Nadalje pa sem jo uporabil za razkritje programa politične akcije, tako konvencije, kot ustave. Ustava je program politične akcije, ki ga je

izoblikovala konvencija. Cilji in strategije ustave so bili zasnovani prav preko konceptov, ki sem jih razkril skozi arheološko raziskavo. Praktično izvajanje teh ciljev in strategij ustave se je prvič v celoti pokazalo pri zatrtju viski upora, kjer se je prav na temeljih republikanizma, živahne vlade ter z ločitvijo ljudstva od predstavnikov, doseglo dokončen poraz idej o bolj demokratičnem in horizontalnem izvajanju oblasti.

K raziskovanju sem pristopil tako, da sem si zastavil vrsto raziskovalnih vprašanj, ki bi mi omogočila lažji odgovor na problemsko vprašanje. Prvo raziskovalno vprašanje, ki sem si ga zastavil je bilo: »Zakaj so pri definiranju nove oblasti uspeli federalisti in ne anti-federalisti?«. Kot odgovor sem si postavil tezo: »Zgodovinske okoliščine so pomembno vplivale na pisanje ustave in s tem na razumevanje demokracije in republike«. Ali se je ta teza izkazala za zadovoljiv odgovor? Da in ne. Zgodovinske okoliščine so seveda pomembno vplivale na pisanje ustave, ampak katere so te zgodovinske okoliščine in v kolikšni meri so res vplivale na pisanje ustave? Na končno ustavo je vplivalo vse: od Shaysovega upora, preko ameriške revolucije, do pisanja Johna Wisa o demokraciji, pa vse do oblikovanja kolonialnih vlad Rhode Islanda in Massachusettsa, saj je celotna zgodovina, ki je vodila do ustave, tudi njen pogoj.

Teza, kot odgovor na raziskovalno vprašanje: »Zakaj so pri definiranju nove oblasti uspeli federalisti in ne anti-federalisti?« namiguje, da so federalisti znali izkoristiti takratne zgodovinske okoliščine v svojo korist. Federalistom je uspelo ujeti sredino med monarhisti, ki so zahtevali monarhično urejeno oblast, in skrajnimi republikanci (nekateri so jih poimenovali tudi za demokrate), ki so zahtevali prerazporeditev bogastva ter svoj vrhunec dosegli v Shaysovem upor. Glavni razlog, zakaj so uspeli federalisti in ne anti-federalisti izhaja iz dejstva, da so federalisti predlagali točno določeno obliko politične ureditve zveze, torej ustavo. Anti-federalisti so le nasprotovali tej ureditvi, niso pa predlagali svoje alternative. Najbližje anti-federalistični ideji politične ureditve zveze je prišel Mason, a ostali anti-federalisti niso povzeli njegove ureditve, ampak le njegovo kritiko. Federal Farmer (v McDonald ur. 1999) celo prizna, da je ustava utemeljena na najboljšem načrtu, a se jo lahko zlorabi.

Anti-federalisti so se večinoma omejili le na zahtevo po amandmajih, oziroma, da se ustavo predstavi ljudstvu, to pa doda svoje kritike in predloge, ki jih potem sprejme, ali zavrne še ena konvencija. V Virginiji, deveti državi, ki je potrdila ustavo in jo tako naredila za veljavno, so dosegli kompromis med federalisti in anti-federalisti s tem, da so oblikovali komite, ki je napisal predloge amandmajev. Ta komite je tudi priporočil, da se skliče konvencija, ki bo razpravljala o njih, kar se je zgodilo leta 1791.

Drugo raziskovalno vprašanje, ki sem si ga zastavil je bilo: »Zakaj so federalisti predlagali takšno obliko oblasti (republiko – predstavniško demokracijo), kot so jo?«. Teza, ki sem si jo postavil, kot odgovor na to vprašanje se glasi: »Federalisti so hoteli zmanjšati vpliv ljudstva na njihove predstavnike«. To tezo lahko potrdim. Federalisti so želeli, zaradi izkušenj s Shaysovim uporom in nemočjo, ki so jo pri razreševanju tega upora pokazale vlade po državah in konfederalna vlada, zmanjšati vpliv ljudstva na predstavnike. S tem so želeli preprečiti strankarstvo in lokalne interese v oblasti, ki naj bi jih prinesla prevelika navezanost predstavnikov na ljudi.

Moje tretje raziskovalno vprašanje je: »Kakšen je bil odnos do demokracije med federalisti in kakšen med anti-federalisti?«. Odgovor na to vprašanje sem formiral v tezo, ki se glasi: »Anti-federalisti so *demos* razumeli tudi socialno, medtem ko so ga federalisti razumeli le politično«. Te teze ne morem niti potrditi niti zavrniti. Tezo sem utemeljil na trditvi Meiksins Woodove (2003, 78), da je imela beseda *demos* v antiki tudi socialni naboj. Raziskava te trditve presega omejitve in temo mojega raziskovanja ter si zasluži samostojno raziskavo. Vse kar lahko trdim glede te trditve je, da obstajajo nekateri zapisi, iz katerih se lahko razbere ta dimenzija *demos*, na primer Aristotelova oznaka demokracije in Polibosova oholokracija, ki sta obe vladi revnih.

Na ustavni konvenciji bi lahko željo po omejitvi ljudskega vpliva na predstavnike, razumel tudi kot željo po zmanjšanju, ali izničenju vpliva revnih na predstavnike. Publius je tako prepričan, da bodo nižji razredi našli naravne zaveznike glede interesov v predstavnikih, ki zastopajo bogate. Republik bi torej morala vladati naravna aristokracija. Anti-federalisti (predvsem Federal Farmer in Melancton Smith) pa so nasprotovali oblikovanju naravne aristokracije in zahtevali večji predstavniški dom, ki bi vključeval tudi predstavnike nižjih slojev. Poleg tega so zahtevali večjo navezanost predstavnikov na volivce, a je te zahteve težko označiti za socialne. Iz tega lahko zaključim, da so oboji videli *demos* deloma, kot socialno kategorijo, a je bila ta socialna kategorija vedno navezana na politično. Poleg tega je težko trditi, da je imel v antiki *demos* tudi socialni pomen. Kritiki so demokracijo označili za vlado revnih, a je Solonova demokracija vseeno ločila najrevnejši sloj od položajev vladanja (Aristotel 2010, 248). Takšen odnos do demokracije so vzdrževali tudi nekateri člani konvencije, a so na koncu, volilne kvalifikacije prepustili državam. Z uspehom *demokratično-republikanske* stranke so se kvalifikacije po vseh državah znižale in s tem demokratizirale.

Nazadnje sem si zastavil še vprašanje: »Kako je definicija demokratične oblasti, kot

so jo definirali na ustavni konvenciji v Filadelfiji, vplivala na sodobno razumevanje demokracije?«. Iz tega vprašanja sem razvil tezo: »Oblika demokratične oblasti, kot so jo definirali v Filadelfiji, je pomembno vplivala na sodobno razumevanje demokracije«. John Marshall ustavo označi za dobro urejeno demokracijo in kot takšno bi lahko označil ustavo ZDA še danes. V času, ko se je sprejemala ustava ZDA, nista obstajali niti trdna definicija demokracije niti trdna definicija republike. Publiusov poskus definirati republiko na podlagi obstoječih republik je pokazal, da je republika zelo širok pojem. Ustava je tako postavila nekakšen zgled tako za republike kot tudi za demokracije. Željo, da bi ustavo in vlado, ki jo ta vzpostavlja, videli kot ideal republikanske vlade, je Washington predstavil kot razlog za vojaški poseg proti viski upornikom. Takšno razumevanje ustave ZDA se je nadaljevalo in razširilo predvsem v sodobni zgodovini, ko so se po koncu prve, druge in hladne vojne oblikovale nove države, osnovane na republikanskih in demokratičnih načelih.

Problemsko vprašanje, ki sem si ga zastavil, se mi je zdelo zavajajoče lahko, a se je izkazalo za neverjetno težko, saj sem ves čas iskal vsaj osnovni odgovor na problemsko vprašanje: »Zakaj se demokracijo razume kot predstavniško obliko oblasti?«.

Največja težava je bila v tem, da so večino pogojev, ki so omogočili takšno definicijo, vsebovali drugi viri in ne ustavna konvencija. Sodobna predstavniška demokracija utemeljena na ljudski suverenosti je zmes različnih oblik oblasti in načinov organiziranja vlade. Predstavništvo, vsaj moderna oblika tega, se razvije iz *Magne Charte Libertatum*, ki na začetku omogoči plemičem soodločanje pri zakonih skupaj s kraljem. Kasneje se to razširi še na ljudstvo, s tem pa se oblikuje predstavništvo, ki je opisano v *Modus Tenendi Parliamentum*.

Naslednji pomemben korak proti sodobni demokraciji so Puritanci in njihova ideja pogodbenišтва z bogom. Puritanizem v Angliji je dosegel vrhunec z državljansko vojno, kjer so Puritanci za kratek čas prevzeli oblast pod vodstvom Oliverja Cromwella. S slavno revolucijo se je oblikovala ideja ljudske suverenosti in družbene pogodbe, ki podpira vsakršno oblast. Puritanci so že pred tem naselili po ameriških kolonijah in nadaljevali s svojo obliko oblasti, hkrati pa so oblikovali na predstavništvu utemeljeno zakonodajno oblast. Puritanska navezanost na republikanizem, med angleško državljansko vojno, se je nadaljevala tudi po koncu vojne. Najbolje sta demokracijo in republikanizem zagovarjala Wise in Mayhew. Njune ideje so proti koncu osemnajstega stoletja spodbudile ameriške koloniste k uporabi in osamosvojitvi od Britanske krone. Z osamosvojitvijo je ljudska suverenost postala temelj nove oblasti, ki pa je bila zaradi

velikosti držav in zveze, vseeno oblikovana kot predstavništvo. Je pa revolucija spodbudila različna eksperimentiranja v izvedbi predstavništva. V nekaterih državah je to pomenilo široko in *demokratično* zastopanost ljudi, v New Jerseyju so na primer lahko volile tudi ženske.

Samostojne kolonije so hitro naletale na težave. Te so bile tako ekonomske kot tudi politične. Najprej je velik del višjih slojev nasprotoval idejam radikalcev, kar je pomembno vplivalo na oblikovanje členov konfederacije in na vzpon Roberta Morrisa na oblast. Na drugi strani, je nekatere ekonomska kriza prisilila k uporabi, preko katerega so se na nek način nadaljevale ideje ameriške revolucije. Vse to je vplivalo na člane konvencije in na končno ustavo. Sprejeta ustava je utrdila navezo med ljudsko suverenostjo in predstavništvom.

Naključja, ki so vplivala na razvoj sodobne *republikanske* oblike oblasti in s tem oblikovala vladne prakse ljudske suverenosti in zgodovinski pogoji tega razvoja so v sodobnosti pripeljali do tega, da je glavna oblika demokracije predstavniška. Za nadaljnji razvoj demokratičnih praks vladanja, moramo pozornost nujno usmeriti na zapostavljene in pozabljene prakse in vednosti takšnega vladanja. Te nam (kot sem deloma pokazal v tem delu) lahko razkrijejo bolj neposredne in pluralne prakse demokratičnega vladanja, ki so zaradi zgodovinskih razmer pozabljene.

9 LITERATURA

- Adams, Charles Francis, et. al. 1892. Genesis of the Massachusetts Town. *Proceedings of the Massachusetts Historical Society* 2 (7): 172–268. Dostopno prek: archive.org.
- Adams, John. 1851. A Defence of the Constitutions of Government of the United States of America v *The Works of John Adams vol. VI*, ur. Charles Francis Adams, 271–588. Boston: Charles C. Little and James Brown. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Appleby, Joyce in Terence Ball ur. 2004. *Thomas Jefferson: Political Writings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Aristotel. 2010. *Politika*. Ljubljana: GV založba.
- Bartlet, John Russel. 1874. *Letters of Roger Williams*. Providence: Printed for Narragansett Club. Dostopno prek: archive.org.
- Bibič, Adolf. 1992. Politična misel federalistov (posebej glede na Madisonov esej št. 10). *Teorija in Praksa* 29 (5–6): 585–594.
- Carey, George W. in James McClellan. 2001. Editor's Introduction v *The Federalist Papers*, Carey in McClellan ur., xviii–lv. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Carey, George W. in James McClellan ur. 2001. *The Federalist Papers*. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Carrese, Paul O. 2003. George Washington on Liberty, Constitutionalism, and Moderation v *History of American Political Thought*, ur. Bryan-Paul Frost in Jeffrey Sikkenga, 99–113 Lanham, Boulder, New York, Oxford: Lexington Books.
- Clark, J.S. 1860. Historical Introductory Notice v *Vindication of the Government of the New England Churches and The Churches Quarrel Espoused*, John Wise, xiii–xxi. Boston: Congregational Board of Publication. Dostopno prek: archive.org.
- Commonwealth of Massachusetts. 1869. *Acts and Resolves public and private of the Province of the Massachusetts Bay: To which are prefixed the Charters of the Province; Volume I*. Boston: Wright & Porter Printing Company. Dostopno prek: archive.org.
- 1886. *Acts and Resolves public and private of the Province of the Massachusetts Bay: To which are prefixed the Charters of the Province; Volume V*. Boston: Wright & Porter Printing Company. Dostopno prek: archive.org.
- Cotton, John. 2001a. Copy of a Letter from Mr. Cotton to Lord Say and Seal in the Year 1636 v *The Puritans: A sourcebook of their writings*, ur. Perry Miller in Thomas H.

- Johnson, 209–12. Mineola, New York: Dover Publications.
- 2001b. Limitation of Government v *The Puritans: A sourcebook of their writings*, ur. Perry Miller in Thomas H. Johnson, 212–14. Mineola, New York: Dover Publications.
- Dahl, Robert A. 1997. *Uvod v teorijo demokracije*. Ljubljana: Krtina.
- Davis, Sue. 1996. *American Political Thought: four hundred years of ideas and ideologies*. Prentice Hall: Englewood Cliffs.
- Declaration of Independence** (Deklaracija o neodvisnosti). 1776. Dostopno prek: http://avalon.law.yale.edu/18th_century/declare.asp (23. junij 2014).
- Dolar, Mladen. 2010. Kralju odsekati glavo: Foucaultova dediščina. Ljubljana: Krtina.
- Dolbare, Kenneth M., ur. 1984. *American Political Thought*. Washington (D.C.): CQ.
- Elliot, Jonathan, ur. 1836. ***State Conventions, on the adoption of the Federal Constitution, as recommended by the General Convention At Philadelphia, in 1787 Vol II***. Washington: natisnjeno za urednika. Dostopno prek: archive.org.
- 1891. ***State Conventions, on the adoption of the Federal Constitution, as recommended by the General Convention At Philadelphia, in 1787 Vol III***. Washington: natisnjeno za urednika. Dostopno prek: archive.org.
- Elton, Romeo. 1852. ***Life of Roger Williams***. London: Albert Cockshaw. Dostopno prek: archive.org.
- Epstein, David F. 1984. *Political Theory of The Federalist*. Chicago; London: The University of Chicago Press.
- Farrand, Max, ur. 1911a. ***The Records of the Federal Convention of 1787 Volume I***. New Haven: Yale University Press; London: Henry Frowde Oxford Universtiy Press. Dostopno prek: <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwfr.html> (23. junij 2014).
- 1911b. ***The Records of the Federal Convention of 1787 Volume II***. New Haven: Yale University Press; London: Henry Frowde Oxford Universtiy Press. Dostopno prek: <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwfr.html> (23. junij 2014).
- 1911c. ***The Records of the Federal Convention of 1787 Volume III***. New Haven: Yale University Press; London: Henry Frowde Oxford Universtiy Press. Dostopno prek: <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwfr.html>, zadnji dostop: 23. junij 2014.
- Findley, William. 1796. ***History of the Insurrection in the Four Western Counties of Pennsylvania***. Philadelphia: printed by Samuel Harrison Smith. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Fitzpatrick, John C., ur.. 1934a. ***Journals of Congress 1774-1789 vol. XXX 1786***

- January 2–July 31*. Washington D.C.: United States Government Printing Office. Dostopno prek: <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwjclink.html> (23. junij 2014).
- 1934b. *Journals of Congress 1774-1789 vol. XXXI 1786 August 1–December 31*. Washington D.C.: United States Government Printing Office. Dostopno prek: <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwjclink.html> (23. junij 2014).
- Foster, William E. 1886. *Town Government in Rhode Island*. Baltimore: John Hopkins University. Dostopno prek: archive.org.
- Foucault, Michel. 1991a. Question of Method. v *The Foucault Effect: studies in governmentality: with two lectures by and an interview with Michel Foucault*, ur. G. Burchell, C. Gordon in P. Miller, 73–86. Chicago: University of Chicago Press.
- 1991b. Subjekt in Oblast v *Vednost – oblast – subjekt*, ur. Mladen Dolar, 103–120
- 2003. *Society Must Be Defended*. New York: Picador.
- 2007. Vladnost v *Življenja in prakse svobode*, ur. Jelica Šumič-Riha, 110–130. Ljubljana: ZRC založba.
- 2008a. *Birth of Biopolitics*. Basingstoke, New York: Plagrove Macmillan.
- 2008b. Nietzsche, genealogija, zgodovina v *Vednost – oblast – subjekt*, ur. Mladen Dolar, 87–109. Ljubljana: Krtina.
- 2008c. Resnica in oblast v *Vednost – oblast – subjekt*, ur. Mladen Dolar, 111–134. Ljubljana: Krtina.
- 2009. *Security. Territory, Population*. Basingstoke, New York: Plagrove Macmillan.
- Franklin, Benjamin. 1840. Of the Paper Money of the United States of America v *The Works of Benjamin Franklin*, ur. Jared Sparks, 421–426. Boston: Hillard, Gray, And Company. Dostopno prek: Google Books.
- Franklin, Benjamin in Geroge Whatley. 1840. Principles of Trade v *The Works of Benjamin Franklin*, ur. Jared Sparks, 383–409. Boston: Hillard, Gray, And Company. Dostopno prek: Google Books.
- Hardy, Thomas Duffus, ur.. 1846. *Modus Tenendi Parliamentum; An Ancient Treatsie on the Mode of Holding the Parliament in England*. London: Printed by George E. Eyre and William Spottiswoode. Dostopno prek: archive.org.
- Johnston, Thomas E., Jr.. 1968. John Wise: Early American Political Thinker. *Early American Literature Newsletter* 3 (1): 30–40. Dostopno prek: jstor.
- Kendall, Gavin in Gary Wickham. 1999. *Using Foucault's methods*. London; Thousand Oaks; New Delhi: Sage.
- Ketcham, Ralph, ur. 2003. *The Anti-federalist Papers and the Constitutional Convention*

- Debates*. New York: Signet Classic.
- Knowles, James D. 1834. *Memoir of Roger Williams, the Founder of the State Rhode-Island*. Boston: Lincoln, Edmands and Co. Dostopno prek: archive.org.
- Lane, Charles Arthur. 1904. *Illustrated Notes on English Church History*. London: Society for promoting Christian knowledge. dostopno prek: archive.org.
- Lincoln, William. 1838. *The Journals of each Provincial Congress of Massachusetts*. Boston: Dutton and Wentworth. Dostopno prek: archive.org.
- Listina pravice*. 1988. V *Varstvo človekovih pravic: razprave, eseji in dokumenti*, Peter Jambrek, Anton Perenič in Marko Uršič, ur., 402–405. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Locke, John. 2010. *Dve razpravi o oblasti; Pismo o toleranci*. Ljubljana: Krtina.
- Lutz, Donald S. ur.. 1998. *Colonial Origins of the American Constitution*. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Madison, James. 1992. Federalist št. 10. *Teorija in Praksa* 29 (5–6): 581–585.
- Magna Charta Libertatum*. 1988. V *Varstvo človekovih pravic: razprave, eseji in dokumenti*, Peter Jambrek, Anton Perenič in Marko Uršič, ur., 387–394. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Mayhew, Jonathan. 2001. A Discourse Concerning Unlimited Submission v *The Puritans: A sourcebook of their writings*, ur. Perry Miller in Thomas H. Johnson, 277–280. Mineola, New York: Dover Publications.
- McDonald, Foster. 1999. *Empires and Nation*. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Minot, George Richards. 1788. *The History of Insurrections, in Massachusetts, In the year MDCCLXXXVI*. Worcester, Massachusetts: Isaiah Thomas. Dostopno prek: archive.org.
- Mitchell, Jonathan. 2001. Nehemiah on the Wall v *The Puritans: A sourcebook of their writings*, ur. Perry Miller in Thomas H. Johnson, 237–242. Mineola, New York: Dover Publications.
- Montesquieu, Charles Louis de Secondat, Baron de. 1989. *O duhu zakona*. Beograd: Filip Višnjić.
- New Jersey Recognizes the Right of Women to Vote*. 2014. Dostopno prek: <http://www.heritage.org/initiatives/first-principles/primary-sources/new-jersey-recognizes-the-right-of-women-to-vote> (23. junij 2014).
- Otis Warren, Mercy. 1788. *Observations on the new Constitution, and on the Federal and State Conventions*. Dostopno prek:

- <http://www.samizdat.com/warren/observations.html> (23. junij 2014).
- 1989. *History of the rise, progress and termination of the American Revolution*. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: <http://oll.libertyfund.org>.
- Payling, Simon J.. 2014. *Middle Ages: Parliament and politics before 1509*. Dostopno prek: <http://www.historyofparliamentonline.org/periods/medieval> (23. junij 2014).
- Paine, Thomas 1894. Common Sense v *The Writings of Thomas Paine Vol. 1*, ur. Daniel Conway Moncure, 67–120. New York: G.P. Putnam's Sons. Dostopno prek: <http://oll.libertyfund.org>.
- Pickering, Danby. 1773⁴⁶. *The Statutes at Large from Magna Charta to the end of Thirteenth Parliament of Great Britain, Anno 1773 vol. XXX*. Cambridge: Printed by John Archdeacon, printer to the University. Dostopno prek: archive.org.
- Polibos. 1964. *Obča zgodovina*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Poore, Ben Perley. 1878a. *The Federal and State Constitutions, Colonial Charters and other Organic Law of the United States of America; part I.* Washington: Government Printing Office. Dostopno prek: archive.org.
- 1878b. *The Federal and State Constitutions, Colonial Charters and other Organic Law of the United States of America; part II.* Washington: Government Printing Office. Dostopno prek: archive.org.
- Record Commissioners of City of Boston. 1887. *Report of the Record Commissioners of City of Boston containing the Boston town records, 1770 through 1777*. Boston: Rockwell and Churchill, city printers. Dostopno prek: archive.org.
- Rothbard, Murray N. 2011. *Conceived in Liberty*. Auburn: Mises Institute. Dostopno prek: mises.org.
- Savage, James ur. 1853. *The History of New England from 1630 to 1649*. Boston: Little, Brown and Company. Dostopno prek: Google Books.
- Stoner, James R. jr. 2003. The New Constitutionalism of Publius v *History of American Political Thought*, ur. Bryan-Paul Frost in Jeffrey Sikkenga, 230–247. Lanham, Boulder, New York, Oxford: Lexington Books.
- Tacitus, Publius Cornelius. 2004. *Pogovor o govornikih; Agrikola; Germanija*. Ljubljana: DZS.
- Tessitore, Aristide. 2003. Thomas Jefferson on Legitimatet Government, Religion, and

---

⁴⁶ Knjiga na archive.org vsebuje dva dela, prvi del pokriva leto 1773, drugi del pa leto 1774. Oba dela sta vezana, kot ena knjiga. Edina letnica, ki sem jo našel glede izida je letnica 1773, ki pa verjetno velja le za prvi del knjige.

- Education v *History of American Political Thought*, ur. Bryan-Paul Frost in Jeffrey Sikkenga, 132–148. Lanham, Boulder, New York, Oxford: Lexington Books.
- The Boston Evening Post. 1773. *Account by an Impartial Observer*, 20. December. Dostopno prek: <http://www.boston-tea-party.org/account-impartial.html> (23. junij 2014).
- Tocqueville, Alexis de. 1996. *Demokracija v Ameriki I*. Ljubljana: Krtina.
- Toplak, Jurij. 2005. Ob prvem prevodu ustave ZDA v Slovenski jezik v *Ustava Združenih držav Amerike*, 11–29. Ljubljana: Nova obzorja.
- Ustava Republike Slovenije*. 2006. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Ustava Združenih Držav Amerike (The Constitution of the United States of America)*. 2005. Ljubljana: Nova obzorja.
- Virginijaska deklaracija o pravicah. 1988. V *Varstvo človekovih pravic: razprave, eseji in dokumenti*, Peter Jambrek, Anton Perenič in Marko Uršič, ur., 406–407. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Veyne, Paul. 2010. *Foucault: His thought, his character*. Cambridge, Malden: Polity Press.
- Walling, Karl-Friedrich. 2003. Alexander Hamilton on the Strategy of American Free Government v *History of American Political Thought*, ur. Bryan-Paul Frost in Jeffrey Sikkenga, 167–191. Lanham, Boulder, New York, Oxford: Lexington Books.
- Ward, Nathaniel. 2001. Simple Cobbler of Aggawam v *The Puritans: A sourcebook of their writings*, ur. Perry Miller in Thomas H. Johnson, 226–236. Mineola, New York: Dover Publications.
- Washington, George. 1796. *Washington's Farewell Address 1796*. Dostopno prek: http://avalon.law.yale.edu/18th_century/washing.asp (23. junij 2014).
- Williams, Roger. 2001. The Bloody Tenent of Persecution v *The Puritans: A sourcebook of their writings*, ur. Perry Miller in Thomas H. Johnson, 216–214. Mineola, New York: Dover Publications.
- Wise, John. 1860. *Vindication of the Government of the New England Churches and The Churches Quarrel Espoused*. Boston: Congregational Board of Publication. Dostopno prek: archive.org.
- Womersley, David. 2006. Introduction: Aconservative Revolution v *Liberty and American Experience in the Eighteenth Century*, ur. David Womersly, 1–20. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Wooton, David. 2006. Liberty, Metaphor, and Mechanism: “Checks and Balances” and

- the Origins of Modern Constitutionalism v *Liberty and American Experience in the Eighteenth Century*, ur. David Womersly, 209–274. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Wood, Ellen Meiksins. 2003. A Manifesto for Global Capital? v *Debating Empire*, ur. Gopal Balkrishnan, 61–82. London; New York: Verso.
- Wood, Gordon S. 2006. Is There a »James Madison Problem«? v *Liberty and American Experience in the Eighteenth Century*, ur. David Womersly, 425–447. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek: oll.libertyfund.org.
- Young, Alexander. 1846. *Chronicles of the first planters of Massachusetts Bay*. Boston: Charles C. Little and James Brown. Dostopno prek: archive.org.
- Zuckert, Michael P. 2003. The Political Science of James Madison v *History of American Political Thought*, ur. Bryan-Paul Frost in Jeffrey Sikkenga, 149–166. Lanham, Boulder, New York, Oxford: Lexington Books.

PRILOGA: SEZNAM NA INTERNETU DOSTOPNE LITERATURE

Za lažji dostop do knjig citiranih v tej magistrski prilagam QR kode z neposrednimi povezavami, do pdf dokumenta ali neposrednega predogleda na archive.org. Za to sem se odločil, da olajšam iskanje knjig v seznamu literature, ki so dostopne internetu. Članke, ki sem jih citiral iz istega vira sem združil pod en vir in so navedeni pod imenom urednika.

Adams, Charles Francis, et. al. 1892. Genesis of the Massachusetts Town. *Proceedings*

of the Massachusetts Historical Society 2 (7): 172–268. Dostopno prek:

Adams, John. 1851. A Defence of the Constitutions of Government of the United States of America v *The Works of John Adams vol. VI*, ur. Charles Francis Adams, 271–

588. Boston: Charles C. Little and James Brown. Dostopno prek:

Bartlet, John Russel. 1874. *Letters of Roger Williams*. Providence: Printed for

Narragansett Club. Dostopno prek:

Carey, George W. in James McClellan ur. 2001. *The Federalist Papers*. Indianapolis:

Liberty Fund. Dostopno prek:

Commonwealth of Massachusetts. 1869. *Acts amd Resloves public and private of the Province of the Massachusetts Bay: To wihch are prefixed the Charters of the Province; Volume I*. Boston: Wright & Porter Printing Company. Dostopno prek:

--- 1886. *Acts amd Resloves public and private of the Province of the Massachusetts Bay: To wihch are prefixed the Charters of the Province; Volume V*. Boston: Wright

& Porter Printing Company. Dostopno prek:

Declaration of Independance (Deklaracija o neodvisnosti). 1776. Dostopno prek:

Elliot, Jonathan ur. 1836. *State Conventions, on the adoption of the Federal Constitution, as recommended by the General Convention At Philadelphia, in*

1787. *Vol II*. Washington: natisnjeno za urednika. Dostopno prek:

--- 1891. *State Conventions, on the adoption of the Federal Constitution, as recommended by the General Convention At Philadelphia, in 1787. Vol III.*

Washington: natisnjeno za urednika. Dostopno prek:

Elton, Romeo. 1852. *Life of Roger Williams*. London: Albert Cockshaw.

Dostopno prek:

Farrand, Max, ur. 1911a. *The Records of the Federal Convention of 1787 Volume I*. New Haven: Yale University Press; London: Henry Frowde Oxford Universtiy Press.

Dostopno prek:

--- 1911b. *The Records of the Federal Convention of 1787 Volume II*. New Haven: Yale University Press; London: Henry Frowde Oxford Universtiy Press. Dostopno

prek:

--- 1911c. *The Records of the Federal Convention of 1787 Volume III*. New Haven: Yale University Press; London: Henry Frowde Oxford Universtiy Press.

Dostopno prek:

Findley, William. 1796. *History of the Insurrection in the Four Western Counties of Pennsylvania*. Phladelphia: printed by Samuel Harrison Smith. Dostopno prek:

Fitzpatrick, John C., ur. 1934a. *Journals of Congress 1774-1789 vol. XXX 1786 January 2–July 31*. Washington D.C.: United States Government Printing Office.

Dostopno prek:

--- 1934b. *Journals of Congress 1774-1789 vol. XXXI 1786 August 1–December 31*.

Washington D.C.: United States Government Printing Office. Dostopno prek:

Foster, William E.. 1886. *Town Government in Rhode Island*. Baltimore: John Hopkins

University. Dostopno prek:

Hardy, Thomas Duffus, ur. 1846. *Modus Tenendi Parliamentum; An Ancient Treatsie*

on the Mode of Holding the Parliament in England. London: Printed by George E.

Eyre and William Spottiswoode. Dostopno prek:

Johnston, Thomas E., Jr. 1968. John Wise: Early American Political Thinker. *Early*

American Literature Newsletter 3 (1): 30–40. Dostopno prek:

Knowles, James D. 1834. *Memoir of Roger Williams, the Founder of the State Rhode-*

Island. Boston: Lincoln, Edmands and Co. Dostopno prek:

Lane, Charles Arthur. 1904. *Illustrated Notes on English Church History*. London:

Society for promoting Christian knowledge. dostopno prek:

Lincoln, William. 1838. *The Journals of each Provincial Congress of Massachusetts*.

Boston: Dutton and Wentworth. Dostopno prek:

Lutz, Donald S. ur. 1998. *Colonial Origins of the American Constitution*. Indianapolis:

Liberty Fund. Dostopno prek:

McDonald, Foster. 1999. *Empires and Nation*. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno

prek:

Minot, George Richards. 1788. *The History of Insurrections, in Massachusetts, In the year MDCCLXXXVI*. Worcester, Massachusetts: Isaiah Thomas. Dostopno prek:

New Jersey Recognizes the Right of Women to Vote. 2014. Dostopno prek:

Otis Warren, Mercy. 1788. *Observations on the new Constitution, and on the Federal*

and State Conventions. Dostopno prek:

--- 1989. *History of the rise, progress and termination of the American Revolution*

Vol. 2. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek:

Payling, Simon J. 2014. *Middle Ages: Parliament and politics before 1509*.

Dostopno prek:

Paine, Thomas 1894. Common Sense (Zdrava pamet) v *The Writtings of Thomas Paine Vol. 1*, ur. Daniel Conway Moncure, 67–120. New York: G.P. Putnam's Sons.

Dostopno prek:

Pickering, Danby. 1773. *The Statutes at Large from Magna Charta to the end of Thirteenth Parliament of Great Britain, Anno 1773 vol. XXX*. Cambridge: Printed

by John Archdeacon, printer to the University. Dostopno prek:

Poore, Ben Perley. 1878a. *The Federal and State Constitutions, Colonial Charters and other Organic Law of the United States of America; part I.* Washington:

Government Printing Office. Dostopno prek:

--- 1878b. *The Federal and State Constitutions, Colonial Charters and other Organic Law of the United States of America; part II.* Washington: Government Printing

Office. Dostopno prek:

Record Commisioners of City of Boston. 1887. *Report of the Record Commisioners of City of Boston containing the Boston town records, 1770 through 1777*. Boston:

Rockwell and Churchill, city printers. Dostopno prek:

Rothbard, Murray N.. 2011. *Concived in Liberty*. Auburn: Mises Institute.

Dostopno prek:

Savage, James ur. 1853. *The History of New England from 1630 to 1649*. Boston:

Little, Brown and Company. Dostopno prek:

Sparks, Jared ur. 1840. *The Works of Benjamin Franklin*. Boston: Hillard, Gray, And

Company. Dostopno prek:

The Boston Evening Post. 1773. *Account by an Impartial Observer*, 20. December.

Dostopno prek:

Washington, George. 1796. *Washington's Farewell Adress 1796*. Dostopno prek:

Wise, John. 1860. *Vindication of the Government of the New England Churches and*

The Churches Quarrel Espoused. Boston: Congregational Board of Publication.

Dostopno prek:

Womersley, David ur. 2006. *Liberty and American Experience in the Eighteenth*

Century. Indianapolis: Liberty Fund. Dostopno prek:

Young, Alexander. 1846. *Chronicles of the first planters of Massachusetts Bay*.

Boston: Charles C. Little and James Brown. Dostopno prek: